

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет правничих наук
Кафедра кримінального та
кримінального процесуального права

Магістерська робота
Освітній ступінь - магістр

на тему: **«КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ
ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЗГІДНО З КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ
УКРАЇНИ»**

*«Criminal liability for committing domestic violence under the Criminal Code of
Ukraine»*

Виконала:

студентка 2-го року навчання
спеціальності
081 Право
Засоба Юлія Олександрівна

Керівник магістерської роботи:

доктор юридичних наук, доцент
Горох Олексій Петрович

Рецензент _____

Магістерська робота захищена з
оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«__» _____ 20__ р.

Київ-2024

Декларація академічної доброчесності

Я, Засоба Юлія Олександрівна, студентка 2-го року навчання магістерської програми за спеціальністю "Право" факультету правових наук НАУКМА підтверджую так:

- написала мною кваліфікаційна (магістерська) робота на тему: "Кримінальна відповідальність за вчинення домашнього насильства згідно з Кримінальним кодексом України" відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених п. 3.1 Статуту про академічну доброчесність здобувачів освіти у НАУКМА зі зміненою особою з ознайомлення;
- я заявляю, що маю мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії.

07.05.2024р.

Засоба Ю. О.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1	
ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	
1.1. Поняття домашнього насильства та його види.....	10
1.2. Соціальна обумовленість криміналізації домашнього насильства.....	16
РОЗДІЛ 2	
ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: АНАЛІЗ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	
2.1. Об'єктивні ознаки домашнього насильства.....	26
2.2. Суб'єктивні ознаки домашнього насильства.....	52
2.3. Відмежування домашнього насильства, як кримінального правопорушення, від інших правопорушень.....	58
РОЗДІЛ 3	
ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	
3.1. Покарання за вчинення домашнього насильства.....	78
3.2. Обмежувальні заходи у разі вчинення домашнього насильства.....	90
3.3. Інші заходи кримінально-правового впливу щодо особи, яка вчинила домашнє насильство.....	97

ВИСНОВКИ.....	118
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	122
ДОДАТКИ.....	161

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВС – Верховний Суд;

ВС України – Верховний Суд України;

Державна судова адміністрація України – ДСА України;

ЄСПЛ – Європейський Суд з прав людини;

КВК України – Кримінально-виконавчий кодекс України

КК України – Кримінальний кодекс України;

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України;

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення;

ОЧ КК України – Особлива частина Кримінального кодексу України;

п. – пункт;

р. – рік;

СК України – Сімейний кодекс України;

ст. – стаття;

ч. – частина.

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тім, що домашнє насильство є надзвичайно розповсюдженою проблемою, що має значний вплив на всі сфери людського життя. Сім'я є основою суспільства, відтак, необхідно якісно дослідити питання аб'юзу в родині з метою забезпечення ефективного запобігання та протидії такому явищу у соціумі, а також якнайкращого захисту потерпілих.

У 2017 році з метою реалізації положень Стамбульської конвенції в КК України впроваджено новий склад кримінального правопорушення – домашнє насильство. Проте навіть станом на 2024 р. існують певні прогалини та суперечності у теорії, законодавстві та судовій практиці щодо цього питання, які породжують проблеми правозастосування.

Такий стан речей є недопустимим у демократичній правовій державі, а отже, існує потреба у належному вивченні питання кримінальної відповідальності за домашнє насильство, виявленні проблем та здійсненні пропозицій щодо їх вирішення з метою найбільш ефективного правозастосування і захисту прав та інтересів потерпілих.

Наукове значення дослідження полягає у виявленні проблемних аспектів, що стосуються кримінальної відповідальності за домашнє насильство згідно з чинним КК України, та здійснення пропозицій їх вирішення.

Практичне значення дослідження полягає у пропозиції внесення змін до чинного законодавства України та ініціативи щодо вирішення проблем правозастосування.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що стосуються кримінально-правової охорони одного з подружжя, колишнього подружжя або іншої особи з якою винний перебуває чи перебував у сімейних та близьких відносинах від домашнього насильства.

Предметом дослідження є база чинних нормативно-правових актів, що регулюють питання домашнього насильства, положення міжнародно-правових

актів, надбання теорії, судова практика, статистика від органів державної влади та закордонний досвід з приводу кримінальної відповідальності за аб'юз в сім'ї.

Метою дослідження є всебічне вивчення питання кримінальної відповідальності за домашнє насильство, виявлення проблемних аспектів у законодавстві, теорії, судовій практиці щодо аб'юзу в родині та здійснення пропозицій стосовно усунення спірних моментів.

Завдання дослідження є наступними:

1. З'ясувати поняття домашнього насильства та його видів;
2. Дослідити питання соціальної обумовленості криміналізації домашнього насильства в сім'ї;
3. Визначити об'єктивні та суб'єктивні ознаки домашнього насильства;
4. Дослідити співвідношення понять «домашнього насильства», «злочину, пов'язаного з домашнім насильством» та «кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством»;
5. Здійснити відмежування домашнього насильства від суміжних правопорушень (кримінальних та адміністративного);
6. Дослідити питання покарання за домашнє насильство;
7. Проаналізувати обмежувальні заходи, що застосовуються до кривдника;
8. Виявити які інші заходи кримінально-правового впливу можуть бути застосовані у разі вчинення домашнього насильства.

Ступінь наукової розробки теми. Питання кримінальної відповідальності за домашнє насильство досліджується у працях таких науковців: А. А. Вознюк, Д. О. Балобанова, Е. М. Кісілюк, І. В. Жук, І. Тітко, Л. В. Шевченко, М. І. Хавронюк, Н. В. Довгань-Бочкова, О. В. Смаглюк, О. В. Степаненко, О. Г. Стрельченко, О. Книженко, О. О. Дудоров, О. О. Пашенко, О. Харитонова, О. В. Козаченко, Ю. М. Пліш та інших вчених.

Методологічна основа. З огляду на об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, кваліфікаційна робота характеризується значним методологічним інструментарієм. Під час опрацювання теми домашнього насильства важливим методом виступає *діалектичний*. Перш за все він дозволяє розглянути домашнє насилля у динаміці соціокультурного розвитку. Також цей метод сприяє дослідженню проблеми аб'юзу в сім'ї у його взаємодії з іншими явищами та процесами.

При аналізі питання насильства у сім'ї завдяки використанню *історичного* методу виявлено підхід до визначення цього явища у різні епохи історії. Крім того, визначено недоліки історичних та сучасних тенденцій, та здійснено пропозиції їх усунення.

Одним із основоположних інструментів методології для дослідження аб'юзу в сім'ї є *герменевтичний*. Першочерговим завданням та метою роботи є розтлумачити поняття домашнього насильства, його видів, наслідків, терміну систематичність, кримінальних правопорушень, злочинів, пов'язаних з домашнім насильством. Розкриття сутності цих понять здійснено на основі аналізу теорії, законодавства, судової практики та практики ЄСПЛ.

Невід'ємним елементом дослідження слід вважати *логіко-нормативний* метод, який сприяв виявленню проблем правозастосування та дефектів законодавства. Відповідно за використанням такого інструменту також здійснено пропозиції внесення змін до законодавства з питань кримінально-правової охорони особи від аб'юзу в сім'ї.

При аналізі питання відмежування домашнього насильства від суміжних правопорушень та правомірної поведінки визначальним є застосування *порівняльного* методу. Також цей підхід важливий при порівнянні національного та закордонного досвіду в аспекті розуміння домашнього насильства та його видів.

Не менш вагомим є *аксіологічний* метод, в контексті тлумачення положень та понять, пов'язаних з насиллям в сім'ї, таким чином, щоб якомога ефективніше застосовувати їх для захисту прав людини, як основної цінності, та пропозиції удосконалення чинного законодавства та практики з цією ж метою.

У дослідженні використано і *аналітичний* метод, оскільки він дозволяє всебічно та комплексно дослідити домашнє насильство, як цілісне явище, так і окремо кожен його складову. У взаємозв'язку з цим методом застосовано і *системно-структурний*, що дозволило виявити проблемні аспекти внутрішніх зв'язків елементів системи кримінально-правових заходів впливу.

Є підстави вважати, що використання такого методологічного інструментарію буде сприяти ґрунтовному дослідженню домашнього насильства.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

1.1. Поняття домашнього насильства та його види

Щодня ми стикаємось з численною кількістю викликів сьогодення, поміж яких одні з передових позицій посідає домашнє насильство.

Роль сім'ї як соціального інституту споконвіків була, є та буде надзвичайно важливою. Родина є першоосною для формування будь-якого індивіда, а відтак має значний вплив на організацію та функціонування суспільства. Таким чином, домашнє насильство є серйозною проблемою, оскільки залишає значний відбиток на кожному з учасників та очевидців такої ситуації. Застосування аб'юзу в первинному осередку еволюції призводить до його нормалізації в уявленні дитини та інших членів сім'ї, що в свою чергу призводить до поширеності злочинності в соціумі в цілому. Насилля в родині неприпустиме явище, що порушує невід'ємні права та свободи людини, підриває основи сімейних відносин та родинні цінності, порушує благополуччя соціуму. Відтак, запобігання та протидія домашньому насильству є найголовнішим завданням кожної держави окремо та усього світового товариства загалом.

Достатньо тривалий час аб'юз в сім'ї вважався особистою справою родини, в які держава не втручалась. Проте серйозний ступінь шкоди, заподіюваний домашнім насильством свідчить про те, що це є грубим порушенням невід'ємних прав та свобод людини та індивіда. Внаслідок насилля в родині особа не може повно та на власний розсуд реалізувати свої права: на життя (в тому числі на гідне життя), не бути підданим тортурам та іншим видам жорстокого, нелюдяного або такого, що принижує гідність, поводження, на свободу та особисту недоторканність, на заборону дискримінації в будь-якій формі, на рівний захист відповідно до закону та рівний захист перед судом, на захист якнайкращих інтересів дитини тощо [1; с. 23-24]. Вищезазначене підтверджується практикою

ЄСПЛ у рішеннях *Opuz v. Turkey*, №33401/02, 09 June 2009 [2], *E.S. and Others v. Slovakia*, № 8227/04, 15 September 2009 [3], *N. v. Sweden*, № 23505/09, 20 July 2010 [4], *E.M. v. Romania*, № 43994/05, 30 October 2012 [5], *M.G. v. Turkey*, №646/10, 22 March 2016 [6] та інших.

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [7]. Це положення відображає першооснову концепції суспільного договору, згідно з якою держава утворюється з метою суспільного блага та кожної людини загалом та окремо у рамках домовленості. З вищенаведеного випливає, що саме людина є центральним персонажем у аспекті діяльності держави, а отже, повинні існувати такі норми права, що будуть стояти на захисті особи та передбачати дієві механізми відповідної протекції.

Коли більшість держав світу усвідомили необхідність визнання проблеми гендерно-зумовленого насильства щодо жінок, було створено низку міжнародно-правових документів, зокрема, Конвенція ООН про згоду на вступ до шлюбу, мінімальний шлюбний вік і реєстрацію шлюбів [8], Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права [9], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [10], Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [11], якими визначались рівні права та можливості або особливості захисту жінок у вразливих для них аспектах життя.

Вперше насильство над жінкою саме в сім'ї, в тому числі дитини жіночої статі, на міжнародній арені було заборонено у п. «а» ч. 1 ст. 2 Декларації про усунення насильства над жінкою в 1993 р. [12]. На той час це було доволі прогресивним рішенням, яке отримало своє логічне продовження у проголошенні Міжамериканської конвенції про запобігання, покарання і викорінення насильства щодо жінок 1994 р. [13].

Серед країн Східної Європи Україна відзначилась тим, що найпершою ухвалила акт, спрямований на запобігання домашньому насильству, – Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» 2001 р. [14]. З метою якнайбільш ефективної реалізації положень цього акту та створення дієвого механізму запобігання домашньому насильству 15.05.2003 р. Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису» [15]. У зв'язку з ухваленням цього Закону в КУпАП з'явилась нова норма – «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» [16]. На той час аб'юз в сім'ї розглядався як нормальна модель поведінки, про що свідчать українські приказки та прислів'я: «жінка не бита – як коса не клепана», «б'є – значить любить», «серцем люби, а руками тряси». З огляду на це домашнє насильство достатньо часто замовчувалось та лишалось в межах сімейного кола, а тому такий крок законодавця в 2003 р. мав надзвичайно важливе значення. Якщо певна модель поведінки передбачає санкції, то вона зазнаватиме суспільного осуду, ставатиме менш прийнятною та буде знижуватись бажання вчиняти відповідні дії.

В 2011 р. ухвалено визначальний міжнародно-правовий акт з питань домашнього насильства – Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, так звану Стамбульську конвенцію (Далі – Конвенція або Стамбульська конвенція) [17]. Вона має колосальне значення, оскільки є першою юридично обов'язковою угодою щодо заборони насильства щодо жінок та домашнього насильства загалом.

У Преамбулі Конституції наголошується про європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу нашої держави, що свідчить про західний вектор руху України і зокрема в аспекті запровадження міжнародних стандартів щодо забезпечення дотримання прав людини, що є обов'язком нашої держави [7]. Тому з метою гармонізації

національного законодавства з положеннями Стамбульської Конвенції ухвалено Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. та «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 р. [18], [19].

У зв'язку з вищенаведеним в КК України з'явилась ст. 126-1 «Домашнє насильство»:

Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [20].

Таким чином, зі статті випливає, що домашнє насильство може бути вчинене у таких трьох формах: економічна, психологічна та фізична. Для кваліфікації діянь особи за ст. 126-1 КК України, потрібна систематичність вчинення відповідних форм аб'юзу. Згідно з постановою ВС від 25.02.2021 р. у справі №583/3295/19 закінченим кримінальне правопорушення за ст. 126-1 КК України вважається з моменту вчинення однієї і тієї ж або різних форм домашнього аб'юзу щонайменше три рази, у результаті чого настає хоча б один з визначених статтею наслідків [21].

Важливо зауважити, що в п. «б» ч. 1 ст. 3 Стамбульської конвенції та Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» передбачається також і сексуальна форма аб'юзу в сім'ї. Проте КК України криміналізує порушення проти сексуальної свободи в лоні родини у вигляді кваліфікованих складів кримінальних правопорушень у розділі IV КК України «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи». А отже, у разі вчинення сексуального насильства щодо близької особи, дії особи необхідно кваліфікувати за статтями відповідного Розділу КК України, а не

ст. 126-1 КК України. Такий підхід відображається і в Проекті нового КК України [22].

Згідно з усталеною практикою ЄСПЛ, зокрема *Siliadin v. France*, №73316/01, 26 July 2005, варто мати на увазі, що Європейська конвенція з прав людини є живим інструментом, який необхідно тлумачити у світлі викликів сьогодення, встановлюючи дедалі вищі стандарти захисту прав та свобод людини, тверду рішучість в оцінці порушень фундаментальних цінностей демократичного суспільства [23]. Втіленням дотримання згаданого принципу ЄСПЛ є рішення *Buduruga v. Romania*, № 56867/15, §74, 11 December 2020, в якому ЄСПЛ зауважив, що Стамбульською конвенцією передбачено не вичерпний перелік форм насильств, та визначив кібербулінг як ще один прояв домашнього аб'юзу. За обставинами цієї справи колишній чоловік контролював жінку в її соціальних мережах, вчиняючи різні неправомірні дії щодо цифрової свободи дружини, зокрема втручання в її приватні діалоги. Суд розцінив це не як прояв психологічного насильства, а виокремив саме як нову форму [24].

У практиці ЄСПЛ справа *Buduruga v. Romania* не єдиний приклад кібернасильства в родині. У рішенні *Volodina v. Russia*, №40419/19, 14 September 2021 також виявлено таку форму аб'юзу, а саме погрози зловмисника в телефонному режимі або шляхом обміну повідомлень, установлення GPS-трекеру для відстеження, поширення особистих фото інтимного характеру в соціальних мережах, а також здійснення стеження за особою на різних інтернет-порталах [25].

Незважаючи на вищенаведене, українським законодавцем наразі не передбачаються зміни до підходу визначення форм домашнього насильства, оскільки в ст. 4.6.4. Проекту КК України так само передбачаються виключно фізичне, психологічне та економічне насильство як форми домашнього аб'юзу. Проте є підстави вважати, що існує потреба криміналізації і такої форми насилля в родині як кібераб'юз з огляду на умови сьогодення. Надзвичайно важливо криміналізувати таку поведінку як окрему форму домашнього насильства, а не

лишати кваліфікацію таких діянь як «порушення недоторканості приватного життя» тощо, оскільки в такому разі дії осіб мають більш суспільно небезпечний характер у зв'язку з суб'єктом кримінального правопорушення. Водночас існує потреба у встановленні суворішої санкції у разі вчинення особою вищезгаданих дій.

В аспекті розуміння кібернасильства як форми домашнього аб'юзу вважаю за необхідне розглянути підхід іноземних партнерів. Наприклад, в США на федеральному рівні існує Закон про насильство щодо жінок з поправками від 2022 р. І саме у 2022 р. в цьому Законі з'явилась вказівка на те, що домашнє насильство може здійснюватись не тільки в економічній, фізичній, сексуальній та фізичній формах, а також у вербальній та технологічній. Згідно з положеннями цього Закону: технологічне насильство – це дія або модель поведінки, яка має на меті завдати шкоди, погрожувати, контролювати, переслідувати, видавати себе за іншу особу, стеження за особою, яке відбувається за допомогою будь-якої форми технології, включаючи, але не обмежуючись: пристроями з підтримкою Інтернету, онлайн-просторами і платформи, комп'ютери, мобільні пристрої, камери та програми для обробки зображень, програми, пристрої відстеження місцезнаходження, комунікаційні технології чи будь-які інші нові технології [26]. Таким чином, в США цифровий аб'юз визнається в якості неправомірних дій, а відтак, підлягає криміналізації як форма домашнього насильства.

Домашнє насильство є надзвичайно серйозною та важливою проблемою сьогодення, що потребує вирішення. Про поширеність проблеми аб'юзу в родині свідчать статистичні відомості від Національної поліції України щодо звернень з приводу насилля в сім'ї упродовж 2023 р.:

- 291 428 заяв і повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством;
- 51 451– подані дорослими, які постраждали;
- 41 507 – від осіб жіночої статі;

- 2160 – дітьми, що постраждали (*Додаток 33*).

Таким чином, насильство в сім'ї наразі є розповсюдженою проблемою, а отже, потребує значного опрацювання з метою належного запобігання та протидії цьому явищу.

1.2. Соціальна обумовленість криміналізації домашнього насильства

З метою належного окреслення теми соціальної обумовленості криміналізації домашнього насильства необхідно надати визначення основним категоріям. Зокрема, якщо говорити про криміналізацію, то в теорії кримінального права існують достатньо різні розуміння цього поняття. Як стверджує О. О. Пащенко у своїй дисертації «Соціальна обумовленість кримінально-правових норм» найбільш поширеним вважається твердження, що процес криміналізації полягає у визнанні суспільно небезпечних діянь злочинними та встановлення кримінальної відповідальності у разі їх вчинення. Водночас існують також і інші дефініції цього поняття, наприклад, в літературі можна віднайти більш розлоге розуміння, яке пропонує Р. Р. Галіакбаров, а саме те, що криміналізація – це не тільки закріплення нових складів кримінальних правопорушень у законодавстві про кримінальну відповідальність, а й також підвищення меж санкцій в межах складів кримінальних правопорушень, що вже існують, обмеження можливості застосування інших інститутів кримінально-правового впливу на особу [27; с. 144]. З таким підходом до визначення процесу криміналізації неможливо погодитись з огляду на його штучне розширення. Задля належного окреслення меж згаданого поняття необхідно звернутись до категорії кримінально-правової політики.

Кримінально-правова політика – це діяльність держави та суспільства у сфері протидії злочинності. В літературі найбільш поширеним підходом є позиція, що кримінально-правова політика – це компетенція виключно державних органів [28; с. 98], проте на нашу думку, у XXI столітті в Україні достатньо свідомих

представників суспільства, які не належать безпосередньо до державного апарату, але мають бажання та докладають зусиль до формування державної політики у різних сферах суспільного життя, що є чудовим проявом демократії та реалізації українським народом, як єдиним джерелом влади, формування належного конституційного ладу про що в своїх рішеннях неодноразово наголошував Конституційний суд України [29]. При проведенні соціологічних опитувань 65,8 % опитаних осіб визначали домашнє насильство як основний напрямок кримінально-правової політики [30].

Такі напрями кримінально-правової політики виокремлюють В. І. Борисов та П. Л. Фріс:

1. принципи кримінально-правового впливу;
2. криміналізація та декриміналізація – як визнання суспільно небезпечних діянь кримінальними правопорушеннями та виключення з кола кримінальних правопорушень відповідних діянь;
3. пеналізація – встановлення караності у разі вчинення кримінальних правопорушень та застосування інститутів звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання, а також депеналізація;
4. визначення альтернативних покаранню заходів кримінально-правового характеру або встановлення їх симбіотичного застосування;
5. тлумачення кримінального законодавства;
6. правозастосування;
7. правове виховання [31; с. 4].

З вищенаведеного випливає, науковцями розширюється поняття криміналізації у зв'язку з зарахуванням до цього процесу пеналізації, що є абсолютно недоречним з огляду на їх різну юридичну природу. Беззаперечно криміналізація та пеналізація є процесами взаємопов'язаними, але не тотожними. Пеналізацію можна визначити як процес, що відбувається після криміналізації, проте може відбуватись і окремо. Наприклад, у випадках, коли діяння вже є криміналізованим, але законодавець вбачає за необхідне збільшити санкцію за вчинення кримінального правопорушення [32; с. 39-40]. Відтак, вважаємо, що

найбільш доцільним все ж таки тлумачити процес криміналізації як визнання певних діянь кримінальними правопорушеннями.

Щодо соціальної обумовленості, то існує низка дефініцій цього поняття, проте найбільш влучним вважаємо наступну характеристику такого явища: соціальна обумовленість криміналізації діяння полягає в тому, що визначення діянь кримінальними правопорушеннями відображають потреби суспільного життя, відповідають правильному стану речей, а також сприяють подальшому належному розвитку суспільних відносин [33; с. 9]. В. Д. Воднік наголошує, що існує три стадії соціальної обумовленості:

1. виникнення потреби юридичного врегулювання відносин;
2. формування громадської позиції та думки;
3. правотворчість – реакція відповідних органів на запит суспільства [34; с. 208-209].

Така послідовність етапів соціальної обумовленості надає підґрунтя для роздумів з огляду на те, що, на нашу думку, у певних випадках формування громадської думки та позиції передує виникненню потребі врегулювання. Зокрема, криміналізація домашнього насильства, як гендерно-зумовленої форми аб'юзу, першочергово «завдячує» активній позиції суспільства щодо згаданої проблеми.

Також на соціальну обумовленість криміналізації певних діянь впливає і цінність порушуваних відносин [35; с. 192]. Домашнє насильство має руйнівний вплив на учасників суспільства, що унеможлиблює їх нормальне життя та функціонування, а також потенційно спричиняє збільшення злочинності в соціумі, оскільки сім'я є першоосною для будь-якої людини. Таким чином, з огляду на важливість інституту сім'ї та її вплив на розвиток суспільства та суспільних цінностей, існує серйозна потреба у захисті прав та інтересів членів сім'ї та близьких осіб.

У теорії кримінального права виділяють такі фактори соціальної обумовленості криміналізації діянь: порівняльно-правовий, кримінологічний та нормативно-правовий [36; с. 104].

Порівняльно-правовий чинник соціальної обумовленості характеризується відповідністю законодавства України міжнародно-правовим стандартам, а також в аналізі іноземного досвіду, зокрема в частині запобігання та протидії домашньому насильству [36; с. 104]. В цьому аспекті варто згадати Стамбульську конвенцію як один з ключових міжнародних зобов'язальних актів у питанні боротьби з домашнім насильством. Стамбульська Конвенція наголошує на важливості криміналізації будь-яких форм домашнього насильства (сексуальна, економічна, психологічна, фізична), примушування до вступу у шлюб, каліцтво жіночих статевих органів тощо. Хоча для України Стамбульська конвенція виступала та є орієнтиром для захисту осіб, що зазнають насилля в родині, проте в деяких країнах такого підходу не дотримуються. Наприклад, у березні 2021 р. президентом Туреччини Р. Т. Ердоганом підписано указ про вихід зі Стамбульської конвенції, оскільки цей документ нібито більше спричиняє та заохочує насильство, підриваючи сімейні цінності та структури [37]. У Чеській республіці у 2024 р. навіть не вдалось ратифікувати міжнародний акт у зв'язку з тим, що нав'язування гендерної ідеології та розмивання традиційних спільнот та цінностей можуть мати негативні наслідки. Також представники влади в Чехії не вважають імплементацію Стамбульської конвенції дієвим механізмом боротьби з випадками насилля в родині [38]. Таким чином, варто зауважити, що у світі існують достатньо різні підходи до оцінки Стамбульської конвенції, її необхідності та ефективності. Водночас варто відзначити, що в Україні запровадження стандартів та заходів, що передбачені міжнародною угодою, має свої успіхи.

Щодо іноземного досвіду, то необхідно використовувати найкращі світові практики з питань захисту прав та інтересів кожної особи в сім'ї та запобігання насильству у родині. Як вже зазначалось у підрозділі 1.1. Розділу 1 цієї кваліфікаційної роботи, одним з найбільш вдалих підходів до криміналізації домашнього насильства є практика США, оскільки виокремлено не тільки класичні форми аб'юзу вдома (сексуальна, економічна, психологічна та фізична), а й також технологічна та вербальна, що заслуговує на окрему увагу та відповідає умовам сьогодення [26].

Цікавим досвідом також є практика Шотландії, оскільки законом Шотландії про домашнє насильство від 2018 р. не надається вичерпний перелік форм домашнього аб'юзу. Насилля в родині в Законі Шотландії визначається як поведінка, що є образливою для особи, яка є:

1. Насильницькою, погрозливою, залякувальною;
2. На думку розсудливої людини матиме один з таких наслідків:
 - a) знищення незалежності партнера, його підпорядкування;
 - b) ізоляція партнера від друзів, родини та інших джерел підтримки;
 - c) контроль, регулювання повсякденної діяльності;
 - d) позбавлення свободи дій;
 - e) лякання, приниження, покарання.

Також формами домашнього насильства є сексуальний та фізичний аб'юз [39].

Такий підхід з одного боку насправді має свої переваги, оскільки відсутні законодавчі обмеження трактування дій чи бездіяльності особи, які можуть бути оцінені як домашнє насильство, що сприятиме належному захисту прав та інтересів постраждалої особи. Водночас занадто широкі можливості тлумачення насилля в сім'ї може призводити до виразно несправедливих рішень, що порушуватиме принцип верховенства права та зокрема права та інтереси іншої сторони [40; с. 25].

В Україні підхід законодавця є схожим на згадану практику Шотландії, а також, узгоджений з положеннями Стамбульської Конвенції (окрім як в частині сексуального аб'юзу).

Кримінологічний фактор полягає в оцінці суспільної небезпечності відповідних діянь та їх поширеності [36; с. 105]. Як вже зазначалось раніше, домашнє насильство становить значну загрозу як для кожного окремого члена родини, так і для соціуму загалом. Ситуація в родині формує світосприйняття кожного з членів сім'ї, відповідно застосування насильства в будь-якому з проявів може призводити виключно до негативного впливу на учасників подій та сприяти поширенню такої моделі поведінки і щодо інших представників суспільства.

У відповідь на запит про доступ до публічної інформації Департамент превентивної діяльності надав наступну інформацію про кількість звернень до органів Національної поліції України за 2020-2023 роки:

Загалом заяв та повідомлень про домашнє насильство:

- 2020 р. – 208 784;
- 2021 р. – 325 599;
- 2022 р. – 244 381;
- 2023 р. – 291 428.

Звернення осіб, що постраждали від аб'юзу в родині:

- 2020 р. – 205 351;
- 2021 р. – 74 460;
- 2022 р. – 65 841;
- 2023 р. – 51 451.

З них жінок:

- 2020 р. – 182 088;
- 2021 р. – 58 856;
- 2022 р. – 52 189;
- 2023 р. – 41 507.

Діти, що постраждали:

- 2020 р. – 3433;
- 2021 р. – 1792;
- 2022 р. – 2101;
- 2023 р. – 2160 (*Додаток 33*).

З вищенаведеного випливає, що в Україні проблема домашнього насильства доволі поширена, а отже, однозначно потребувала криміналізації. До того ж варто зауважити, що навіть офіційна статистика від органів Національної поліції України не може точно продемонструвати реальну кількість випадків домашнього насильства у зв'язку з: страхом непорозуміння, насмішок, звинувачення,

суспільного осуду, помсти з боку кривдника, недовіри до правоохоронних органів, не реєстрацією звернень тощо.

В цьому аспекті варто і коротко розглянути історію домашнього насильства та його правового регулювання. Одним із найбільш давніх законодавчих творинь є Кодекс Хамураппі, який був створений ще у XVIII столітті до нашої ери [41; с. 609]. Зокрема, цей Кодекс містить деякі положення, що регулюють питання домашнього насильства. Наприклад, у параграфі 186 Кодексу передбачається, якщо чоловік усиновить малолітнього та прийме його, але дитина образить свого батька чи матір, то таку дитину повертають в дім рідного батька. Відповідно до параграфа 192 Кодексу якщо син скаже названому батькові чи матері «ти мені не батько/мати», йому слід відрізати язик. Якщо син ударає батька, то йому слід відрізати пальці. Якщо ж чоловік ушкодить синові кістку, то й чоловікові необхідно зламати кістку [42]. З вищенаведеного випливає, що насильство в родині не заохочувалось ще з часів до нашої ери.

На теренах України варто відзначити, що Статут князя Ярополка містив положення, які забороняли певні форми домашнього насильства. Зокрема, заборонялось примусове одруження дітей та заборона укладати шлюб на власний розсуд. Надалі ж у 1845 р. ухвалено «Уложення про покарання кримінальні та виправні», в якому також містились норми про домашнє насильство. Відповідно до акту заборонялось насильство батьків проти дітей, залучення дітей до жебрацтва, трудової експлуатації чи іншої аморальної поведінки. У КК УРСР від 1922 р. містилось виключно кілька статей щодо домашнього насильства, наприклад, ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. У 1927 р. законодавець криміналізував також випадки, коли батьки полишали дітей без підтримки, а також примушування дітей до заняття жебрацтвом. За рік до Кодексу було додано положення про заборону примусового вступу в шлюб, реєстрація шлюбу з особою, що не досягла статевої зрілості. З ухваленням нового Кримінального кодексу в 1960 р. було значно збільшено кількість складів кримінальних правопорушень, що стосувались домашнього аб'юзу: злісне ухилення від допомоги непрацездатним батькам, розпусні дії, примус жінки до

вступу у шлюб або перешкоджання вступу в шлюб тощо. В 2001 р. у вже незалежній Україні набрав чинності новий Кримінальний кодекс України, який містив ще більше положень про різні форми насилля в сім'ї: експлуатація дітей, використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом тощо [43; с. 32].

Безпосередньо склад кримінального правопорушення – «Домашнє насильство» з'явився тільки у зв'язку з ратифікацією Україною Стамбульської конвенції. Так, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 р. було внесено до КК України низку змін, що пов'язані з криміналізацією домашнього насильства та кримінальних правопорушень, що пов'язані з домашнім насильством [19].

З огляду на короткий опис історичного розвитку криміналізації домашнього насильства стає зрозумілим, що проблема аб'юзу в родині існувала та потребувала уваги з боку держави завжди.

Що ж стосовно *нормативно-правового критерію* обумовленості, то криміналізація певних діянь повинна відбуватись узгоджено з іншими положеннями чинного законодавства [36; с. 105]. До моменту запровадження нового складу кримінального правопорушення «домашнє насильство», кваліфікація діянь особи відбувалась за відповідними статтями КК України. Проте певні діяння набули своєї кримінально-правової характеристики саме внаслідок ратифікації Стамбульської Конвенції, наприклад, економічна та психологічна форми домашнього аб'юзу. У випадках викрадення майна члена сім'ї беззаперечно було можливим притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідними статтями Розділу кримінальних правопорушень проти власності, проте у разі примусу звітування за витрачені кошти та обмеження у засобах існування потерпіла особа лишалась беззахисною, водночас кривдник міг надалі продовжувати діяти таким чином, оскільки його поведінка не зазнавала ні суспільного, ні державного осуду. Тому криміналізація такої поведінки та

адекватне правозастосування відповідають ст. 3 Конституції України, оскільки захист прав та інтересів людини повинен бути найпершим пріоритетом держави.

Таким чином, з вищенаведеного випливає, що криміналізація домашнього насильства найбільш правильним чином відображає потреби сучасного суспільства, а також сприяє подальшому належному розвитку суспільних відносин.

У цьому розділі досліджено поняття та правову природу домашнього насильства. Відповідно до ст. 126-1 КК України аб'юз в родині може бути вчинений у трьох різних формах: економічна, психологічна та фізична. Домашнє насильство може мати місце лише у разі наявності ознаки систематичності вчинення відповідних форм насилля.

Попри те, що Стамбульська конвенція передбачає ще і сексуальну форму домашнього насильства, виявлено, що позиція українського законодавця є такою, що злочини проти статевої свободи, в тому числі і щодо осіб на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», повинні кваліфікуватись за статтями відповідного розділу. Дослідження положень Проекту нового КК України надало можливість зрозуміти, що аналогічний підхід дотриманий і в Проекті КК України. Така позиція видається найбільш правильною та раціональною.

Під час аналізу питання кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства виявлено нові тенденції щодо визначення форм домашнього насильства, а саме виокремлено нову форму аб'юзу – кібернасилля. Такий підхід до визначення домашнього аб'юзу вже закріплений на нормативному рівні в США та у практиці ЄСПЛ. Проте в Україні наразі це питання не врегульовано ні в чинному законодавстві, ні в Проекті КК України, що потребує врахування.

Соціальна обумовленість криміналізації домашнього насильства в Україні зумовлена наступними чинниками:

- порівняльно-правовий – у зв'язку з підписанням та ратифікацією Стамбульської конвенції та використанням найкращих здобутків іноземного досвіду;
- кримінологічний – у зв'язку з історичним розвитком криміналізації домашнього насильства на території України та досить великою кількістю звернень до органів Національної поліції України за 2020-2023 роки з приводу домашнього насильства (зокрема у 2023 р. всього 291 428 заяв і повідомлень);
- нормативно-правовий – у зв'язку з відсутністю криміналізації деяких форм економічного та психологічного насилля (*наприклад, залякування, словесні погрози, обмеження волевиявлення особи, позбавлення їжі, одягу, документів тощо*) до моменту імплементації положень Стамбульської конвенції.

РОЗДІЛ 2

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: АНАЛІЗ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

2.1. Об'єктивні ознаки домашнього насильства

Згідно з ч. 1 ст. 2 КК України підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення. Проте чинним кримінальним законодавством не визначається, що ж таке склад кримінального правопорушення. В цьому аспекті варто відзначити надбання Робочої групи, що займається рекодифікацією КК України, оскільки в Проєкті КК України міститься визначення цього поняття. І так, ст. 2.1.3. Проєкту КК України передбачає, що склад кримінального правопорушення – це сукупність обов'язкових ознак, що визначають об'єкт, об'єктивну сторону (об'єктивні ознаки), суб'єкт та суб'єктивну сторону (суб'єктивні ознаки) кримінального правопорушення. Таким чином, у цьому підрозділі ми розглянемо питання об'єкту та об'єктивної сторони.

Об'єктом кримінального правопорушення є певна соціальна цінність, що охороняється законом, але якій спричиняється шкода внаслідок протиправного діяння. Щодо домашнього насильства, то з огляду на розташування ст. 126-1 КК України у розділі «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи», то відповідно основним безпосереднім об'єктом в такому разі виступає життя (в тому числі гідне життя) та здоров'я особи, що включає в себе як фізичне, так і психологічне благополуччя. В теорії також виокремлюють додатковий факультативний об'єкт – воля, честь, гідність та психічна недоторканність. [44; с. 68] Під час аналізу щорічної судової статистики від ДСА України виявлено, що найчастіше шкода внаслідок домашнього аб'юзу заподіюється здоров'ю потерпілого (*Додаток 32*).

У доктрині кримінального права превалює позиція, що потерпілий є факультативною ознакою об'єкту кримінального правопорушення [45, с.160]. Проте, якщо така ознака закріплена у формулюванні статті, то вона є обов'язковим елементом для кваліфікації відповідного кримінального правопорушення. У чинному КК України дефініція цього поняття відсутня, проте знову-таки ця ситуація буде виправлена, оскільки Проект КК України надає пояснення хто може бути потерпілим у розумінні кримінального права: фізична чи юридична особа, яка безпосередньо зазнала шкоди або якій було створено реальну загрозу заподіяння шкоди кримінальним правопорушенням. У ст. 126-1 КК України зазначається, що домашнє насильство вчиняється щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, а отже, наявність потерпілого є обов'язковою.

В цьому аспекті важливо зазначити, що матеріально-правове та процесуально-правове розуміння цього терміну є різним. Відповідно до ст. 55 КПК України, потерпілим є фізична особа, якій завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій завдано майнової шкоди внаслідок кримінального правопорушення, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Відповідно до процесуального законодавства статус потерпілого у особи виникає з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або залучення її до провадження в якості потерпілого [46]. Таким чином, відмінність цих дефініцій полягає в тому, що матеріально-правове розуміння передбачає появу статусу внаслідок вчинення щодо особи кримінального правопорушення, а процесуально-правове – внаслідок вчинення активних дій (звернення до уповноваженого органу). Відтак, потерпілий у матеріально-правовому аспекті не завжди є потерпілим у розумінні процесуального законодавства.

Згідно зі ст. 21 СК України подружжя – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану. Водночас в

абз. 2 ч. 2 ст. 3 цього нормативно-правового акта уточняється, що подружжя вважається сім'єю навіть, якщо чоловік і дружина не проживають разом з певних поважних причин [47]. З огляду на вищезазначене, зрозуміло, що колишнім подружжям є особи, які розірвали шлюбні відносини у встановленому законодавством порядку.

У чинному законодавстві відсутні роз'яснення хто є особами, з якими винний перебуває у сімейних або близьких відносинах. Але в доктрині особами, які перебувають у близьких відносинах визначають як осіб, що мають сексуальні позашлюбні або партнерські стосунки, не маючи при цьому обов'язків сімейного характеру, та можуть проживати разом постійно чи час від часу [44; с. 69]. Варто зауважити важливість цієї норми, оскільки враховуються інтереси ще й пар нетрадиційної орієнтації. А до осіб, які мають сімейні відносини, можна віднести осіб, що проживають однією сім'єю, проте не перебувають у зареєстрованому шлюбі, також до такої категорії можна включити бабусь, дідусів та онуків тощо.

В контексті цього питання варто зазначити, що згідно з ч. 2 ст. 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» сфера дії цього Закону поширюється і на таких осіб незалежно від факту їх спільного проживання: «наречені, мати (батько) або діти одного з подружжя (в тому числі колишнього) та інший з подружжя (колишнього подружжя), особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти, особи, які мають спільну дитину (дітей), батьки і дитина (діти), дід (баба) та онук (онука), прадід (прабаба) та правнук (правнучка), вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка), рідні брати і сестри, дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука), діти наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими, опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням, прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя». Є підстави вважати, що такий обширний перелік осіб, які можуть бути потерпілими від домашнього

насильства, є правильним підходом законодавця, оскільки у такому разі значно більше коло осіб та різні види взаємовідносин між людьми будуть під кримінально-правовою охороною.

Попри те, що Стамбульська конвенція більше спрямована на захист жінок, у розумінні ст. 126-1 КК України потерпілими можуть виступати жінки, чоловіки, інтерсекс-особи та трансгендери. При аналізі щорічної звітності ДСА України виявлено такі тенденції щодо потерпілих від насилля в сім'ї:

- 2019 р. – усього потерпілих 156, з них жінок 151;
- 2020 р. – усього потерпілих 649, з них жінок 597;
- 2021 р. – усього потерпілих 985, з них жінок 908;
- 2022 р. – усього потерпілих 608, з них жінок 549;
- 2023 р. – усього потерпілих 955, з них жінок 865 (*Додаток 31*).

Найчастіше жертвами домашнього аб'юзу стають жінки у віці від 18 років (*Додаток 31*).

В контексті питання щодо статусу потерпілого, також вважаємо за необхідне зазначити, що не завжди йдеться про насилля в сім'ї, якщо потерпілим від кримінального правопорушення є член сім'ї. Згідно з постановою ВС від 07.04.2020 р. у справі №647/1931/19 те, що потерпілий є членом сім'ї суб'єкта кримінального правопорушення, не свідчить про домашнє насильство. Для того, щоб згадані діяння можна було кваліфікувати за ст. 126-1 КК України необхідно, щоб сторона обвинувачення довела обставини, що особа є не тільки потерпілою, а й жертвою у розумінні Стамбульської конвенції. Як визначив суд, Конвенція передбачає, що насилля в сім'ї – це певний спосіб поведінки, якою одна особа намагається контролювати іншу, яка відноситься до вразливої групи або перебуває у вразливому становищі. Тобто не будь-яке насильство, що трапляється між членами сім'ї, є аб'юзом в родині, якщо це зумовлено іншими причинами [48].

Наведена позиція ВС є достатньо цікавою та дійсно має право на існування, оскільки насправді не всі ситуації між членами сім'ї, що мають ознаки кримінальних правопорушень, зумовлені наявністю родинних зв'язків. Проте з іншого боку, вчинення кримінально караної дії щодо члена сім'ї має вищий рівень

суспільної небезпеки та ймовірності продовження протиправної поведінки, а отже, потребує врахування судами при оцінці діянь особи.

Щодо об'єктивної сторони кримінального правопорушення – це зовнішній прояв протиправного діяння, а саме дія, бездіяльність, причинно-наслідковий зв'язок між діянням та наслідками, а також час, місце, спосіб, обстановка, знаряддя та засіб. Домашнє насильство може бути вчинено у трьох різних формах: економічне, психологічне та фізичне насильство. Під час аналізу судової практики виявлено, що найчастіше вчиняється психологічний аб'юз – 91, фізичний – 35, економічний – 4 випадки (*Додаток 1, 3*).

Дефініції цих понять містяться у п. 4, 14, 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» відповідно.

Відповідно до законодавства **економічне насильство** може бути реалізоване у таких формах:

- «позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів, документів або можливості користуватися ними;
- залишення без догляду чи піклування;
- перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації;
- заборони працювати;
- примушування до праці;
- заборони навчатися та інші правопорушення економічного характеру» [18].

Як **психологічне насильство** відповідно до Закону можна оцінити такі дії:

- словесні образи, погрози (і щодо третіх осіб);
- приниження;
- переслідування;
- залякування;
- інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

- контроль у репродуктивній сфері, якщо це спричинило побоювання за безпеку (свою чи інших), невпевненість, нездатність захистити (себе чи інших), завдало шкоди психіці [18].

Фізичне насильство як форма домашнього аб'юзу може проявлятися в наступних діях:

- «ляпаси;
- стусани;
- штовхання;
- щипання;
- шмагання;
- кусання;
- незаконне позбавлення волі;
- нанесення побоїв;
- мордування;
- залишення в небезпеці;
- заподіяння смерті;
- заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості;
- ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані;
- вчинення інших правопорушень насильницького характеру» [18].

Перелічені в Законі прояви різних форм домашнього насильства не є вичерпними, оскільки в положеннях міститься формулювання «*та інші*». Такий підхід законодавця є абсолютно виправданим, оскільки наведення вичерпного переліку діянь могло б надати нормі зайвого формалізму та ускладнило б її застосування в інтересах потерпілих. Особливо це питання важливе в аспекті розвитку суспільних відносин та появі різних можливостей впливати на іншу особу у тому числі негативно. Таким чином, суд може ухвалювати рішення, не

обмежуючись суто буквою закону, а виходити з реальних викликів сьогодення та потреб потерпілих.

В теорії кримінального права науковцями також наводяться різні варіанти проявів кожної із форм домашнього аб'юзу. Наприклад, О. В. Харитонова зазначає, що фізичне насилля як вид насильства в сім'ї може реалізовуватись як позбавлення сну або примус вживання наркотиків, алкоголю тощо [49; с. 39]. Підхід практики в цьому питанні також достатньо різноманітний, оскільки під час аналізу 100 судових рішень з питань домашнього аб'юзу виявлено такі прояви фізичного насилля в сім'ї:

- Удари, побиття – 22 випадки;
- Стусани – 2 випадки;
- Шарпання – 6 випадки;
- Груба нецензурна лайка – 1 випадок;
- Штовхання – 14 випадки;
- Хапання – 3 випадки;
- Вигнання з будинку – 1 випадок;
- Заподіяння тілесних ушкоджень – 6 випадки;
- Заподіяння опіків – 1 випадок;
- Кидання предметами – 3 випадки;
- Удари іншими предметами (палицею, сковорідкою тощо) – 3 випадки

(Додаток 1, б).

Беззаперечно досить складно погодитись із підходом судів, які визначають грубу нецензурну лайку як один із проявів фізичної форми домашнього аб'юзу. Такі дії можливо розцінювати як психологічне насилля щодо особи, якщо вони були спрямовані на потерпілого з метою заподіяння йому психологічної шкоди, образи тощо.

Щодо психологічного аб'юзу науковець окреслює такі його прояви: створення атмосфери приниження, погроз, тиску, критика, ізоляція, контроль поведінки, а також:

- газлайтінг – примус особи сумніватись у адекватності сприйняття реальності;
- бодішеймінг – висміювання та критика тіла людини;
- стоунволінг – відмова від комунікації, «покарання мовчанням» [49; с. 40-42].

При аналізі судової практики зустрічаються наступні прояви психологічного аб'юзу:

- Словесні образи – 49 випадків;
- Нецензурні слова, лайка – 91 випадки;
- Залякування – 15 випадків;
- Погрози – 81 випадок;
- Моральний та психологічний тиск – 5 випадків;
- Демонстрація фізичної сили – 2 випадки;
- Приниження – 47 випадків;
- Знищення та пошкодження майна – 3 випадки;
- Штовхання – 10 випадків;
- Крик, сварки – 16 випадків;
- Вигнання з дому – 7 випадків;
- Моральні образи – 2 випадки;
- Самовільне проникнення у житло – 1 випадок;
- Лайки на місці роботи – 1 випадок;
- Переслідування – 1 випадок;
- Вимагання грошей – 3 випадки;
- Хапання – 2 випадки;

- Звинувачення у зраді – 1 випадок;
- Удар, ляпаси – 6 випадків;
- Прокльони – 1 випадок;
- Відібрання мобільного телефону – 1 випадок;
- Шарпання за одяг – 3 випадки;
- Удари меблів (вікна/двері) – 2 випадки;
- Перешкоди потрапити додому – 1 випадок;
- Обзивання – 1 випадок;
- Зловживання спиртними напоями – 1 випадок;
- Розірвання одягу – 1 випадок;
- Перешкоджання залишити будинок – 1 випадок;
- Позбавлення можливості користуватись вільно коштами – 1 випадок;
- Створення нестерпних умов проживання – 2 випадки;
- Ігнорування – 2 випадки;
- Від'єднання дроту електропостачання від дому – 1 випадок;
- Розлиття води в місці проживання – 1 випадок;
- Агресивна поведінка – 3 випадки;
- Погрози позбавити житла – 1 випадок (*Додаток 1, 7-9*).

Вищенаведений перелік проявів психологічної форми домашнього насильства є досить цікавим, але водночас і суперечливим. Є підстави вважати, що досить часто у практичній діяльності можуть помилково відносити до психологічного аб'юзу дії, які не є такими, зокрема, вимагання коштів, позбавлення можливості вільно самостійно розпоряджатись власними економічними ресурсами тощо. У таких випадках існує потреба розмежовувати спрямованість умислу особи, мотиви та мету вчинення відповідних діянь. Наприклад, якщо кривдник позбавляє особу її коштів та забороняє ними розпоряджатись з метою їх використання на власний розсуд або з метою контролю фінансових можливостей потерпілого, то у таких випадках йдеться про економічне насильство. Водночас, якщо вимагання коштів, примусове їх відібрання тощо, спричинене бажанням суб'єкта

правопорушення покарати чи принизити честь та гідність особи (вказуючи на неспроможність потерпілого самостійно ухвалювати рішення), то має місце психологічний аб'юз.

Також виникають сумніви чи можна оцінювати як прояви домашнього насильства зловживання спиртними напоями чи звинувачення у зраді. При здійсненні оцінки дій особи як домашнє насильство досить важливо враховувати особливості обставин справи.

Звинувачення у зраді дійсно можна оцінювати як психологічний аб'юз щодо особи з якою винний перебуває у сімейних чи близьких відносинах. Зокрема, саме так оцінити згадані дії можна у разі їх систематичності, необґрунтованості, токсичності та неадекватності, наявності відчуття пригніченості у потерпілої особи, безпідставне почуття провини, приниження честі та гідності тощо. Зокрема, психологами звинувачення у зраді чи патологічні ревності визнаються як прояв психологічного насильства [50]. Досить яскравим випадком використання аб'юзом звинувачення у зраді як способу та привід вчинити домашнє насильство є резонансна справа Куамбика Бішимбаєва, обвинуваченого у вбивстві Салтанат Нуkenової з якою проживав однією сім'єю. Під час вивчення обставин справи виявлено, що фізичне насилля кривдником було вчинено під час чергової сварки, в якій останній звинувачував потерпілу у зраді, з метою її приниження та заподіяння образи [51]. В цьому випадку досить однозначно можна зауважити, що звинувачення у зраді було одним із проявів насильства щодо потерпілої. У контексті вищенаведеного принагідно зауважити, що у зв'язку з такою резонансною справою 15.04.2024 р. у Казахстані відбулась криміналізація домашнього насильства та посилена кримінальна відповідальність за деякі прояви аб'юзу в сім'ї [52].

Водночас, звинувачення у зраді не може виступати психологічним насильством, якщо такі діяння не мають постійного характеру, не поєднуються зі сварками, образами та приниженням іншої особи.

Не менш цікаво, що зловживання спиртними напоями також оцінюється судом як прояв психологічного насильства. Такий висновок суду є досить дискусійним, проте однозначно має раціональне зерно. Перш за все варто зауважити, що просто факт вживання спиртних напоїв особою не є насильством та не свідчить про стовідсоткову ймовірність вчинення домашнього аб'юзу. Крім того, психологічне насильство загалом характеризується спрямованістю його вчинення щодо іншої особи з метою заподіяння їй шкоди, образи, приниження чи пригнічення тощо, як у разі залякування, погроз чи інших проявів. При зловживанні алкогольними напоями особа не має на меті заподіяти будь-якої кривди членам своєї сім'ї або особам, з якими перебуває у близьких відносинах, мотивацією в такому випадку виступає бажання таким чином впоратись зі стресом, з негараздами, негативними переживаннями тощо. З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що зловживання спиртним не є психологічним насильством у розумінні Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а отже, висновок суду в такому разі не є коректним.

Водночас постійне зловживання алкогольними напоями дійсно може мати ознаки психологічного насилля, особливо у випадках спільного проживання. Наприклад, алкоголізм батьків (без умови застосування інших видів насильства) негативно впливає на дитину у зв'язку з соромом за своїх рідних, відсутністю належного проведення часу з родиною, виховання, почуттям незахищеності та небезпеки тощо. Відтак, така поведінка батьків буде призводити до пригнічення, психологічних страждань та загального погіршення якості життя. Крім вищезгаданого, алкоголізм може призводити до вчинення інших видів насильства. В цьому аспекті вважаємо за доцільне пригадати, що відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 164 СК України мати чи батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вони є хронічними алкоголіками.

Щодо економічного насильства, то в доктрині визначають такі можливі прояви, як: контроль доступу до економічних ресурсів, відмова утримання дітей, приховування коштів, самостійне ухвалення рішень щодо фінансових питань

родини тощо [49; с. 43]. Зі 100 судових рішень економічне насильство мало місце тільки в 4 рішеннях у таких проявах:

- Позбавлення грошей – 1 випадок;
- Пошкодження майна – 1 випадок;
- Вимагання грошей – 1 випадок;
- Знищення речей і документів – 1 випадок;
- Обмеження доступу до житла – 1 випадок;
- Вигнання з дому – 1 випадок (*Додаток 1,4*).

При здійсненні аналізу судових рішень саме щодо економічної форми домашнього аб'юзу мали місце наступні прояви:

- Вигнання з дому – 32 %
- вимагання коштів – 30%;
- пошкодження майна – 24%;
- позбавлення їжі – 14%;
- позбавлення можливості користуватись майном – 13%;
- продаж майна – 7%;
- відмова оплатити комунальні послуги – 6%;
- позбавлення (відібрання) майна – 6%;
- позбавлення коштів – 5%;
- проживання за рахунок потерпілої особи – 4%;
- відмова утримання непрацездатних членів сім'ї – 4%;
- позбавлення одягу – 4%;
- позбавлення доступу до ліків – 2%;
- відмова придбати продукти харчування – 1%;
- одноосібне розпорядження спільно набутим майном – 1%;
- примус здійснити виплати щодо особи обвинуваченого – 1%;
- погрози економічного характеру (вимкнути комунальні) – 1%;

- суд не розкриває сутність вчиненої дії, але констатує факт наявності економічного насильства – 1%;
- експлуатація потерпілого – 1%;
- незабезпечення умовами проживання – 1% (Додаток 2, 5).

Не менш цікавими та дискусійними є висновки щодо визнання проявами економічної форми домашнього аб'юзу: відмова оплатити комунальні послуги, проживання за рахунок потерпілої особи чи відмова у придбанні продуктів харчування. Є підстави вважати, що такі дії далеко не завжди можуть мати протиправний характер та бути оціненими як економічний аб'юз. У кожному випадку важливо враховувати особливості обставин справи. Якщо говорити про вищезгадані дії, то вони можуть набувати значення економічного насилля тільки у випадках їх систематичності, спрямованості умислу на заподіяння шкоди економічному благополуччю особи чи безпідставне проживання за рахунок потерпілої всупереч її бажанню утримувати кривдника, у разі наявності в суб'єкта злочину обов'язку утримувати потерпілу та його невиконання без об'єктивних на те причин тощо.

При ознайомленні з проявами різних видів насильства як форм домашнього аб'юзу, визначених у судових рішеннях, то чітко прослідковується, що деякі ідентичні діяння можуть зазнавати різної юридичної оцінки від судів. Наприклад, штовхання визначається і як фізичне [53], і як психологічне [54] насилля. Позбавлення особи доступу до житла також визначається судами як економічний [55], так і психологічний [56] аб'юз. В аспекті розмежування видів насильства важливо точно визначати на що саме був спрямований умисел суб'єкта правопорушення: вплив на психічне благополуччя, економічні ресурси та можливості чи заподіяння фізичного болю.

Хоча в законодавстві не виокремлюється така форма насилля в родині, як кібернасильство, проте з огляду на світові тенденції та технологічний розвиток, вважаємо за необхідне окреслити можливі прояви згаданого виду аб'юзу.

Кібернасилля передбачає застосування технологій для негативного впливу на людину: мобільні телефони, комп'ютери, системи фото- та відеофіксації, системи глобального позиціонування тощо. [57; с. 164] Виявом такої форми насильства може бути: поширення приватних фото чи відео без згоди особи, шантаж, кібербулінг, порнопомста, сексторшн, переслідування тощо [58; с. 9]. Також кібераб'юз може бути вчинений у вигляді погроз за використанням соціальних мереж, електронної пошти, встановлення програм слідкування на технічні прилади постраждалої особи тощо. Особливістю цього виду насильства можна відзначити, що кривдникові в такому разі достатньо легко уникнути відповідальності за вчинення таких дій з огляду на можливість лишатись анонімом [57; с. 165].

У ст. 126-1 КК України відсутня вказівка на таку форму домашнього насильства як кібераб'юз, проте кримінальна відповідальність у певних випадках для особи може наступити. Наприклад за ст. 182 КК України за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації, чи за ст. 361 КК України за несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж тощо [57; с. 166-167]. Наразі в Україні такі дії щодо члена сім'ї чи особи з якою винний перебуває у близьких відносинах, відбувається в якості психологічного насильства або за відповідними статтями КК України.

У розрізі питання, що таке домашнє насильство, важливо виокремити в яких випадках неможливо стверджувати про наявність аб'юзу в родині. У теорії, на жаль, це питання абсолютно недосліджене, проте на практиці вдалось віднайти кілька судових рішень у яких це питання було розкрито.

У рішенні Олександрівського районного суду Донецької області у справі №933/412/21 від 16.08.2021 р. суд визначив, що вимагання своїх власних коштів не є економічним насильством щодо члена сім'ї [59]. Такий висновок суду є

абсолютно логічним, оскільки вимагання повернення свого майна є одним із способів захисту своїх прав.

Згадане питання також цікаво було розкрито ще в одному судовому рішенні, а саме Любарського районного суду Житомирської області від 05.07.2021 р. у справі 282/808/21. У цьому рішенні суд зазначив, що відсутні будь-які ознаки домашнього насильства у діях батька, який отримував соціальну допомогу для багатодітної родини і витрачав ці кошти на утримання дітей, а не віддавав їх матері [60]. З такою юридичною оцінкою суду неможливо не погодитись з огляду на положення чинного законодавства щодо такого роду виплат. Згідно з п. 5 Порядку виплати допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 р. № 250, допомога виплачується одному з батьків, хто постійно проживає з дитиною. Відповідно до п. 11 виплата допомоги припиняється у разі нецільового використання коштів і незабезпечення створення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини [61]. Тобто згадана соціальна виплата має бути спрямована виключно на потреби дитини. Якби батько віддавав ці кошти дружині або витрачав не в інтересах дітей, то в такому разі могло б мати місце домашнє насильство у разі наявності і інших ознак.

Ще одним цікавим рішенням у аспекті визначення чи є дії особи психологічним насильством як форма домашнього аб'юзу є постанова Вінницького апеляційного суду від 26.10.2022 р. у справі №141/335/22. Зокрема у рішенні суд наголошує, що для належної оцінки дій особи, важливо розрізняти поняття «сварка», «конфлікт» та «насильство». Домашнє насильство, на думку суду, має такі ознаки:

- наявність патерну поведінки (повторювані в часі інциденти);
- систематичність;
- повна влада та контроль над постраждалою особою;
- насильницькі дії;

- якщо вже є одна з форм домашнього насильства, висока ймовірність того, що й інші форми насильства можуть мати місце [62].

Конфлікт же є особливим видом взаємодії, в основі якого закладені протилежні позиції, погляди, що супроводжується негативними психологічними проявами. Конфлікт передбачає напруження і крайнє загострення суперечностей, що може призводити до активних дій тощо [62].

Така позиція суду достатньо вмотивована та цікава, проте також має недоліки. Для того, щоб відрізнити конфлікт від психологічної форми домашнього насильства недостатньо вищезгаданих ознак. Оскільки конфлікт, який буде містити образи, нецензурну лексику, що спрямовані на приниження честі та гідності партнера чи іншого члена сім'ї, а також на заподіяння йому моральних страждань, вже матиме ознаки притаманні кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 126-1 КК України. Крім того, варто зауважити, що *«повна влада та контроль над постраждалою особою»* - це скоріше окремий вид прояву психологічної форми домашнього насильства, аніж іманентна ознака насилля в родині, з огляду на те, що домашнє насильство може бути вчинене і щодо осіб, які були партнерами в минулому та вже значний час як не перебувають під владою кривдника.

У зв'язку з відсутністю додаткових рішень судів щодо питання які дії не можуть бути оцінені як домашнє насильство, вважаю за необхідне викласти власні міркування з цього приводу. Наприклад, є підстави вважати, що не варто оцінювати заборону працювати у разі наявності на те певних об'єктивних причин (вагітність, інвалідність, захворювання чи травми, що унеможливають виконання певної роботи, тяжкі наслідки для здоров'я тощо) як аб'юз в родині. У відповідних ситуаціях важливо проаналізувати, які наміри особи, що нібито посягає на економічне та психологічне благополуччя члена сім'ї. Якщо має місце своєвільна відмова у реалізації трудового потенціалу потерпілого, без об'єктивних на те підстав, такі дії можуть мати характер насильства, проте у разі наявності бажання

убезпечити від негативних наслідків, що мають реальну можливість настати, то не слід такі дії вважати злочинними.

Неможливо також оцінити як домашнє насильство позбавлення особи наркотичних, бойових отруйних речовин тощо. Згадані предмети є антиблагом, оскільки вони є шкідливими та небезпечними, і відповідно до чинного законодавства не перебувають у вільному цивільному обороті, а отже, не є об'єктом права власності [63]. Відтак, відібрання у особи згаданих предметів не може бути оцінено як домашнє насильство. Такі дії можуть мати злочинний характер виключно у тому випадку, якщо особі лікарем призначені наркотичні (психотропні) лікарські засоби. Позбавлення особи таких медикаментів становитиме обмеження доступу до лікування, а отже, буде оцінено як домашнє насильство.

Є підстави вважати, що не варто кваліфікувати як домашнє насильство, контроль фінансів та обмеження користування спільною власністю особою, яка зловживає спиртними напоями, наркотичними чи токсичними речовинами, азартними іграми чи має будь-які інші залежності, і яка внаслідок своїх дій може заподіяти шкоду матеріальному благополуччю родини. Перебуваючи під впливом відповідних речовин чи у відповідних психологічних станах, особа не може на належному рівні усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Таким чином, фінансовий контроль чи обмеження особи у доступі до коштів чи майна не становитиме порушення економічної свободи, оскільки буде здійснено з метою запобігання скрутному становищу як особи, так і сім'ї.

В цьому аспекті варто зауважити, що контроль за фінансами чи майном малолітньої особи, також не вважається злочинним, якщо він здійснюється з метою забезпечення якнайкращих інтересів дитини. Усі дії органів державної влади, місцевого самоврядування та батьків у справах дітей повинні бути спрямовані на якнайкраще забезпечення їх прав та інтересів [64]. Також не є злочинним контроль за економічними ресурсами родича чи близької особи, яка визнана недієздатною чи обмежено дієздатною, у встановленому законодавством порядку.

Не потребує кваліфікації за ст. 126-1 КК України несплата аліментів чи інших виплат з боку осіб, що не записані у актовому записі дитини батьком чи матір'ю. Відповідно до ст. 182 СК України обов'язок забезпечувати та утримувати дитину покладений на батьків такої дитини. Згідно зі ст. 121 цього Кодексу обов'язки батьків ґрунтуються на походженні дитини від них, що підтверджується органом державної реєстрації актів цивільного стану. Попри те, що Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» врегульовує також відносини між вітчимою чи мачухою та пасинком чи падчеркою, загалом обов'язку в таких осіб утримувати дітей другого з подружжя немає. Такий обов'язок мають відповідні особи тільки у випадках, окреслених ст. 268 СК України, а саме, якщо падчерка чи пасинок до 18 років проживають з вітчимою чи мачухою і у дітей немає батька, матері, діда, баби, повнолітніх братів чи сестер, або ці особи не можуть надавати їм належне утримання, у зв'язку з поважними причинами. Обов'язок утримання виникає тільки за наявності у особи ресурсів для утримання.

Аналогічна ситуація щодо утримання непрацездатних вітчима чи мачухи. Загалом такий обов'язок у пасинка чи падчерки відсутній, проте у разі наявності потреби у непрацездатних мачухи чи вітчима у матеріальній допомозі, і якщо вони надавали систематично таку допомогу не менш як п'ять років пасинку чи падчерці, у падчерки чи пасинка з'являється обов'язок утримувати таких осіб тільки за умови наявності ресурсу відповідно до ст. 270 СК України.

Згідно з ч. 2 ст. 150 СК України батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток. Таким чином, недоречно вважати психологічним проявом домашнього насильства ізоляція дитини від негативного соціального впливу осіб, що мають девіантну поведінку. Проте в такому разі беззаперечно враховуються об'єктивні обставини, оскільки поняття поведінки, що відхиляється від норми, є достатньо суб'єктивним. Наприклад, попри те, що наразі XXI століття, досі існує неоднозначне ставлення до представників ЛГБТК+ спільноти, і деякі батьки вдаються до насильства щодо дітей з огляду на їх сексуальну орієнтацію. Також не є психологічним насильством

лікування особи чи певні обмеження, що встановлюються за вказівками спеціалістів, у разі наявності деструктивної поведінки (спроби самогубства, розлади харчової поведінки, вживання наркотичних чи психотропних речовин, алкоголю, ігроманія тощо).

Відповідно до ч. 6 ст. 150 СК України забороняються будь-які види експлуатації дитини, проте залучення дітей до певних видів робіт з метою їх розвитку та за наявності їх згоди не може бути оцінене як домашнє насильство. Наприклад, прибирання чи інша допомога вдома, яка не становить собою надмірне навантаження.

Як вже зазначалось раніше, то для кваліфікації діянь особи за ст. 126-1 КК України, необхідна наявність *систематичності*. Відповідно до позиції ВС від 25.02.2021 р. у справі №583/3295/19 систематичність передбачає вчинення щонайменше три рази однієї і тієї ж або різних форм домашнього насильства. Тобто це може бути як компіляція усіх трьох видів, так і одного виду насильства, проте різні епізоди тощо [21].

У разі відсутності ознаки систематичності в діяннях особи, то в такому разі існує два можливих варіанти розвитку подій:

1. суд закриває провадження у зв'язку з відсутністю в діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого за ст. 126-1 КК України.

2. згідно з ч. 3 ст. 337 КПК України з метою ухвалення справедливого рішення суд може вийти за межі висунутого обвинувачення, лише в частині зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, стосовно якої розглядається справа.

Наприклад, у випадках, коли членом сім'ї здійснювалось фізичне насильство, але відсутня систематичність згаданих дій, то суд має право здійснити перекваліфікацію зі ст. 126-1 КК України на ст. 125 КК України у разі наявності

підстав, оскільки санкція є менш тяжка. Така позиція висловлена ВС у справі №552/2540/20 від 19.10.2021 р. [65] Є підстави вважати, що цей правовий висновок абсолютно узгоджується з принципами верховенства права та справедливості, оскільки постраждалий не опиниться у стані незахищеності, а винувата особа не залишиться зовсім непокараною.

У доктрині також зазначається, що кількісний критерій не є єдиною характеристикою поняття систематичності, варто звертати увагу і на період протягом якого ця ознака може бути врахована. Наприклад, Ю. В. Орлов визначає такий строк – 1 рік [66; с. 16]. У законодавстві відсутні будь-які вказівки щодо тривалості такого періоду, проте є підстави вважати, що така позиція дійсно має право на існування з огляду на те, що вчинення, припустімо, трьох епізодів різних чи однієї тієї ж форми насилля в сім'ї за 2 роки, навряд чи буде свідчити про наявність сталого протиправного патерну поведінки, а також малоімовірно, що буде призводити до наслідків, визначених ст. 126-1 КК України. На додаток варто зауважити, що йдеться саме про різні епізоди, а не форми чи прояви форм. Якщо говорити про те, що суб'єкт правопорушення реалізує протягом року одну й ту саму форму аб'юзу, наприклад, психологічну – влаштовує неодноразово сварки, то у разі наявності трьох кейсів та наслідків, таку особу вже можливо буде притягнути до кримінальної відповідальності за ст. 126-1 КК України.

Не менш важливо зауважити, що для наявності такої ознаки як систематичність необхідне існування єдиного спільного умислу на вчинення кожного з випадків домашнього насилля, як до неподільного явища, що підтверджується практикою ВС від 21.12.2021 р. у справі № 236/2450/20 [67].

В цьому ж аспекті важливо зазначити про проблему адміністративної преюдиції при доведенні винуватості особи за домашнє насильство. Загалом преюдиція – це визнання фактів доведеними для справи, якщо вони встановлені рішенням суду, що набрало законної сили, в іншій справі. Наразі на практиці при кваліфікації дій особи за ст. 126-1 КК України неабияку роль відіграє попередня

адміністративна відповідальність особи за аб'юз у сім'ї. Проте у літературі ця тема є достатньо дискусійною з огляду на те, що виникає питання: чи не суперечить ідея адміністративної преюдиції при притягненні особи до кримінальної відповідальності принципу *non bis in idem*?

У своїй постанові від 14.06.2022 р. у справі № 585/3184/20 ВС зазначив, що попереднє притягнення особи до адміністративної відповідальності за аб'юз у родині, подальша повторюваність цих діянь та настання більш тяжких наслідків, що передбачені КУпАП, і притягнення особи до кримінальної відповідальності на їх основі, не становить порушення принципу *non bis in idem*, оскільки це підтверджує наявність ознаки систематичності такої поведінки особи [68]. Аналогічний висновок міститься і у справі ЄСПЛ *Galović v. Croatia*, № 45512/11, 30 November 2021. Суд у згаданому рішенні зазначає, що провадження та покарання становили собою послідовне та пропорційне ціле, що дозволило покарати не тільки окремі протиправні дії, а й також загальний паттерн поведінки [69].

Також у цьому контексті достатньо цікавим кейсом є рішення ЄСПЛ *A and B v. Norway*, № 24130/11, 29758/11, 15 November 2016. Суд у цій справі зазначив, що держави мають право застосовувати додаткові правові заходи у зв'язку з протиправною поведінкою особи з використанням різних заходів, що утворюють єдине ціле, для вирішення різних аспектів проблеми, якщо це не становитиме надмірного тягаря для особи [70]. Таким чином, кваліфікація діянь особи за ст. 126-1 КК України з урахуванням адміністративної преюдиції не становить порушення принципу заборони подвійного інкримінування, а лише підтверджує наявність ознаки систематичності.

Водночас варто розглянути і позицію ВС, в якій розглядається питання чи наявна ознака систематичності, якщо за попередні діяння особа не притягувалась щонайменше двічі до адміністративної відповідальності. Згідно з постановою ВС від 28.02.2023 р. у справі № 725/4683/20 домашнє насильство – зазвичай це кумулятивне поєднання різних епізодів вчинення форми чи кількох форм насилля

в сім'ї. Повторення епізодів становить собою особливий контекст та динаміку аб'юзу в сім'ї. ВС наголошує, що домашнє насильство може доводитися будь-якими доказами, які відповідають критеріям допустимості та належності. Жоден доказ не може мати наперед встановлену силу для відповідного провадження. Адміністративні протоколи, рішення суду тощо оцінюються на рівні з іншими доказами та в сукупності з ними [71]. Таким чином, ВС наголошує, що встановлення щонайменше двох фактів притягнення особи до адміністративної відповідальності за домашнє насильство, для кваліфікації діянь за ст. 126-1 КК України, не вимагається для підтвердження наявності ознаки систематичності.

З формулювання ст. 126-1 КК України випливає, що домашнє насильство є кримінальним правопорушенням з матеріальним складом, а отже, є закінченим з моменту настання наслідків, визначених відповідною нормою права. Важливо, що наслідки мають настати саме внаслідок вчинення аб'юзу в сім'ї. У ст. 126-1 КК України передбачаються наступні наслідки: фізичні або психологічні страждання, розлад здоров'я, втрата працездатності, емоційна залежність або погіршення якості життя потерпілої.

Попри доволі часте застосування поняття «страждання» у законодавстві України, нормативно-правова дефініція поняття відсутня. Наприклад, у теорії кримінального права фізичні страждання як відносно неінтенсивні, тривалі неприємні фізичні відчуття, що можуть бути викликані заламуванням кінцівок, дією термічних, хімічних зовнішніх факторів [72, с. 104]. До зазначеного можна також додати заподіяння тілесних ушкоджень, удари, ляпаси та інші види фізичного впливу на особу, що можуть призводити до згаданих наслідків. Психологічні страждання характеризуються неприємними відчуттями про несправедливість вчиненого, зниженням самооцінки, знецінення своєї особистості, образи на кривдника за приниження честі та гідності тощо. Такі наслідки можуть наставати внаслідок конфліктів, образливих слів, ударів та ляпасів тощо.

У цьому контексті варто відзначити, що Проект КК України містить визначення оціночних понять, що в ньому застосовуються. Такий підхід Робочої групи абсолютно відповідає принципу верховенства права, зокрема його складовій – юридичній визначеності, що наразі бракує чинному КК України. У п. 5 ч. 1 ст. 4.6.1.Розділу 4.6 Проекту зазначається, що психологічним стражданням є емоційна дезорієнтація особи, за яких вона відчуває почуття провини, депресію, тривожність, зниження відчуття самоцінності, зникнення позитивних емоцій, поява психосоматичних порушень – зміна ваги, алергічні реакції, неяснені болі, нервово-психічні захворювання (заїкуватість тощо).

Дефініція поняття розладу здоров'я міститься у п. 2.1.6 Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджених Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. Під розладом здоров'я мається на увазі безпосередньо пов'язаний з ушкодженням послідовно розвинутий хворобливий процес [73]. Згадане визначення є більш застосовним до фізичної форми домашнього аб'юзу, проте згадані наслідки можуть бути спричинені також економічним та психологічним насиллям. Внаслідок впливу суб'єкта кримінального правопорушення на економічну свободу потерпілої чи психологічне благополуччя може бути заподіяно розлад здоров'я з огляду на переживання, тривожність та інші неприємні відчуття, що зокрема породжують психосоматичні проблеми. Наприклад, у рішенні Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 25.01.2024 р. у справі № 689/3261/23 встановлено наявність такого наслідку домашнього насильства як розлад здоров'я у зв'язку з психологічним аб'юзом у формі криків та образ нецензурною лайкою [74].

У нормативно-правовій базі України відсутня легальна дефініція втрати працездатності. Проте за правилами формальної логіки це поняття можна визначити як стан здоров'я, що погіршився у зв'язку з домашнім насильством та спричинив неможливість виконувати певну роботу. З огляду на аналіз судової практики такий наслідок може бути спричинений психологічним, фізичним

насильством, а часом навіть економічним, наприклад, у разі обмеження доступу потерпілого до ліків, їжі тощо.

Чинне законодавство України наразі не містить роз'яснень, що таке емоційна залежність, як наслідок насилля в сім'ї. Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 4.6.1. Розділу 4.6 Проекту КК України *«емоційна залежність»* це залежність від відносин з агресором, яка характеризується неможливістю вибору у відносинах, що є руйнівними, поєднаною зі страхом самотності». Більшість випадків характеризується наявністю емоційної залежності від кривдника, оскільки внаслідок вчинення домашнього насильства потерпіла зазвичай починає знецінювати себе та свої можливості, вважає, що саме вона і є причиною такої реакції агресора, а отже, заслуговує на таке ставлення і ніяке інакше.

Щодо погіршення якості життя потерпілого, то в п. 4 ч. 1 ст. 4.6.1. Розділу 4.6 Проекту КК України це поняття розкривається через такі можливі прояви:

- **Фізичний стан:** втрата енергійності, втома, фізичний дискомфорт, безсоння, тривожність, залежність від лікування, психоактивних речовин;
- **Інтелектуальна дисфункція:** зниження концентрації, погіршення пам'яті, вузькість мислення;
- **Соціальна дезадаптація чи дезорієнтація:** ізоляція від суспільства, неможливість самостійно ухвалювати рішення, безініціативність;
- **Економічна недостатність.**

Під час аналізу 100 судових рішень виявлено, що на практиці існує більше різноманіття видів наслідків, що можуть бути спричинені насиллям в сім'ї, аніж визначено законодавством. Зокрема, можна продемонструвати наступні форми наслідків та тенденції їх встановлення:

- Психологічні та фізичні страждання – 47 випадків;
- Погіршення якості життя – 51 випадок;
- Емоційна невпевненість – 21 випадок;

- Неможливість та відсутність бажання себе захистити – 22 випадки;
- Шкода психічному здоров'ю – 38 випадків;
- Фізичний біль – 6 випадків;
- Приниження – 9 випадків;
- Пригнічений тривожний стан – 13 випадків;
- Потреба психологічної/медичної допомоги – 2 випадки;
- Побоювання за безпеку/життя – 28 випадків;
- Погіршення стану здоров'я – 4 випадки;
- Зниження самооцінки – 17 випадків;
- Втрата позитивних емоцій – 25 випадків;
- Страх – 9 випадків;
- Розгубленість – 10 випадків;
- Безпорадність – 2 випадки;
- Дискомфорт – 25 випадків;
- Хвилювання – 3 випадки;
- Зміна психоемоційного стану – 10 випадків;
- Порушення соціального функціонування як особистості – 15 випадків;
- Втома – 23 випадки;
- Переживання – 47 випадків;
- Емоційна напруженість – 15 випадків;
- Втрата енергійності – 12 випадків;
- Втрата повноцінного сну – 19 випадків;
- Втрата відпочинку – 19 випадків;
- Тілесні ушкодження – 10 випадків;
- Напруженість – 18 випадків;
- Емоційна травматизація – 2 випадки;
- Неможливість вести звичайний уклад життя – 5 випадків;
- Емоційна залежність – 7 випадків;
- Сором – 1 випадок;

- Утиск особистих цінностей – 4 випадки;
- Втрата благополуччя – 3 випадки;
- Вразливість – 3 випадки;
- Розлад адаптації – 4 випадки;
- Стрес – 4 випадки;
- Внутрішній психологічний конфлікт – 4 випадки;
- Емоційне виснаження – 1 випадок;
- Потреба у додаткових ресурсах для відновлення – 1 випадок;
- Суїцидальні думки – 1 випадок;
- Психологічний тиск – 5 випадків. *(Додаток 1, 10-12)*

Хоча і формулювання ст. 126-1 КК України не містить мовної конструкції «тощо» чи «та інші», що могло б вказувати на невичерпний перелік можливих наслідків від домашнього насильства, на практиці встановлюється значно ширше коло наслідків, аніж визначені відповідною нормою права. Вважаємо такий підхід прийнятним, оскільки ст. 126-1 КК України містить оціночні поняття, які можливо тлумачити достатньо розлого з метою захисту прав та інтересів потерпілих.

Достатньо цікавою тенденцією при аналізі судової практики виявилось те, що у більшості випадків судді стверджують про наявність відповідних наслідків без проведення експертизи. Зокрема, щоб встановити наявність наслідків психологічного характеру від аб'юзу в сім'ї, експертиза проводилась лише у 14 випадках зі 100 *(Додаток 13)*. Беззаперечно, висновок експерта є не єдиним джерелом доказів у таких ситуаціях, проте є підстави вважати, що з метою дотримання стандарту «поза розумним сумнівом» при розслідуванні кейсів насилля в сім'ї, наявність наслідків варто б було підтверджувати не тільки показаннями потерпілого та свідків, а й висновками експертів, медичними довідками тощо. Такий підхід якнайкраще буде узгоджений з презумпцією невинуватості та принципом справедливості.

Такі факультативні ознаки, як час, місце, знаряддя, засіб вчинення кримінального правопорушення не зазначаються у ст. 126-1 КК України, а отже, для кваліфікації не є обов'язковими. Незалежно від того чи мало місце вчинення аб'юзу в сім'ї вдома, в готелі, на вулиці, під час мирного часу чи воєнного стану, із застосуванням певних предметів чи ні, дії особи за наявності ознак можливо кваліфікувати за ст. 126-1 КК України.

2.2. Суб'єктивні ознаки домашнього насильства

У доктрині кримінального права склад кримінального правопорушення характеризується наявністю як об'єктивних, так і суб'єктивних ознак. До останніх відносяться суб'єкт та суб'єктивна сторона.

Відповідно до ст. 18 КК України суб'єктом кримінального правопорушення є фізична особа, яка є осудною, та вчинила кримінально каране діяння у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення також наділений вищезгаданими ознаками, проте така особа вчиняє кримінальне правопорушення, яке може вчинити тільки певна особа, що наділена особливими ознаками та чітко вказана у нормі чи впливає з її формулювання. У цьому аспекті досить влучно зазначає Н. А. Мирошніченко: «склади зі спеціальним суб'єктом підкреслюють тісний зв'язок, який існує між об'єктом, об'єктивною стороною та суб'єктом злочину» [75, с. 91]. З таким твердженням складно не погодитись, оскільки спеціальний суб'єкт може вказувати на особливе становище та можливості вчиняти певне суспільно небезпечне діяння.

У контексті ст. 126-1 КК України лише певне коло осіб може виступати суб'єктом цього злочину – особи, що мають сімейні чи близькі відносини з потерпілим, тобто має місце спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.

З аналізу ст. 22 КК України випливає, що кримінальна відповідальність за домашнє насильство може наставати з 16 років. У самому формулюванні ст. 126-1 КК України зазначається, що діяння може бути вчинене щодо подружжя (в тому числі колишнього), іншої особи з якою винний перебуває чи перебував у сімейних або близьких відносинах. Таким чином, суб'єктом правопорушення може бути другий з подружжя (в тому числі колишнього), один з партнерів, хто перебуває у сімейних чи близьких відносинах.

Як вже зазначалось раніше, то ст. 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» окреслює значне коло осіб, хто може бути як потерпілим, так і суб'єктом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України. Проте в ч. 3 цієї статті також зазначається, що дія Закону поширюється і на інших родичів та осіб, які пов'язані спільним побутом, разом проживають та мають взаємні права і обов'язки. Наразі Законом не визначається поняття «близьких осіб» на яких поширюється сфера його дії, але у теорії кримінального права існує таке тлумачення цього поняття: це особи, які мають позашлюбні сексуальні або партнерські стосунки, не маючи при цьому обов'язків сімейного характеру, і можуть проживати разом постійно чи періодично. [44; с. 69]. Проект КК України пропонує ще більш узагальнену дефініцію, а саме: близька людина – це член сім'ї або інша людина, чиї інтереси є важливими для відповідної особи. Є підстави вважати підхід Робочої групи при формулюванні визначення цього терміну досить вдалим, оскільки близькою особою дійсно можуть виступати не тільки члени родини чи партнери, а й зокрема, близькі товариші, друзі, побратими тощо.

Під час аналізу судової практики виявлено, що у 95 випадках зі 100 суб'єктом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, є чоловік (*Додаток 14*). Для кращого розуміння загальних тенденцій щодо гендерного складу засуджених осіб за домашнє насильство здійснено дослідження щорічної звітності ДСА України, і результати наступні:

- 2019 р. – всього засуджено 159 осіб, з них 8 жінок;

- 2020 р. – всього засуджено 778, осіб, з них 20 жінок;
- 2021 р. – всього засуджено 1231, осіб, з них 37 жінок;
- 2022 р. – всього засуджено 848, осіб, з них 27 жінок;
- 2023 р. – всього засуджено 1254, осіб, з них 46 жінок (*Додаток 25*)

Як згадувалось раніше, суб'єкт правопорушення може бути як і другим з подружжя, так і дідусем, сестрою тощо. При огляді судових рішень виявлені такі тенденції в контексті сімейної ролі суб'єкта злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України:

- Чоловік – 20 випадків;
- Колишній чоловік – 11 випадків;
- Син – 27 випадків;
- Онук – 1 випадок;
- Співмешканець – 25 випадків;
- Вітчим – 1 випадок;
- Зять – 2 випадки;
- Брат – 5 випадків;
- Батько – 1 випадок;
- Дочка – 2 випадки;
- Мати чоловіка – 1 випадок;
- Мачуха – 1 випадок;
- Співмешканка – 2 випадки (*Додаток 15*).

Також під час вивчення щорічної звітності ДСА України можна відзначити наступні цікаві тенденції в питанні аб'юзу в сім'ї з 2019 до 2023 р. включно:

1. Найчастіше вчиняють домашнє насильство особи у віці від 30 до 50 років (*Додаток 26*);
2. Найчастіше вчиняють насилля в родині працездатні особи, які не працювали і не навчалися (*Додаток 28*);

3. Найбільш часто суб'єкт правопорушення станом на вчинення злочину має тільки базову загальну середню освіту (*Додаток 29*);

4. Досить часто суб'єкт злочину вчиняє насилля в родині в стані алкогольного сп'яніння (*Додаток 25*);

5. Також нерідко кривдники вже мають судимість за злочини проти життя та здоров'я чи проти власності (*Додаток 30*).

Іманентним елементом складу кримінального правопорушення є суб'єктивна сторона, яка має як обов'язкові ознаки, так і факультативні. Вина є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони.

З формулювання ст. 126-1 КК України чітко випливає, що домашнє насильство може бути вчинене виключно з умисною формою вини. Відповідно до ст. 24 КК України існує два види умислу: прямий та непрямий. Їх відмінність полягає у наявності конкретного бажання суб'єкта кримінального правопорушення настання наслідків своїх суспільно небезпечних діянь. Є підстави вважати, що у разі вчинення насилля в сім'ї, кривдник не завжди має категоричне бажання настання таких наслідків, хоча, беззаперечно, усвідомлює можливість їх настання. А отже, при кваліфікації діянь особи за ст. 126-1 КК України не має значення мав місце прямий чи непрямий умисел.

З огляду на необхідність наявності ознаки систематичності вчинення домашнього насилля, то як вже зазначалось раніше, всі прояви аб'юзу в сім'ї повинні охоплюватись єдиним умислом, на чому наголошував ВС від 21.12.2021 р. у справі № 236/2450/20 [67]. У випадках відмінності спрямованості умислу щодо різних епізодів домашнього насильства, то кожен окремих випадок повинен отримати юридичну оцінку. Таким чином, може мати місце кілька різних кримінальних правопорушень або встановлено факт відсутності суспільно небезпечної події.

Факультативними ознаками суб'єктивної сторони є мета, мотив, емоційний стан суб'єкта кримінального правопорушення. Мотив – це спонукання особи до

активності з метою задоволення певних потреб [76]. Якщо говорити про поняття мотиву щодо вчинення кримінально каранної дії, то можна охарактеризувати мотив як рушійну силу скоєння кримінального правопорушення з огляду на бажання задовольнити певну потребу. Мета – це прагнення досягнути конкретного результату внаслідок протиправної поведінки. Емоційний стан можна охарактеризувати як внутрішній психологічний стан особи, її почуття, емоції, відчуття тощо. З формулювання ст. 126-1 КК України випливає, що для кваліфікації діянь особи за цією нормою, відсутня потреба у встановленні таких ознак, оскільки вони не визначені диспозицією законодавчого положення.

Попри те, що наявність факультативних ознак не є обов'язковою для наявності складу злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, на практиці суди все одно достатньо часто зазначають про їх наявність. Зокрема, під час аналізу судових рішень виявлено наступні факультативні ознаки в діях кривдника:

- Мотиви явної неповаги до існуючих норм співжиття в сім'ї – 15 випадків;
- На ґрунті неприязних відносин – 25 випадків;
- На побутовому ґрунті – 4 випадків;
- Безпричинно – 12 випадків;
- Усвідомлюючи перевагу у фізичному розвитку – 8 випадків;
- З метою спричинення фізичного болю – 2 випадки;
- З метою приниження і залякування – 2 випадки;
- Мотиви явної неповаги до норм моралі та здоров'я – 2 випадки;
- З метою збереження сім'ї – 1 випадок;
- На ґрунті ревнощів – 5 випадків;
- З метою спричинення тілесних ушкоджень – 3 випадки;
- Усвідомлюючи, що жертва в умовах воєнного стану є більш вразливою – 1 випадок;
- З метою заподіяння психологічних та фізичних страждань – 1 випадок;

- З метою заподіяння психологічних страждань – 1 випадок;
- З метою заподіяння розладів здоров'я – 1 випадок (*Додаток 16*).

Наявність спеціальної мети чи мотиву не впливають на кваліфікацію діянь особи за ст. 126-1 КК України, проте для всебічного та повного встановлення обставин справи їх необхідно встановлювати. В практичному аспекті їх наявність може мати значення під час призначення покарання кривднику. Також наявність мети чи мотиву може вказувати на вид умислу суб'єкта злочину на вчинення домашнього насильства. Наприклад, при наявності мети заподіяти потерпілій розлад здоров'я чи психологічних і фізичних страждань, особа цілеспрямовано бажає настання таких наслідків, а отже, має прямий умисел на вчинення насилля в сім'ї.

В аспекті суб'єктивної сторони також варто розглянути питання провокації потерпілого на вчинення щодо нього домашнього насилля. У доктрині кримінального права провокація розглядається як одностороння діяльність особи з метою змоделювати таку поведінку особи, яка буде мати усі зовнішні ознаки кримінального правопорушення, для викриття цієї особи як правопорушника [77, с. 167]. Якщо говорити про аб'юз в сім'ї, то зазвичай кривдник пояснює застосування насильства незадовільною, на його думку, поведінкою потерпілої особи: сварки, пошкодження майна, застосування фізичної сили тощо. Проте є підстави вважати такі виправдання безглуздими та такими, що не можуть мати місця в контексті справ про домашнє насильство.

Такий підхід дотриманий судами і на практиці. Наприклад, у вирозі Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 16.06.2023 р. у справі № 348/481/20 показання обвинуваченого, що потерпіла навмисно провокує його, суд розцінював критично, оскільки це ніяк не виправдовує кривдника і ніяк не може вплинути на висновки суду. Суд оцінює такі твердження як спосіб захисту та бажання уникнути кримінальної відповідальності [78]. Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області у своєму рішенні від 28.03.2023 р. у

справі №607/13407/22 визначив посилення обвинуваченого на провокації з боку потерпілої як такі, що не можуть бути оцінені як умова та/або наслідок виключення відповідальності за злочин, передбачений ст. 126-1 КК України [79]. З такою судовою практикою достатньо складно не погодитись, оскільки жодні дії з боку потерпілої особи не можуть оцінюватись як провокації до заподіяння їй шкоди. Врахування провокації як підстави для визнання відсутності складу злочину в діях особи чи звільнення її від відповідальності є неприпустимим, оскільки кривдник не зазнає покарання за суспільно небезпечне діяння та з огляду на це зможе продовжувати свої злочинні дії, а потерпіла залишиться у вразливому становищі, що може призводити до ще частішого та тяжчого застосування щодо неї насильства. Такий підхід абсолютно буде порушувати фундаментальні права людини та суперечити практиці ЄСПЛ щодо питання аб'юзу в родині. Наприклад, у рішенні *Opuz v. Turkey*, №33401/02, 09 June 2009, ЄСПЛ встановив порушення ст. 2, 3, 14 ЄКПЛ, оскільки держава не виконала свої позитивні зобов'язання з вжиття заходів щодо захисту особи, яка потерпала від насилля в сім'ї [2].

2.3. Відмежування домашнього насильства, як кримінального правопорушення, від інших правопорушень

Тема аб'юзу в родині є доволі комплексною в аспекті законодавчого врегулювання, з огляду на те, що у разі вчинення насилля в сім'ї можливе притягнення до адміністративної відповідальності, кримінальної відповідальності за ст. 126-1 КК України, а також за іншими положеннями КК України, що є кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з домашнім насильством. З метою належного розуміння та правозастосування положень, що стосуються аб'юзу щодо членів сім'ї чи близьких осіб, необхідно здійснити відмежування згаданих понять та, зокрема, складів правопорушень.

Перш за все необхідно розглянути питання співвідношення явищ «домашнє насильство», «злочини, пов'язані з домашнім насильством» та «кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством», що доволі часто трапляються у законодавчих актах. Якщо перші два поняття використовуються як в КК України, так і КПК України, то кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, згадуються виключно в кримінальному процесуальному законодавстві. У зв'язку з таким поняттєвим різноманіттям виникає потреба окреслити їх значення та належне застосування.

Домашнє насильство – це кримінальне правопорушення, склад якого передбачений ст. 126-1 КК України. Характеристика поняття домашнього насильства міститься не тільки у ст. 126-1 КК України, а також у п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а саме: «домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.»

Водночас злочини, пов'язані з домашнім насильством, про що слідує з назви такої правової конструкції, не окреслюються виключно межами ст. 126-1 КК України, а є більш широким поняттям. Злочини, пов'язані з домашнім насильством, – злочини, що наділені ознаками домашнього насильства, які визначені вищезгаданими нормативно-правовими актами. О. Харитонова та І. Тітко визначають злочин, що пов'язаний з насиллям в сім'ї, як:

1. злочин, передбачений ст. 126-1 КК України;
2. злочин, що містить кваліфікуючу ознаку «вчинення злочину щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах»;

3. наявність обставин, що обтяжують відповідальність, передбачених п. 6 та 6-1 ч. 1 ст. 67 КК України (вчинення правопорушення щодо подружжя, колишнього подружжя, особи, з якою винний перебуває/перебував у сімейних чи близьких відносинах; у присутності дитини) [80].

З вищенаведеного випливає, що злочинами, пов'язаними з домашнім насильством, є значно ширший перелік злочинів, що можуть мати характер насилля в сім'ї.

Така позиція підтверджується практикою ВС від 12.02.2020 р. у справі № 453/225/19, оскільки суд дійшов висновку, що злочин, пов'язаний з домашнім насильством є ширшою категорією, оскільки застосовується не тільки до ст. 126-1 КК України, а до низки кримінальних правопорушень обставини вчинення якого містять хоча б один елемент, визначений ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», навіть в незалежності від факту чи містить злочин таку ознаку основного чи кваліфікованого складу, чи ні [81]. З таким твердженням суду достатньо складно не погодитись.

В теорії науковцями також наводяться різні класифікації злочинів, що пов'язані з домашнім насильством. Наприклад А. А. Вознюк класифікує їх на наступні групи:

1. злочини, пов'язані з насиллям в сім'ї фізичного характеру (ст. 121, 122, 125, 126, 135, 136, 146, 115, 120 КК України);
2. злочини, пов'язані з аб'юзом в родині психологічного характеру (ст. 129, 134, 142, 143, 154, 300, 301, 303 КК України);
3. злочини, пов'язані з домашнім насильством економічного характеру (ст. 150, 150-1, 164, 165, 166, 167, 304 КК України);
4. злочини, пов'язані з насиллям в родині сексуального характеру (ст. 152, 153, 154 КК України) [82; ст. 46].

Класифікація науковця видається достатньо обґрунтованою та цікавою, водночас створює акцент на моменті, який наразі залишився поза увагою законодавця, практиків та більшості теоретиків, а саме питання застосування

поняття «злочини, пов'язані з домашнім насильством» та «кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством».

У 2018 р. до КК України були внесені зміни, які передбачали спрощення досудового розслідування, і запроваджено два види суспільно небезпечних діянь: злочини та проступки, які входили до родової категорії – кримінальне правопорушення [83]. Таким чином, застосування конструкції «злочини, пов'язані з домашнім насильством» штучно обмежує перелік діянь, які можуть визначатись, як такі, що мають ознаки домашнього аб'юзу. Зокрема, А. А. Вознюком зазначається, що до злочинів, пов'язаних з аб'юзом в родині, належать діяння, передбачені ст. 125, ч. 1 ст. 129, 134 КК України та інші [82; ст. 46]. Проте відповідно до ст. 12 КК України, згадані статті передбачають склади кримінальних проступків, а не злочинів. Відтак, застосування до них категорії «злочини, пов'язані з домашнім насильством» є некоректним та суперечить принципу юридичної визначеності, як складовій верховенства права.

Ця проблема має важливе практичне значення, оскільки ст. 91-1 КК України передбачає застосування обмежувальних заходів до осіб, що вчинили *злочин*, пов'язаний з домашнім насильством. Таким чином, виникає питання чи буде правомірним застосування таких заходів до особи, що вчинила проступок, пов'язаний з насиллям в родині. Видається, що має місце невиправлена законодавцем помилка, оскільки криміналізація домашнього насильства відбулась у 2017 році, а зміни щодо кримінальних проступків та злочинів у 2018 році.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують Європейську конвенцію про права людини та практику ЄСПЛ як джерело права [84]. Згідно з рішенням ЄСПЛ у справі *Mikhaulyuk and Petrov v. Ukraine*, № 11932/02, 10 December 2009, Суд визначив, що законодавство повинно бути якісним та доступним для особи, яка повинна розуміти та передбачати наслідки своїх дій. Також усі положення нормативно-правової бази повинні відповідати принципу правовладдя [85]. З метою належного дотримання згаданих принципів, Верховній Раді України не завадило б внести зміни до законодавчих актів, які наразі

застосовують саме поняття «злочини», пов'язані з домашнім насильством, а не кримінальні правопорушення.

Щодо теоретичних надбань у контексті виокремлення кримінальних правопорушень, що пов'язані з економічною формою домашнього насильства, варто пригадати статтю «Економічне домашнє насильство: визначення й питання кваліфікації» О. В. Степаненко та С. А. Хімченка, які наводять доволі перелік економічних кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, який створили Е. М. Кісілюк та О. В. Смаглюк:

1. ухилення від сплати платежів, які член сім'ї зобов'язаний сплачувати – ст. 164, 165 КК України;
2. протидія законній господарській діяльності або примушування до зайняття працею – ст. 150, 150-1, 206, 303, 304 КК України;
3. протиправні діяння одного члена родини проти приватної власності іншого – ст. 185, 187, 189, 190, 194, 289 КК України;
4. порушення майнових прав особи щодо майна, що належить йому на праві спільної (сумісної) власності – ст. 356 КК України;
5. зловживання опікунськими правами – ст. 167 КК України;
6. порушення недоторканості житла – ст. 162 КК України [86, с. 113].

В аспекті розгляду теми співвідношень понять достатньо важливо пригадати практику ВС щодо визначення злочинів, пов'язаних з домашнім насильством, а саме у розрізі питання чи завжди має місце саме ознака домашнього насильства, якщо потерпілий є членом сім'ї кривдника. Йдеться про рішення ВС від 07.04.2020 р. у справі №647/1931/19, де Суд зазначив, що домашнє насильство в розумінні Стамбульської конвенції є гендерно-зумовленим насильством, а раптово виникла сварка між сином та матір'ю, внаслідок якого останній було заподіяно

тілесних ушкоджень, не містила ознак насилля в родині у розумінні міжнародно-правового акту. За висновком суду для інкримінування дій особи, як домашнє насильство або як кримінальне правопорушення, пов'язане з аб'юзом в родині, необхідно, щоб:

- така ситуація – не поодинокий випадок;
- наявність дискримінаційного ставлення з боку кривдника до жертви;
- відображення у обвинувальному акті факту вчинення домашнього насильства [48].

Рішенням від 28.02.2023 р. у справі №496/4142/14-к ВС також доповнив цей перелік обов'язкових ознак кваліфікації дій особи, як кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством, а саме вказав на необхідність доведення стороною обвинувачення факту наявності в діях особи ознак насилля в сім'ї та обов'язкове надання доказів [87]. Такий підхід узгоджується з процесуальним стандартом «поза розумним сумнівом», що передбачений ст. 17 КПК України.

Таким чином, кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством є найбільш розлогим поняттям у порівнянні з двома іншими категоріями. Водночас, злочин, пов'язаний з домашнім насильством, за змістом є більш обширним за домашнє насильство, оскільки останнє охоплює лише один склад кримінального правопорушення.

З метою реалізації принципу юридичної визначеності у теорії кримінального права існує пропозиція, зокрема від А. А. Вознюка, закріпити в КК України чіткий перелік кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, як це здійснено у Грузії [88; с. 11]. Беззаперечно така позиція заслуговує на увагу, проте є підстави вважати її реалізацію нераціональною та такою, що може звузити можливості захисту потерпілих від домашнього аб'юзу. Наприклад, на перший погляд ст. 142 КК України, що передбачає склад злочину незаконне проведення дослідів над людиною, не виглядає як один із можливих проявів насилля в сім'ї, проте гіпотетично така ситуація може мати місце.

З огляду на те, що до кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, відноситься значний перелік положень КК України, існує практична потреба здійснити розмежування суміжних кримінальних правопорушень зі ст. 126-1 КК України, а також сформулювати правила кваліфікації у таких ситуаціях.

Розпочнімо з розмежування кримінальних правопорушень, пов'язаних з фізичною формою домашнього аб'юзу в сім'ї та ст. 126-1 КК України. Як уже зазначалось, до цієї категорії можна віднести, зокрема ст. 121, 122, 125, 126, 146 КК України тощо.

Щодо розмежування ст. 126-1 КК України та ст. 121 та 122 КК України.

Згадані статті КК України передбачають такі злочини як умисне тяжке тілесне ушкодження та умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Фізичне насильство є однією з форм аб'юзу в сім'ї, і як слідує з аналізу судової практики, наведеної у Додатку 1, у ситуаціях насилля в сім'ї досить часто має місце наявність тілесних ушкоджень відповідних ступенів тяжкості. А отже, питання належної кваліфікації діянь особи у цих випадках є дуже важливим.

При розмежуванні цих складів злочинів необхідно розглядати два окремих випадки: у разі відсутності ознаки систематичності та у разі її наявності. Якщо має місце одиничний випадок заподіяння члену сім'ї чи близькій особі тяжких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень, то дії особи необхідно кваліфікувати за ст. 121 та 122 КК України відповідно. Проте у разі наявності системного характеру вчинення таких діянь чи в поєднанні їх з іншими протиправними посяганнями, існує потреба скористатись правилом порівняння санкцій.

Згідно з п. 11 постанови Пленуму ВС України від 04.06.2010 р. № 7 якщо у складі кримінального правопорушення передбачене діяння, яке у поєднанні з іншими обставинами, утворює склад іншого правопорушення, то питання його кримінально-правової оцінки потрібно вирішувати з урахуванням санкцій (якщо санкція за певне діяння є суворішою, то сукупність відсутня) [89]. Відтак, з огляду на порівняння санкцій згаданих статей, у разі наявності тілесних ушкоджень відповідних ступенів при систематичному вчиненні таких діянь, дії особи варто

кваліфікувати за сукупністю злочинів: ст. 121/122 КК України та ст. 126-1 КК України. *Аналогічна ситуація з ч. 2 ст. 126 та ст. 146 КК України.* Згадані статті передбачають такі злочини, як побої та мордування вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, та незаконне позбавлення волі відповідно.

Щодо розмежування ст. 126-1 КК України та ст. 125 КК України. Остання передбачає кримінальну відповідальність у разі заподіяння особі легких тілесних ушкоджень. В цьому аспекті також важливо відрізнити ситуації: відсутності та наявності ознаки систематичності вчинення відповідних діянь. Якщо відбувся лише один епізод заподіяння легких тілесних ушкоджень потерпілому від його члена сім'ї чи близької особи, то кваліфікація діянь особи відбувається за ст. 125 КК України. У випадку, якщо заподіяння легких тілесних ушкоджень спеціальному потерпілому з боку спеціального суб'єкта має систематичний характер, то з огляду на правила кваліфікації, в діях особи наявний склад злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, без додаткової кваліфікації за ст. 125 КК України, оскільки склад злочину домашнього насильства «поглинає» склад кримінального правопорушення – заподіяння легких тілесних ушкоджень. *Аналогічна ситуація з кримінальним проступком, передбаченим ч. 1 ст. 126 КК України – умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень.* Однак необхідно зробити важливе зауваження щодо обов'язкової ознаки об'єктивної сторони ч. 1 ст. 126 КК України – не спричинення тілесних ушкоджень. Якщо внаслідок фізичного впливу у потерпілого є тілесні ушкодження відповідного ступеня, то необхідно оцінювати такі діяння за ст. 125, 121, 122 КК України, а не ст. 126 КК України, і кваліфікувати за правилами, що застосовні до цих положень та викладені вище.

Також однією з форм домашнього насильства є психологічний аб'юз, який може мати ознаки інших кримінальних правопорушень, передбачених КК України. До кримінальних правопорушень, пов'язаних з психологічною формою насилля в сім'ї, зокрема, належать ст. 129, 301-301-2 КК України тощо, і з метою належного

правозастосування положень кримінального законодавства необхідно розмежувати застосування згаданих кримінальних правопорушень зі ст. 126-1 КК України.

Щодо розмежування ст. 126-1 та ст. 129 КК України. Остання передбачає склад кримінального проступку – погроза вбивством. У випадках, якщо відбувається одиничний випадок погрози вбивством, а також існують реальні підстави побоюватись такої погрози, то дії кривдника повинні бути кваліфіковані за ст. 129 КК України. Реальність такої погрози повинна бути встановлена у кожному окремому випадку з урахуванням особливостей ситуації, сприйняття потерпілим, спосіб та інші супутні обставини здійснення такого кримінального правопорушення.

Натомість у разі наявності стійкого патерну такої поведінки, то дії підлягають кваліфікації тільки за ст. 126-1 КК України, з огляду на те, що санкція за ст. 129 КК України є нижчою, а отже, охоплюється статтею, що передбачає кримінальну відповідальність за аб'юз в сім'ї.

Щодо розмежування ст. 126-1 та ст. 301 КК України. Реалізацією домашнього насильства може бути зокрема і виготовлення, зберігання, збут, розповсюдження порнографічних матеріалів чи примушування до участі в їх створенні. Проте з аналізу чинного КК України випливає, що наразі існує кримінальна відповідальність за згадані вище дії, і це передбачено ст. 301 КК України. Якщо говорити про відсутність повторюваності такої поведінки, то беззаперечно дії особи мають кваліфікуватись за ст. 301 КК України. Проте якщо має місце щонайменше три епізоди вчинення таких дій щодо члена сім'ї чи близької особи, то в разі наявності ознак ч. 1 ст. 301 КК України, діяння кривдника повинні бути оцінені як домашнє насильство. Натомість якщо ситуація охоплює додаткові кваліфікуючі ознаки зі ст. 301 КК України, то діяння потребують кваліфікації за відповідною частиною ст. 301 КК України та додатково за ст. 126-1 КК України. Такими кваліфікуючими ознаками можуть бути: створення кіно- чи відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру (ч. 2), за попередньою змовою групою осіб, отримання доходу у великому розмірі (ч. 3).

Щодо розмежування ст. 126-1 та 301-1 і 301-2 КК України. Згадані статті передбачають склади таких злочинів: виготовлення, розповсюдження, збут дитячої порнографії, примушування дитини до участі у створенні такого контенту та проведення видовищних заходів сексуального характеру за участю неповнолітнього відповідно. Перш за все варто зауважити, що згідно з приміткою до ст. 301-2 КК України, видовищні заходи – це публічний показ у будь-якій формі продукції сексуального характеру або сценічні дії, метою яких є втілення сексуальних дій. З огляду на те, що ст. 126-1 КК України притаманна ознака систематичності, то при вчиненні таких дій одноразово до кримінальної відповідальності можливо притягнути відповідних осіб тільки за ст. 301-1 чи 302-2 КК України відповідно. Проте якщо згадані дії вчиняються систематично чи в поєднанні з насиллям в сім'ї, то дії осіб підлягають кваліфікації за сукупністю ст. 301-1/301-2 та ст. 126-1 КК України, оскільки вищезгадані кримінальні правопорушення є тяжкими злочинами на відміну від домашнього насильства, а отже, їх санкція суворіша.

Також на практиці існує потреба розмежувати ст. 126-1 КК України та кримінальні правопорушення, що пов'язані з економічною формою насилля в сім'ї.

Щодо розмежування ст. 126-1 та ст. 164, 165 КК України. Доволі часто в теорії та практиці можна зустріти питання та роздуми щодо розмежування економічного насильства, як форми домашнього аб'юзу, та ухилення сплати аліментів на утримання дітей чи відповідних коштів на утримання непрацездатних батьків. Проаналізувавши положення цих статей, можна дійти лише до єдиного висновку: склад злочину, передбачений ст. 126-1 КК України є загальним щодо ст. 164 та 165 КК України.

Як уже неодноразово зазначалось, домашнє насильство налічує три форми його реалізації, і однією з них є економічний аб'юз, який передбачає вплив кривдника на економічну свободу та благополуччя потерпілого. Зокрема, ст. 164 та 165 КК України окреслюють кримінальні правопорушення, що передбачають

злісне ухилення від сплати аліментів на дитину чи дітей та сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Згідно з приміткою до ст. 164 КК України злісність характеризується несплатою згаданих коштів щонайменше за три місяці. Тобто, складається ситуація, що ст. 164 та 165 КК України також наділені ознакою систематичності вчинення певних діянь. Тому в цьому випадку йдеться про конкуренцію спеціальних та загальної норми.

Формулювання ст. 126-1 КК України є загальними і передбачають широкі можливості трактувати поняття економічного аб'юзу як позбавлення коштів, одягу, їжі, житла та інше. Конструкції ст. 164 та 165 КК України передбачають чітко окреслені діяння, тому існують достатньо ґрунтовні підстави вважати, що ст. 164 та 165 КК України є спеціальними стосовно ст. 126-1 КК України. Відтак, у цьому випадку є застосовним принцип *lex specialis derogat generali*, що передбачає використання спеціальних положень з огляду на їх більш точне врахування обставин справи. Тобто кваліфікація діянь особи у такому разі відбувається тільки за ст. 164 чи 165 КК України. *Аналогічна ситуація з розмежуванням ст. 126-1 та 150-1 КК України.*

Проте вищезгадане правило не стосується випадків несплати аліментів колишньому з подружжя, оскільки чинним законодавством не передбачено спеціальної норми для такої ситуації, а отже, діяння особи необхідно кваліфікувати за ст. 126-1 КК України. [90, с. 48].

Варто зауважити, що кваліфікація дій за сукупністю згаданих положень буде суперечити засаді *non bis in idem* (неможливості притягнення до відповідальності або бути покараним двічі за одне й те саме правопорушення), що закріплена в ст. 61 Конституції України, відтак, є недопустимим [90, с. 48]. Такий підхід дотримується органами правосуддя і на практиці, що підтверджується рішеннями Іршавського районного суду у справах № 301/72/22 від 04.02.2022 р. [91], № 301/1164/22 від 28.04.2022 р. [92], № 301/2878/22 від 25.10.2022 р. [93], № 301/657/22 від 03.06.2022 р. [94], № 301/564/23 від 21.02.2023 р. [95]. Кваліфікація

за сукупністю в таких випадках є можливою виключно у разі наявності реальної сукупності кримінальних правопорушень, тобто коли суб'єкт злочину у різні проміжки часу, різними діями вчинив два або більше кримінальних правопорушень [96; с. 271], [97].

Аналогічна ситуація з розмежуванням ст. 126-1 та 304 КК України.

Остання передбачає кримінальну відповідальність у разі втягнення неповнолітнього у протиправну діяльність, пияцтво, заняття жебрацтвом, азартними іграми тощо. Хоча ознака систематичності чітко не вказана у диспозиції цієї норми, проте вона дійсно наявна.

Відповідно до п. 10 Постанови Пленуму ВС України «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність» від 27.02.2004 р. №2 під втягненням у пияцтво мається на увазі умисне схилення (у будь-якій формі) неповнолітнього до **систематичного** вживання спиртних напоїв. Втягнення у заняття жебрацтвом передбачає умисне схилення неповнолітнього будь-яким чином до **систематичного** випрошування грошей, речей, матеріальних цінностей. Під втягненням у заняття азартними іграми необхідно розуміти умисне схилення неповнолітнього у будь-який спосіб до **систематичної** гри на матеріальні цінності чи гроші тощо, де виграш залежить від випадковості (карти, рулетка, казино тощо). Систематичність в цьому випадку передбачає щонайменше три епізоди згаданих діянь протягом нетривалого часу [98].

Тобто складається ситуація, що ст. 304 КК України також передбачає ознаку систематичності вчинення діянь, хоч і приховано. А отже, у разі наявності щонайменше три епізоди втягнення неповнолітнього до протиправної діяльності з боку члена сім'ї чи близької особи, то кривдника необхідно кваліфікувати за ст. 304 КК України. В цьому контексті варто ще звернути увагу на ч. 2 згаданої статті, оскільки в ній згадуються спеціальні суб'єкти злочину, що також може впливати на юридичну оцінку діянь особи: батько, мати, вітчим, мачуха, опікун,

підклучальник, особа, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи підклучання про нього. В такому випадку кваліфікація за ст. 126-1 КК України неможлива.

Щодо розмежування ст. 126-1 та ст. 150 КК України. Одним із можливих проявів економічного насильства, як форми домашнього аб'юзу, може виступати примушування потерпілого до праці. Проте чинним законодавством України ці діяння криміналізовані не тільки ст. 126-1 КК України. Наприклад, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 150 КК України передбачає експлуатацію дитини шляхом використання її трудового ресурсу. Відтак, існує потреба розмежувати застосування ст. 126-1 та 150 КК України.

У цьому контексті варто звернути увагу, що у формулюванні ст. 150 КК України відсутня така ознака як систематичність, тобто навіть у разі одиничного епізоду експлуатації дитини, в діях кривдника вже буде наявний склад кримінального правопорушення. А отже, у випадках наявності єдиної ситуації протиправного використання трудового потенціалу дитини, дії особи необхідно кваліфікувати за ст. 150 КК України. Проте якщо має місце регулярність вчинення таких дій (щонайменше тричі), вчинки суб'єкта кримінального правопорушення потребують кваліфікації тільки за ст. 126-1 КК України. ***Аналогічна ситуація і щодо розмежування ст. 126-1 та ст. 162 КК України.***

Аналізуючи проблеми кваліфікації дій осіб, що вчинили домашнє насильство у формі економічного аб'юзу за ст. 126-1 чи іншими положеннями КК України, варто ще раз зауважити про можливість кваліфікації дій осіб за сукупністю кримінальних правопорушень як про це зазначалось у контексті відмежування ст. 126-1 КК України від кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством у формі фізичного чи психологічного аб'юзу. Наприклад, вчинення таємного викрадення у потерпілої її майна. У зв'язку з тим, що санкція за ч. 1 ст. 185 КК України є м'якшою за санкцію ст. 126-1 КК України, то у разі наявності регулярного повторення позбавлення потерпілої певного майна, необхідно

кваліфікувати дії суб'єкта злочину за ст. 126-1 КК України. Водночас у разі підпалу кривдником майна потерпілого і внаслідок таких дій об'єкт володіння жертви було знищено, то особа буде підлягати кримінальній відповідальності за сукупністю статей ст. 126-1 та ч. 2 ст. 194 КК України.

З огляду на складнощі відмежування ст. 126-1 КК України від інших положень чинного КК України, що стосуються кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім аб'юзом, існує потреба підсумувати певні правила кваліфікації домашнього аб'юзу з метою належного правозастосування:

1. Виокремити наявність ознак протиправних діянь, визначених ст. 126-1-КК України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»;

2. Визначити спеціального суб'єкта та потерпілого кримінального правопорушення - подружжя чи колишнє подружжя або інша особа, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах;

3. Дослідити наявність ознаки систематичності – вчинення щонайменше три рази неправомірних дій, визначених ст. 126-1 КК України, об'єднаних єдиним злочинним умислом, та наслідків;

4. Визначити співвідношення ст. 126-1 КК України та інших складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством:

4.1. Встановити чи наявна *конкуренція* норм. У разі її наявності необхідно скористатись правилами подолання конкуренції:

4.1.1. У разі конкуренції спеціальної (*наприклад, ст. 164, 165 КК України*) та загальної норм (*наприклад, ст. 126-1 КК України*), повинна бути застосована спеціальна норма, оскільки вона найбільш точно враховує всі ознаки ситуації;

4.1.2. Якщо при дослідженні ситуації виявляється, що відсутня ознака спеціального складу кримінального правопорушення (*наприклад, ст. 126-1 та 304 КК України, втягнення в участь у лотереях*), то застосуванню підлягає загальна норма;

4.1.3. У разі наявності реальної сукупності кримінальних правопорушень, передбачених загальною та спеціальною нормою, кваліфікувати дії особи необхідно за сукупністю норм (*наприклад, ст. 126-1 та 164 КК України, у разі поєднання ухилення від сплати аліментів та домашнього насильства у формі інших систематичних проявів фізичного, економічного, психологічного аб'юзу*);

4.1.4. У разі наявності конкуренції частини та цілого, застосуванню підлягає норма, що найбільш точно та повно відображає усі ознаки діяння. Це правило використовується з урахуванням порівняння санкцій:

4.1.4.1. Санкція кримінального правопорушення, відмінного від ст. 126-1 КК України, є менш суворою, - кваліфікація відбувається тільки за ст. 126-1 КК України (*наприклад, ст. 185 та ст. 126-1 КК України*);

4.1.4.2. Санкція кримінального правопорушення, відмінного від ст. 126-1 КК України, є більш суворою, - кваліфікація відбувається за сукупністю ст. 126-1 та відповідної статті КК України (*наприклад, ст. 126-1 та ч. 2 ст. 194 КК України*).

4.2. Розмежувати застосування ст. 126-1 КК України та суміжних складів правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, шляхом виокремлення обов'язкових ознак, встановлення наявності розмежувальних чи відмінних порівнюваних ознак та визначення норми, що найбільш точно враховує обставини справи (*наприклад, ч. 2 ст. 156 та ст. 126-1 КК України*).

За вчинення насилля в сім'ї особу також можливо притягнути і до адміністративної відповідальності. З огляду на наявність складу адміністративного

правопорушення щодо аб'юзу в родині, варто здійснити його розмежування зі складом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України.

Статтею 173-2 КУпАП визначено склад адміністративного проступку – вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення по місце свого тимчасового перебування. Склад адміністративного правопорушення характеризується наявністю об'єкту, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони.

Об'єктом згаданого проступку є суспільні відносини у сфері захисту прав людини, оскільки стосується низки прав та свобод: захист від гендерної дискримінації, достатній рівень життя, захист здоров'я, фізична недоторканість тощо [99; с. 99]. Об'єктивна сторона характеризується наступними альтернативними діями: домашнє насильство, аб'юз за ознакою статі, невиконання заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, неповідомлення органам Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування у разі винесення такого припису.

Формами вчинення домашнього насильства можуть бути такі види насильства: фізичне, психологічне, економічне. Проте важливим зауваженням є, що насильство не має спричиняти тілесні ушкодження, погрози, образи, переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна чи коштів тощо. Склад адміністративного проступку, передбачений ст. 173-2 КУпАП, визначає обов'язкову наявність наслідків: потенційне чи фактичне заподіяння шкоди фізичному чи психічному здоров'ю.

Суб'єктом правопорушення за ст. 173-2 КУпАП може бути фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку [100]. Як чітко випливає з формулювання положення, то суб'єктивна сторона визначається виключно у формі умислу.

З огляду на викладене вище, виокремлюють наступні відмінності складів правопорушень, передбачених ст. 173-2 КУпАП та ст. 126-1 КК України:

1. Для притягнення особи до кримінальної відповідальності необхідна ознака систематичності;

2. Домашнє насильство, як адміністративний проступок, передбачає фізичне, психологічне, економічне насильство за умови, що це спричинятиме потерпілому тілесні ушкодження, погрози, образи, переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна чи коштів тощо. Натомість у ст. 126-1 КК України така умова не встановлена;

3. Ст. 173-2 КУпАП передбачається притягнення до відповідальності навіть у разі гіпотетичної можливості настання шкоди фізичному чи психологічному здоров'ю;

4. Склад злочину домашнього аб'юзу передбачає ширший перелік наслідків, що можуть настати внаслідок його вчинення: фізичні або психологічні страждання, розлади здоров'я, втрата працездатності, емоційна залежність або погіршення якості життя потерпілої особи. Водночас як адміністративний проступок охоплює можливість заподіяння чи заподіяння шкоди тільки психічному чи фізичному здоров'ю;

5. Ст. 173-2 КУпАП охоплює діяння, що визнаються протиправними, окрім домашнього аб'юзу, а саме: насильство за ознакою статі, невиконання заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, неповідомлення органам Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування у разі винесення такого припису. В ст. 126-1 КК України криміналізації підлягає тільки домашнє насилля [44; с. 79-80];

6. За суб'єктом та суб'єктивною стороною відмінності складів правопорушень відсутні.

Зазначена тема наразі не є достатньо дослідженою в теорії кримінального права України, а також відсутні правові позиції ВС з приводу більшості питань співвідношення різних складів правопорушень між собою. Така ситуація сприяє розвитку негативних тенденцій судової практики України, оскільки можуть мати місце різні підходи суддів до вирішення тих чи інших ситуацій, що ніяк не буде

сприяти дотриманню принципів юридичної визначеності та її складової, легітимних очікувань. Також ця ситуація може призводити і до порушення права на доступ до суду, так як різні підходи до застосування норм призводитимуть до масових оскаржень, а відповідно і перевантаженості судової системи.

У розділі здійснено аналіз кримінально-правової характеристики домашнього насильства. Об'єктом злочину є життя та здоров'я особи, в тому числі фізичне і психологічне благополуччя. Факультативним об'єктом виступає воля, честь, гідність, психічна недоторканність особи. Коло потерпілих та суб'єктів визначається ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Крізь призму теорії, законодавства та судової практики досліджено форми насилля в сім'ї та виявлено потребу в оновленні переліку проявів аб'юзу в сім'ї такою формою як кібернасильство. Викладено міркування щодо діянь, які не можуть бути оцінені як домашнє насильство. Зокрема, вимагання власних коштів, конфлікт у разі відсутності ознак насильства, позбавлення особи наркотичних, бойових отруйних речовин тощо (окрім наркотичних (психотропних) лікарських засобів), контроль фінансів та обмеження користування спільною власністю особою, яка зловживає спиртними напоями, наркотичними чи токсичними речовинами, азартними іграми чи має будь-які інші залежності, малолітньої дитини та недієдатної чи обмежено дієдатної особи, ізоляція дитини від негативного соціального впливу осіб, що мають девіантну поведінку, лікування чи обмеження за вказівками спеціалістів, у разі наявності деструктивної поведінки тощо.

Обов'язковою ознакою для кваліфікації діянь за ст. 126-1 КК України є систематичність. Встановлено, що сутність понять наслідків домашнього аб'юзу

чинним законодавством не визначено, але вони окреслені в Проєкті КК України та доктрині. Факультативні ознаки об'єктивної сторони відсутні.

Суб'єктивні ознаки домашнього насильства відзначаються наявністю як прямого, так і непрямого умислу щодо вчинення протиправних діянь, щонайменше три рази. Для кваліфікації діянь особи за ст. 126-1 КК України не вимагається встановлення наявності мети, мотиву чи емоційного стану. Проте виявлено, що у судовій практиці їх наявність встановлюється.

Під час опрацювання теми встановлено, що «кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством» є найбільш обширною категорією в яку входять «злочин, пов'язаний з домашнім насильством» та «домашнє насильство». Остання охоплює тільки ст. 126-1 КК України. При відмежуванні ст. 126-1 КК України з іншими суміжними кримінальними правопорушеннями одним з найважливіших є кількісний критерій вчинення відповідних діянь. Під час дослідження встановлено, що ст. 126-1 КК України є загальною щодо ст. 164, 165, 150-1, 304 КК України, і необхідно застосовувати спеціальне положення при правозастосуванні. Виявлено, що у більшості випадків існує потреба використання правила порівняння санкцій, якщо санкція спеціального положення при систематичності вчинення є м'якшою, то кваліфікація відбувається за ст. 126-1 КК України (ст. 125, ч. 1 ст. 126, 129, 150, 162, ч. 1 ст. 301 тощо), якщо суворіша, то за сукупністю ст. 126-1 КК України зі ст. 121, 122, 126, 146, ч. 2 ст. 301, 301-1, 301-2 КК України.

Для належного правозастосування визначено загальні правила кваліфікації домашнього аб'юзу: 1. Встановлення наявності: ознак економічного, психологічного, фізичного насильства, спеціального суб'єкта злочину та потерпілого; систематичність діянь; наслідків; 2. Визначення співвідношення ст. 126-1 КК України та інших складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством: конкуренція чи відмежування. У разі конкуренції скористатись правилами її подолання: загальної та спеціальної норми (ст. 126-1 та

164/165 КК України); застосування загальної у разі відсутності ознаки у спеціальній нормі (*ст. 126-1 та 304 КК України, втягнення в участь у лотереях*); сукупність у разі реальної сукупності (*ст. 126-1 та 164 КК України, у разі поєднання ухилення від сплати аліментів та домашнього насильства у формі інших систематичних проявів фізичного, економічного, психологічного аб'юзу*); конкуренція частини та цілого з урахуванням правила порівняння санкцій. У разі розмежування виокремити розмежувальні чи відмінні порівнювані ознаки та встановити норму, що найбільш точно враховує обставини справи.

Під час дослідження здійснено розмежування ст. 126-1 КК України та ст. 173-2 КУпАП. Відмінність злочину від адміністративного проступку полягає у наявності ознаки систематичності, відсутність умов щодо діянь, відповідальності у разі настання наслідків; ширший перелік наслідків, відсутністю відповідальності за насильство за ознакою статі, невиконання заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, неповідомлення органам Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування у разі винесення такого припису.

РОЗДІЛ 3

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

3.1. Покарання за вчинення домашнього насильства

Як відомо, кримінальна відповідальність є *ultima ratio*, та застосовується тільки у тих випадках, коли протиправне діяння має ознаки суспільної небезпечності та в межах інших галузей права неможливо пропорційно та адекватно відреагувати на скоєне. І саме у таких випадках існує потреба у здійсненні кримінально-правового впливу від імені держави як щодо суспільства, так і щодо кожної окремої особи.

Що ж таке кримінально-правовий вплив? Згадане поняття в теорії кримінального права розглядають у вузькому та широкому розумінні. О. В. Ус надає наступні дефініції за згаданими критеріями. Якщо говорити про широке розуміння цього терміну, то науковець визначає кримінально-правовий вплив як діяльність держави щодо розробки та практичного застосування заходів кримінально-правового характеру, що спрямовані на формування суспільної свідомості з метою зменшення рівня злочинності, усунення її існування. У вузькому ж значенні теоретик пропонує визначати це поняття як діяльність держави щодо застосування кримінально-правових заходів безпосередньо до особи, що вчинила відповідне суспільно небезпечне діяння [101, с. 217]. Як зазначає у своїй роботі О. В. Степаненко, професор М. І. Хавронюк визначає примусові заходи як заходи, що вимушено застосовуються державою за вироком суду з метою негативної оцінки діянь особи, і ці заходи полягають у примусовому обмеженні певних прав та свобод особи [102; с. 266].

Важливо зауважити, що з метою реалізації засади легітимних очікувань, що є аспектом юридичної визначеності, а відповідно і верховенства права, згадані заходи повинні бути визначені законодавством України. Чинним КК України передбачаються такі заходи кримінально-правового впливу: звільнення від кримінальної відповідальності, покарання, звільнення від покарання та його відбування, обмежувальні заходи, заходи медичного характеру, примусове лікування, спеціальна конфіскація, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, заходи виховного характеру.

Розпочнімо з такого заходу кримінально-правового впливу як покарання. Згідно з ч. 1 ст. 50 КК України, покарання – це захід примусу, який застосовується від імені держави за вироком суду до особи, що визнана винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, та передбачає обмеження прав та свобод такої особи. Як зазначається у чинному законодавстві, покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засудженого, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженою особою, так і іншими, що абсолютно узгоджується з завданнями КК України, визначеними у ст. 1 цього нормативно-правового акту.

Відповідно до ст. 61 Конституції України юридична відповідальність має індивідуальний характер. Зі ст. 65 КК України випливає, що покарання повинно призначатись у межах встановлених у санкції статті, з урахуванням Загальної частини КК України та з урахуванням усіх обставин справи, в тому числі, які пом'якшують та обтяжують кримінальну відповідальність особи. Покарання визначають як найбільш сувору форму реалізації кримінальної відповідальності, що тягне за собою судимість [103; с. 145].

Загалом перелік видів покарань, що можуть бути застосовані в Україні налічує 13 видів, проте у разі вчинення домашнього насильства до кривдника можуть бути застосовані тільки: громадські роботи, пробаційний нагляд, обмеження чи позбавлення волі. До 28.03.2024 р. замість пробаційного нагляду, як

вид покарання, застосуванню підлягав арешт [104]. При дослідженні судової практики виявлено наступні тенденції щодо застосування різних видів покарань:

- Громадські роботи – 38 випадків;
- Арешт – 11 випадків;
- Арешт з відбуванням на гауптвахті – 3 випадки;
- Обмеження волі – 8 випадків;
- Позбавлення волі – 3 випадки (*Додаток 17*).

До кримінальних правопорушень, що пов'язані з домашнім насильством, також застосовуються і інші види покарань, наприклад, штраф за ст. 125 КК України, виправні роботи за ст. 126 КК України, позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю за ст. 134 КК України тощо [105, с. 81-84].

Згідно зі ст. 56 КК України громадські роботи – це один із видів покарання, що призначається у вільний від роботи та навчання час і полягає у виконанні засудженим безоплатних суспільно корисних робіт не більше ніж 4 години на день, від яких визначається органом місцевого самоврядування. Такий вид покарання не застосовується до осіб з інвалідністю I чи II групи, вагітних жінок, осіб, що досягли пенсійного віку, а також військовослужбовців строкової служби. Згідно з ч. 1 ст. 52 КК України громадські роботи є основним покаранням.

Використання такого виду покарання передбачає безоплатну та суспільно корисну працю засудженого. Варто відзначити, що громадські роботи сприяють набуттю трудових навичок кривдником, приносять користь суспільству, такий вид роботи може наштовхувати особу на роздуми щодо власної поведінки та усвідомлення бажання уникнути повторного застосування до себе такого примусового заходу. Ще позитивним моментом є те, що держава не повинна виділяти значні кошти на реалізацію громадських робіт, навпаки таку особу безкоштовно залучають до певних видів діяльності, які б мали оплачуватись:

прибирання вулиць, висаджування квітів, ремонтування чи фарбування будівель, дитячих майданчиків тощо [106; с. 139].

Проте важливо враховувати, що громадські роботи є найбільш м'яким видом покарання з тих, що наведені у ст. 126-1 КК України. І необхідно його застосовувати з урахуванням принципу справедливості, пропорційності та доцільності при дослідженні усіх обставин справи, тяжкості вчинених діянь та заподіяних наслідків тощо.

При аналізі щорічної судової статистики ДСА України встановлена наступна частота застосування громадських робіт як покарання за ст. 126-1 КК України:

- 2019 р. – 86 випадків;
- 2020 р. – 410 випадків;
- 2021 р. – 656 випадки;
- 2022 р. – 443 випадки;
- 2023 р. – 602 випадків (*Додаток 23*).

Від 28.03.2024 р. до ст. 126-1 КК України та до низки інших внесено зміни щодо заміни такого виду покарання у разі вчинення насилля в сім'ї як арешт на пробаційний нагляд. У зв'язку з внесеними змінами арешт відтепер може застосовуватись виключно до військовослужбовців в умовах ізоляції на гауптвахті і встановлюється на строк від одного до шести місяців. До ухвалення нововведень арешт міг застосовуватись до всіх засуджених, незалежно від роду занять. Заборона застосовувалась тільки щодо осіб до 16 років, вагітних та жінок, що мають дітей до 7 років.

При аналізі щорічної судової статистики встановлена наступна частота застосування арешту за ст. 126-1 КК України:

- 2019 р. – 26 випадків;
- 2020 р. – 119 випадків;

- 2021 р. – 153 випадки;
- 2022 р. – 93 випадки;
- 2023 р. – 158 випадків (*Додаток 23*).

Новим видом покарання, що може бути застосований до засуджених за ст. 126-1 КК України, є пробаційний нагляд. Відповідно до ст. 59-1 КК України цей вид покарання передбачає обмеження прав та свобод засудженого та застосування наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства. За ст. 52 КК України належить до основних покарань.

При пробаційному нагляді на особу в обов'язковому порядку судом покладаються такі обов'язки: періодично з'являтися до уповноваженого органу з питань пробації з метою реєстрації, також повідомляти цей орган щодо зміни місця проживання, роботи чи навчання та не виїжджати за межі України без погодження з органом пробації. Положенням 59-1 КК України передбачається також дискреція суду накладати на кривдника додаткові обов'язки, як:

- Використання електронного засобу контролю та нагляду, а також проживання за адресою, вказаною у рішенні суду;
- Вчинення певних дій: обмеження спілкування, пересування, проведення дозвілля;
- Працевлаштування чи реєстрація як безробітного та працевлаштування, якщо буде запропоновано роботу;
- Виконувати заходи пробаційної програми;
- Курс лікування від наркотичної, алкогольної залежності, розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або внаслідок захворювання, що становить небезпеку для інших осіб.

Пробаційний нагляд не призначається особам, які при відбуванні цього виду покарання, вчинили кримінальне правопорушення.

Оскільки наразі ще невідомо, чи будуть здобутки застосування такого виду покарання як пробаційний нагляд, у зв'язку з його недавнім запровадженням, вважаю за необхідне викласти власні міркування щодо його використання. Перш за все, беззаперечно варто зауважити про гуманізацію кримінального законодавства, яка ставить за мету не просто покарати кривдника, а перевиховати його, дати йому можливість жити інакше, надавши йому допомогу у вигляді працевлаштування, створення пробаційної програми чи курсу лікування. Проте з іншого боку виникають сумніви щодо застосування цього виду покарання щодо правопорушника, що вчиняв домашнє насильство: наскільки цей вид покарання є пропорційним вчиненому та чи не забуває держава про інтереси потерпілої особи, яка знову може бути піддана насильницьким діям кривдника? Крім того, певні з перелічених обов'язків, достатньо схожі на обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з аб'юзом у сім'ї.

У разі вчинення особою домашнього насильства також можливе призначення такого виду покарання як обмеження волі. Згідно зі ст. 61 КК України обмеження волі полягає у триманні у кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції особи від суспільства зі здійсненням нагляду за нею з обов'язковим залученням до праці. Є основним видом покарання. Цей вид покарання не застосовується до неповнолітніх, вагітних, жінок, що мають дітей віком до 14 років, до осіб, що досягли пенсійного віку, осіб з інвалідністю I та II групи та військовослужбовців строкової служби.

Обмеження волі зокрема передбачає обмеження свободи пересування, вибору місця проживання, вибору трудової діяльності. Від позбавлення волі обмеження відрізняється ступенем інтенсивності ізоляції від суспільства. Засуджені до обмеження волі у разі наявності сім'ї та непорушенні порядку відбування покарання, за постановою начальника виправного центру після відбуття покарання протягом шести місяців, можуть проживати за межами гуртожитку з родиною в орендованих квартирах чи придбати власне житло в межах території

виправного центру, проте з періодичною явною до виправного центру [107]. При відбуванні покарання у вигляді обмеження волі засуджені мають право обирати вид праці залежно від їх освіти, досвіду, бажання та винагороду [108; с. 169].

При аналізі щорічної судової статистики встановлена наступна частота застосування обмеження волі за ст. 126-1 КК України:

- 2019 р. – 5 випадків;
- 2020 р. – 33 випадки;
- 2021 р. – 42 випадки;
- 2022 р. – 51 випадок;
- 2023 р. – 40 випадків (*Додаток 23*).

Останнім видом покарання, що застосовується до осіб, які вчинили аб'юз у сім'ї, є позбавлення волі. Відповідно до ст. 63 КК України позбавлення волі полягає у ізоляції засудженого та поміщення його до кримінально-виконавчої установи закритого типу. Цей вид покарання вважається найбільш суворим, оскільки обмеженню підлягає ширше коло прав особи: особиста свобода, свобода пересування, вибору місця проживання, виду заняття тощо [109, с. 93-94]. О. В. Лисодед зазначає, що позбавлення волі передбачає поміщення засудженого у спеціальну установу з постійним наглядом, нормованим розпорядком дня, а також покладення на засуджених додаткових обов'язків. Але варто зауважити, що навіть у разі відбування покарання у вигляді позбавлення волі, засуджені мають право на листування, телебачення, радіо, Інтернет, побачення, короткочасні виїзди та відпустки з установ виконання покарань [110; с. 193-197].

Н. Г. Калашник зазначає, що у доктрині виокремлюють такі функції позбавлення волі: виховна, каральна, стримувальна, ізоляційні [111]. Згідно з ч. 3 ст. 107 КВК України засуджені до позбавлення волі мають обов'язок дотримуватись норм розпорядку дня колонії, утримувати приміщення в чистоті та порядку, дбайливо ставитись до майна колонії та предметів, якими вони

користуються при виконанні роботи, здійснювати належний догляд за ними, виконувати вимоги персоналу колонії, здійснювати всі необхідні роботи по самообслуговуванню та благоустрою колонії [112]. Наявність згаданих обов'язків однозначно позитивно має впливати на виправлення засудженого, оскільки його залучають до корисної праці та прищеплюють гарні звички. До того ж залучення до трудової діяльності не дає особі деградувати в умовах ізоляції від суспільства, а також надає час та ресурс для переосмислення своєї поведінки. Беззаперечно, ідея покладення таких обов'язків на особу має перш за все саме такий сенс, проте чи дійсно обстановка у таких установах сприяє зміні поведінки таких осіб – питання, оскільки на практиці є достатньо різні ситуації. Зокрема, ізоляція від суспільства та осуд як держави, так і соціуму, не сприяє реінтеграції таких осіб до нормальних умов життя після відбуття покарання.

Щодо каральної функції, то низка обмежень стосовно особи, яка відбуває покарання у вигляді позбавлення волі, і становлять кару для засудженого за скоєне. Зокрема до цієї функції можна віднести і стан судимості, що також впливає на сприйняття засудженою особою самого себе. Стримувальна функція полягає в тому, що особа відокремлена безпосередньо від суспільства, перебуває під наглядом уповноважених осіб, в спеціально пристосованій установі, та не має вільної можливості вчиняти нові кримінальні правопорушення. Ізоляційна функція, як вже неодноразово зазначалось, полягає у позбавленні особи вільної можливості засудженого безпосередньо контактувати із суспільством, перебувати у соціумі та повноцінно функціонувати як одиниця спільноти.

Відповідно до щорічної статистики ДСА України позбавлення волі, як вид покарання, застосовано у:

- 2019 р. – 5 разів;
- 2020 р. – 38 разів;
- 2021 р. – 87 разів;
- 2022 р. – 48 разів;

- 2023 р. – 69 разів (*Додаток 23*).

Варто зауважити, що досить часто на практиці покарання призначається з урахуванням укладених у кримінальному провадженні угод: про примирення чи визнання винуватості. Згідно зі ст. 471 КПК України угода про примирення – це угода між потерпілим та обвинуваченим щодо відшкодування шкоди, переліку дій, що не пов'язані з відшкодуванням, які суб'єкт кримінального правопорушення має вчинити на користь потерпілого, узгоджене покарання та за згодою звільнення від його відбування з випробуванням. Відповідно до ст. 472 КПК України угода про визнання винуватості – це угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим щодо визнання останнім своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, його обов'язки, співпраці у викритті іншого кримінального правопорушення (у разі домовленості), умови часткового звільнення від цивільної відповідальності у вигляді відшкодування державі збитків, узгоджене покарання та згода на його призначення чи звільнення від відбування з випробуванням. При аналізі судової практики виявлено, що серед 100 судових рішень у 16 випадках укладено угоду про примирення, а у 6 – про визнання винуватості (*Додаток 19*).

У теорії неодноразово висловлюється позиція про необхідність доповнити перелік санкцій за домашнє насильство таким видом покарання, як штраф. Нібито штраф зможе бути достойною альтернативою неізоляційного покарання у тих випадках, коли громадські роботи будуть недостатніми для досягнення цілей кримінального законодавства, а застосування інших видів буде занадто обтяжливим для кривдника [102; с. 279].

Проте є підстави вважати, що внесення таких змін є недоцільним та може мати негативні наслідки для потерпілого. Перш за все варто зауважити, що застосування до кривдника штрафу може призводити до економічного насильства. Зазвичай суб'єкт злочину за ст. 126-1 КК України не вважає себе винуватим у вчиненні відповідного протиправного діяння, натомість впевнений, що саме жертва

аб'юзу винна у скоєному чи у тому, що ситуація зазнала розголосу, відтак, існує потенційна можливість примусу заплатити її за «вчинене».

По-друге, в будь-якому разі використання спільного бюджету сім'ї на оплату протиправних дій суб'єкта злочину буде заподіювати шкоди іншим членам родини та обмежувати їх можливості на користування майновими чи грошовими ресурсами.

По-третє, необтяжливий за розміром штраф буде непропорційним покаранням за вчинення домашнього насилля та не буде запобігати його подальшому вчиненню. Відповідно до п. 2 Постанови Пленуму ВС «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. № 7 суди, встановлюючи покарання у вигляді штрафу та визначаючи його розмір та строки виконання, мають враховувати майновий стан підсудного, наявність на його утриманні неповнолітніх дітей, батьків похилого віку тощо [113]. Згадане положення зазвичай використовується в інтересах кривдника при призначенні йому покарання, і розмір штрафу в таких випадках підлягає значному зменшенню.

По-четверте, від 28.03.2024 р. до санкції ст. 126-1 КК України внесено зміни та передбачено можливість призначити кривднику пробаційний нагляд, що не передбачає ізоляції від суспільства, і може застосовуватись, якщо громадські роботи не будуть адекватним заходом для виправлення та покарання засудженого.

У разі вчинення домашнього аб'юзу особі можуть бути призначені такі види покарання: громадські роботи на строк від 150 до 240 год, пробаційний нагляд чи обмеження волі на строк до 5 років, позбавлення волі на строк до 2 років.

В цьому аспекті Д. О. Балобанова досить влучно зазначила про недостатньо справедливе та пропорційне покарання у разі скоєння насилля в сім'ї у порівнянні з катуванням чи доведенням до самогубства. Науковець зазначає, що злочин, передбачений ст. 126-1 КК України, є не менш небезпечним, аніж згадані, проте санкція є значно м'якшою. Наприклад, катування карається позбавленням волі від

2 до 5 років, а доведення до самогубства – до 5 років. Неадекватність, несправедливість та непропорційність покарання протиправному діянню нівелює сенс його криміналізації загалом [114]. З цим доволі складно не погодитись, з огляду на те, що насилля в сім'ї має високий рівень суспільної небезпеки, оскільки впливає не тільки на жертву, а й на інших членів сім'ї, особливо на дітей. А отже, таке діяння потребує посилення відповідальності у разі його вчинення. Недостатнє покарання може призводити до нормалізації такої поведінки та подальшого поширення такої соціальної проблеми. Відтак, існує потреба посилити кримінальну відповідальність у разі вчинення домашнього насильства.

В цьому контексті досить важливо розглянути питання службової ролі санкції за вчинення насилля в сім'ї. Про реалізацію такої функції варто говорити тільки, якщо межі покарання є адекватними вчиненому та ефективно застосовуються судами. Аби належним чином відповісти на вищезгадане питання, варто розглядати цю тему в двох аспектах: чи встановлена санкція стримує потенційних правопорушників від вчинення аб'юзу в сім'ї і в яких межах суди призначають покарання кривдникам [115, с. 189]. З огляду на статистику звернень до органів Національної поліції України та судової статистики ДСА України, які наведені в Додатках 21 та 33, зокрема, при врахуванні показників за 2023 р.: заяв та повідомлень – 291 428, а засуджених – 1254 особи, можна зробити висновок, що санкція, передбачена ст. 126-1 КК України, абсолютно не сприяє зниженню кількості потенційних кривдників. Вищезгадане свідчить про непропорційність санкції вчиненому та про невиконання службової ролі санкцією за домашнє насилля.

При дослідженні статистики призначення покарання особам, що вчиняли домашнє насильство, наведеній у Додатку 23, виявлено, що станом на 2023 р. найчастіше судами в якості покарання призначаються громадські роботи та арешт. Тільки у 69 з 883 випадків кривдників було засуджено до позбавлення волі на певний строк, водночас найчастіше призначається позбавлення волі строком на 1 рік.

З огляду на аналіз вищенаведеної статистики варто виокремити наступні проблеми, що пов'язані з реалізацією службової ролі санкції за вчинення домашнього насилля:

1. Неадекватність та несправедливість покарання вчиненому, що не забезпечує виконання мети кримінального права: запобігти новим кримінальним правопорушенням та позбавити правопорушника бажання надалі вчиняти суспільно небезпечні діяння;
2. Надмірно гуманний підхід судів щодо покарання кривдників, який в свою чергу так само суперечить положенням ст. 1 КК України.

У зв'язку з наведеним раніше існує потреба посилити покарання за вчинення насилля в сім'ї та спрямувати судову практику на належну оцінку протиправних діянь суб'єкта злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, оскільки існуючий наразі стан речей аж ніяк не сприяє реалізації службової ролі санкції.

Відповідно до п. 1 Постанови Пленуму ВС «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. № 7 суди у кожному окремому випадку мають дотримуватися вимог кримінального закону й зобов'язані враховувати усі обставини справи, ступінь тяжкості вчиненого, дані про особу винного та обставини, що пом'якшують і обтяжують покарання. Таке покарання має бути необхідним і достатнім для виправлення засудженого та попередження нових кримінальних правопорушень [113]. У зв'язку з цим при вчиненні кримінальних правопорушень, що пов'язані з аб'юзом в сім'ї, у деяких випадках необхідно враховувати п. 6-1 ч. 1 ст. 67 КК України, що встановлює таку обставину, що обтяжує покарання, як вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах. Варто зауважити, що така ознака може підлягати застосуванню тільки у тому випадку, якщо склад кримінального правопорушення не закладає її наявність. Наприклад, при вчиненні таємного викрадення майна у члена сім'ї чи особи з якою винний перебуває чи перебував

раніше разом суд може встановлювати наявність такої ознаки, що обтяжує покарання. Натомість, при вчиненні ст. 126-1 КК України це заборонено.

Хоча нормативно це не закріплено, проте з огляду на власні міркування, вважаємо за необхідне зазначити, що недоречним є застосування обставин, що пом'якшують покарання, якщо така обставина стосується потерпілого. Наприклад, якщо син вчинив домашнє насильство щодо батька, який перебуває у нього на утриманні, то нелогічно визнавати цю обставину, як таку, що пом'якшує покарання для кривдника.

Таким чином, перелік видів покарань, що передбачені, ст. 126-1 КК України є достатньо різноманітним, проте навряд чи його можна назвати абсолютно справедливим та пропорційним. Пробаційний нагляд, як вид покарання, є новелою кримінального законодавства, відтак, складно оцінити наразі його належним чином. З огляду на розміри санкцій, варто дійти висновку, що це питання потребує врегулювання, а саме посилення відповідальності. З метою найбільш правильної реалізації кримінального законодавства у деяких випадках, повинні бути враховані як обставини, що обтяжують, так і пом'якшують покарання, проте адекватно до ситуації та з урахуванням правил їх застосування.

3.2. Обмежувальні заходи у разі вчинення домашнього насильства

У положеннях Стамбульської конвенції неодноразово наголошується на обов'язку держав передбачати всеможливі заходи для забезпечення безпеки потерпілих від домашнього насильства. На виконання цих приписів, у 2017 р. КК України було доповнено не тільки новими складами кримінальних правопорушень, а й ст. 91-1 КК України, що передбачає низку обмежувальних заходів, які можуть застосовуватись щодо осіб, що вчинили домашнє насильство.

Відповідно до ст. 91-1 КК України обмежувальні заходи застосовуються в інтересах потерпілого від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, одночасно з:

- Призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- Звільненням від кримінальної відповідальності;
- Звільненням від покарання та його відбування.

Перш за все варто зауважити, що у підрозділі 2.3 розділу 2 цієї роботи розглядалось питання співвідношення понять «домашнє насильство», «злочин, пов'язаний з домашнім насильством» та «кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством» і визначено, що друга категорія за змістом є ширшою та охоплює більший перелік злочинів, аніж тільки ст. 126-1 КК України. Саме поняття «злочин, пов'язаний з домашнім насильством», використане у ст. 91-1 КК України, на практиці наразі породжує проблеми із застосуванням обмежувальних заходів.

Від 2018 р. в КК України запроваджена нова категорія «кримінальне правопорушення» – родове поняття, яке охоплює злочини та проступки. У чинному кримінальному законодавстві закріплена низка статей, що передбачають склади проступків, які можуть бути пов'язані з аб'юзом в родині. У зв'язку із застосуванням у формулюванні ст. 91-1 КК України терміну «злочин», виникають питання чи це має місце помилка чи законодавець спеціально обмежив призначення таких заходів щодо кривдників, що вчинили проступки, пов'язані з насиллям в сім'ї. З огляду на мету запровадження обмежувальних заходів та суспільну небезпеку вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, є підстави вважати, що ці заходи можуть бути призначені і до осіб, що вчинили кримінальні проступки, пов'язані з аб'юзом в родині, проте законодавцеві необхідно виправити помилку та внести зміни до ст. 91-1 КК України, замінивши поняття «злочин» на «кримінальне правопорушення».

Як зазначає Ю. М. Пліш, то перша умова застосування обмежувальних заходів, а саме у разі призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, є досить логічною. З аналізу розділу II ОЧ КВК України випливає, що до покарань, що не пов'язані з позбавленням волі, відносяться усі види, окрім позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі. Відмінність інших видів покарань від позбавлення волі полягає в тім, що в останньому випадку відбувається ізоляція кривдника від суспільства, а отже, немає підстав застосовувати обмежувальні заходи, оскільки вони вже закладені в саму ідею такого виду покарання [116; с. 253].

Щодо застосування обмежувальних заходів у разі звільнення від кримінальної відповідальності, то науковець зазначає про недоліки законодавчої техніки у ст. 91-1 КК України. У статті зазначається, що заходи можуть використовуватись щодо засуджених, проте цей статус особа може набути виключно після ухвалення обвинувального вироку [116; с. 253]. Згідно з ч. 3 ст. 288 КПК України разі звільнення від кримінальної відповідальності, суд постановляє ухвалу. Застосування згаданого поняття до осіб, чия винуватість не встановлена вироком, порушує приписи ст. 62 Конституції України. Відповідно існує потреба у заміні терміну «засуджений» на інший, наприклад, «особа, що вчинила кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством», «кривдник», «суб'єкт кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством» тощо.

З приводу третьої умови Ю. М. Пліш дуже влучно зазначає про те, що є питання стосовно застосування обмежувальних заходів, якщо особа засуджена за діяння, караність якого законом усунена, оскільки в такому разі здійснюється звільнення від покарання, що передбачено ч. 3 ст. 74 КК України [116; с. 253].

Згідно зі ст. 91-1 КК України суд може застосовувати як один, так і декілька обмежувальних заходів щодо особи, у вигляді наступних обов'язків:

- Заборона перебування у місці спільного проживання з потерпілою особою;
- Обмеження спілкування з дитиною, якщо вона стала потерпілою від насилля в сім'ї або діяння вчинене в її присутності;
- Заборона наближення на певну відстань до місця, де потерпілий, може проживати, перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;
- Заборона листування, телефонних переговорів, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб з потерпілим;
- Направлення на проходження програми для кривдників.

Заходи можуть застосовуватись до кривдників, які на момент вчинення відповідних діянь, досягли 18-річного віку. Є підстави вважати такий підхід недоцільним з огляду на те, що суб'єктом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, є осудна фізична особа з 16 років. Незастосування обмежувальних заходів до кривдника з причини недосягнення ним повноліття є абсолютно безпідставним та ставить під загрозу охорону прав та інтересів потерпілого. На додаток варто зауважити, що краще застосовувати такий обмежувальний захід, як проходження програми для кривдників, одразу ж при вчиненні першого злочину (навіть у 16 р.), а не чекати досягнення повноліття та повторних епізодів протиправної діяльності, коли така поведінка вже матиме стійкий характер.

При аналізі судової практики виявлено, що обмежувальні заходи, застосовувались лише в 11 випадках зі 100. Більш поширеним видом заходів є направлення на проходження програми для кривдників – 10 разів застосовувався, заборона перебувати у місці спільного проживання – 1 раз (*Додаток 20*).

Найбільш дієвий спосіб убезпечити потерпілу від насилля в сім'ї – дистанціювати кривдника. З огляду на конструкцію ст. 91-1 КК України обов'язок залишити місце проживання стосується саме правопорушника, що є абсолютно

виправданим, так як саме його поведінка є причиною такого розвитку подій. В теорії кримінального права існують позиції щодо необхідності розширити перелік місць, де має бути заборонено перебувати кривднику, а не тільки за місцем спільного проживання [116; с. 254]. Проте є підстави вважати такий підхід недоречним, з огляду на те, що ст. 91-1 КК України вже передбачає такий обмежувальний захід, яким забороняється наближення на певну відстань до місця проживання, роботи, навчання тощо, де може перебувати потерпілий.

Відповідно до принципу 2 Декларації про права дитини при ухваленні законів основною метою має бути якнайкраще забезпечення інтересів дитини [117]. Такий підхід дотримується як в національній практиці [118], так і в ЄСПЛ [119]. Таким чином, складно не погодитись з важливістю такого обмежувального заходу, що стосується обмеження спілкування з дитиною, якщо вона стала потерпілою від насилля в сім'ї або діяння вчинене в її присутності.

Дитина є однією з найбільш вразливих категорій суспільства, а відтак, її інтереси повинні підлягати особливій охороні. Відповідно до ч. 3 ст. 5 СК України держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини. Водночас згідно з ч. 2 ст. 155 СК України права батьків не можуть здійснюватися усупереч інтересам дитини. У своїй роботі Ю. М. Пліш зазначає, що у Пояснювальній доповіді до Стамбульської конвенції зазначається, якщо дитина є свідком аб'юзу в сім'ї, то спілкування з кривдником, навряд чи буде відповідати реалізації якнайкращих інтересів дитини. Ба більше спілкування з дитиною може бути одним із методів легального спілкування з жертвою насилля в сім'ї. На підставі аналізу листа Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 р. № 1/11–5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству» Пліш Ю. М. визначає, якщо дитина не може проживати зі своїми законними представниками у зв'язку з вчиненням щодо неї або в її присутності аб'юзу в сім'ї, то таку дитину влаштовують у сім'ю патронатного вихователя, центр соціально-психологічної реабілітації дітей, притулок служби у справах дітей, інші установи, які мають належні умови [116; с. 255].

Як вже зазначалось раніше, для забезпечення потерпілого від кривдника досить важливим є питання заборони останньому наближуватись до місць, де жертва домашнього аб'юзу може проживати, вчитись, працювати тощо. Як зазначається у ст. 91-1 КК України відстань визначає суд при ухваленні відповідного рішення. Проте чинним законодавством не встановлені обмеження чи орієнтовні критерії, якими слід послуговуватись у призначенні такого обмежувального заходу. На практиці суди визначають необхідну дистанцію до 5, 30, 50, 100 м [116; с. 256]. Беззаперечно найкращим підходом є саме визначення якнайбільшої можливої відстані між потерпілою та кривдником, оскільки на відстані 5 м жертва може зазнавати, наприклад, психологічного насильства у вигляді криків, погроз тощо та навіть у певних випадках і фізичного аб'юзу.

З огляду на технологічний прогрес та різні можливості забезпечення зв'язку з бажаним адресатом важливим кроком законодавця є запровадження заборони листування, телефонних переговорів, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто чи через третіх осіб з потерпілим. Як згадувалось раніше, різні технології досить часто можуть слугувати знаряддям вчинення психологічного аб'юзу чи кібернасильства, а тому дійсно існує потреба у забороні вчинення таких дій кривдником стосовно жертви насилля в сім'ї. У XXI столітті листування передбачає не тільки використання поштового зв'язку, а й електронні листи, месенджери та деякі інші застосунки для спілкування. Вважаємо належним підхід законодавця при застосуванні ним конструкції «інші контакти через засоби зв'язку» у нормі, оскільки в умовах сучасного світу можуть з'являтися повсякчас все нові та нові способи спілкування, а постійне оновлення норм кримінального законодавства не сприятиме дотриманню принципу юридичної визначеності та його складовій легітимних очікувань. Застосування оціночних понять також не завжди відповідає згаданим елементам верховенства права, проте їх використання не обмежить захист прав та інтересів потерпілого, як це може відбутись у разі виокремлення чіткого переліку видів зв'язку.

Останнім обмежувальним заходом, який передбачений ст. 91-1 КК України є направлення на проходження програми для кривдників. Згідно з п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» така програма є комплексом заходів, який спрямований на зміну протиправної поведінки кривдника, формування нової моделі дій у взаємовідносинах з близькими та рідними, почуття відповідальності за вчинене та викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків.

Згідно з Типовою програмою для кривдників, затвердженою Наказом Міністерством соціальної політики України від 01.10.2018 р. № 1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників» така програма передбачає наступні блоки:

- *Діагностичний*: проведення діагностики причин протиправної, агресивної поведінки, а також підсумкова перевірка результатів проходження програми;
- *Мотиваційний*: формування чи підвищення мотивації зміни агресивної поведінки;
- *Корекційний*: індивідуальна та групова форми роботи з метою розвитку особистості, мотивації, оволодіння навичками ненасильницького спілкування [120].

З огляду на вищезазначене, зрозуміло, що програма формується спеціально під паттерн поведінки суб'єкта злочину та з урахуванням особливостей ситуації.

Згідно зі ст. 28 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» відповідальними за виконання програм для кривдників є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, які організують та забезпечують проходження такими особами цих програм. Реалізацію заходів мають здійснювати фахівці, які пройшли спеціальне навчання.

Варто також відзначити, обмежувальні заходи, передбачені ст. 91-1 КК України, необхідно відрізнити від тих, що визначені ч. 6 ст. 194 КПК України. Останні можуть бути призначені під час досудового розслідування, а також строк застосування щодо підозрюваного чи обвинуваченого становить не більше двох місяців з можливим подовженням за клопотанням прокурора.

Стамбульська конвенція закріплює, що обмежувальні заходи повинні:

- бути доступними для всіх жертв для невідкладного захисту та без фінансового чи адміністративного тягаря для потерпілої особи;
- бути виданими на певний період;
- бути виданими негайно, без зволікань;
- бути доступними незалежно від наявності інших проваджень.

Обмежувальні заходи є досить важливим механізмом захисту потерпілих, а також виправлення кривдника після призначення йому покарання, що не пов'язане з позбавленням волі чи у разі звільнення від кримінальної відповідальності або покарання.

3.3. Інші заходи кримінально-правового впливу щодо особи, яка вчинила домашнє насильство

Серед інших заходів кримінально-правового впливу, що передбачені чинним кримінальним законодавством є наступні: примусові заходи медичного характеру, лікування, виховного характеру, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, звільнення від кримінальної відповідальності чи від покарання та його відбування.

Згідно зі ст. 92 КК України примусовими заходами медичного характеру є надання амбулаторної психіатричної допомоги, поміщення особи, яка вчинила протиправне діяння, визначене КК України, в спеціальний лікувальний заклад з метою її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь. Такі заходи підлягають застосуванню до осіб, які вчинили дії суспільно небезпечного характеру у стані неосудності (*особа абсолютно нездатна усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними*), обмеженої осудності (*особа певною мірою нездатна усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними*) або у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку чи під час відбування покарання.

В залежності від характеру та тяжкості захворювання, скоєного, ступеня небезпечності психічно хворого, суд має право призначити особі такі заходи медичного характеру:

- *надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку* – щодо особи, з розумовими або інтелектуальними психічними (ментальними) порушеннями, та вчинила протиправне діяння, що має ознаки кримінального правопорушення. Застосовується у тих випадках, коли немає потреби госпіталізувати до закладу психіатричної допомоги;
- *госпіталізація до закладу психіатричної допомоги із звичайним наглядом* – щодо особи, з розумовими або інтелектуальними психічними (ментальними) порушеннями, яка за станом психічного здоров'я та у зв'язку з характером вчиненого потребує тримання в такому закладі та лікування у примусовому порядку;
- *госпіталізація до закладу психіатричної допомоги із посиленням наглядом* – щодо особи, з розумовими або інтелектуальними психічними (ментальними) порушеннями, яка не становить загрози для суспільства, але вчинила суспільно небезпечне діяння, не пов'язане з посяганням на життя інших осіб, і потребує тримання в такому закладі з наданням психіатричної допомоги та лікування з посиленням наглядом;

- *госпіталізація до закладу психіатричної допомоги із суворим наглядом* – щодо особи, з розумовими або інтелектуальними психічними (ментальними) порушеннями, що становить загрозу для суспільства, вчинила суспільно небезпечне діяння, пов'язане з посяганням на життя інших, та потребує тримання в такому закладі і лікування з суворим наглядом.

Згідно зі ст. 95 КК України, продовження, зміна, припинення застосування таких заходів застосовується судом за заявою лікарів-психіатрів чи за заявою самої особи, її захисника, законного представника у разі наявності висновку комісії лікарів або лікаря-психіатра. Самостійно особа може звертатись зі згаданим запитом до суду не частіше одного разу на півроку. Продовження застосування таких заходів може проводитись на строк, що не перевищує 6 місяців. З метою захисту прав та інтересів особи, до якої застосовуються примусові заходи медичного характеру, чинне законодавство закріплює право особи на звернення до незалежного лікаря-психіатра.

Відповідно до ч. 4 ст. 95 КК України у випадку припинення застосування таких заходів у зв'язку з одужанням особи, що вчинила діяння, яке містить ознаки кримінального правопорушення, у стані осудності, але захворіла до ухвалення вироку, підлягає покаранню на загальних засадах, а особи, що захворіли під час відбування покарання, підлягають подальшому його відбуванню.

Досить влучно щодо заходів примусового лікування зазначає А. Я. Берш, що ці заходи покликані реалізувати захист суспільства від вчинення суспільно небезпечних діянь особами, які мають психічні порушення, та убезпечують як соціум, так і таку особу [121, с. 15]. Проте є підстави вважати, що також ці заходи характеризуються наданням державної допомоги таким категоріям осіб у вигляді надання спеціалізованого лікування та запобігання вчиненню нею в подальшому кримінальних правопорушень, що підтверджується положеннями постанови Пленуму ВС України від 03.06.2005 р. №7 «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» [122]. Хоча

заходи і мають примусовий характер, проте вони ні в якому разі не є покаранням за скоєне, оскільки їх мета та функції є абсолютно різними.

Чинним законодавством закріплений ще один захід кримінально-правового впливу, який пов'язаний з медичними питаннями, а саме – примусове лікування. Згідно зі ст. 96 КК України такий захід може бути застосований до осіб, що вчинили кримінальне правопорушення, та мають захворювання, яке становить небезпеку для інших. Примусове лікування застосовується незалежно від призначеного покарання. Якщо кривднику призначено покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі, то лікування відбувається за місцем, де особа відбуває покарання, якщо вид покарання є іншим, то – у спеціальних лікувальних закладах.

З аналізу положень КК України випливає, що підставою для застосування примусового лікування є сукупність двох критеріїв: медичний та юридичний. Натомість умовою його застосування є висновок судово-медичної експертизи про наявність відповідного захворювання у кривдника [102; с. 303]. Наразі у чинному законодавстві чітко не визначено, який перелік хвороб та захворювань є небезпечними для інших. Наприклад, постановою Пленуму ВС України від 03.06.2005 р. №7 «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» визначається тільки те, що до такого переліку не належать алкоголізм та наркоманія, так як вони є соціально небезпечними захворюваннями [122]. Така позиція є доволі дискусійною з огляду на те, що згадані захворювання хоч і не є інфекційними, проте мають не менш негативний вплив на соціум (особливо найближче оточення особи) як в аспекті поширення пагубної звички, так і в контексті вчинення у такому стані різних кримінальних правопорушень. Наприклад, на основі даних з щорічної статистики ДСА України, то домашнє насильство вчинялось у стані алкогольного сп'яніння:

- 2019 р. – 81 випадок;
- 2020 р. – 315 випадків;
- 2021 р. – 430 випадків;

- 2022 р. – 253 випадки;
- 2023 р. – 322 випадки (*Додаток 25*).

У стані наркотичного сп'яніння домашнє насильство було скоєне:

- 2019 р. – 0 разів;
- 2020 р. – 1 раз;
- 2021 р. – 1 раз;
- 2022 р. – 0 разів;
- 2023 р. – 1 раз (*Додаток 25*).

Водночас п. 2 Постанови Пленуму ВС України «Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні» від 28.12.1996 р. №15 визначається можливість застосування примусового лікування від алкоголізму або наркоманії [123].

Загалом у законодавстві України в деяких актах передбачений перелік небезпечних для суспільства захворювань, проте невідомо, які саме з них застосовні у розумінні примусового лікування за КК України. Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а саме ст. 53, закріплений перелік таких соціально небезпечних захворювань: туберкульоз, психічні, венеричні захворювання, СНІД, лепра, хронічний алкоголізм, наркоманія, а також карантинні захворювання [124]. На можливість застосування саме цього переліку в контексті ст. 96 КК України, вказує таке формулювання у ст. 53 вищезгаданого Закону: порядок здійснення госпіталізації та лікування таких хворих, у тому числі у примусовому порядку, встановлюється законодавством. Хоча у Основах законодавства України про охорону здоров'я та КК України зазначаються різні категорії «соціально небезпечні хвороби» та «хвороби небезпечні для інших» відповідно, проте з аналізу цих положень можна дійти висновку, що законодавець закріплює їх в якості синонімічних. Водночас, якщо досліджувати ці поняття окремо, то соціально небезпечні хвороби є поняттям більш загальним, охоплює

захворювання, які небезпечні для інших. З огляду на вищезазначене, вважаємо за доцільне внесення змін до ст. 96 КК України з метою уніфікації термінології законодавства.

Також у системі чинних нормативно-правових актів існує Перелік особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб (ст. 28 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" від 24.02.94), затверджений Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.07.1995 р. №133. До нього належать такі хвороби як чума, холера, ВІЛ-інфекції, гонорея, трихофітія, парагонімоз тощо [125].

У зв'язку з порушенням принципу юридичної визначеності в аспекті ст. 96 КК України, а також невідомістю цього положення в контексті алкогольної, наркотичної залежності суб'єктів кримінального правопорушення, існує потреба виправлення такої ситуації шляхом внесення системних змін до чинного законодавства. Ця проблема особливо гостро постає в питанні домашнього насилля, оскільки як зазначалось раніше, лєвова частка злочинів щодо членів родини чи близьких осіб вчиняється саме під впливом дії алкогольних напоїв чи наркотичних речовин. Перш за все, цікавою видається позиція О. П. Гороха, який пропонує передбачити можливість застосування такого заходу не тільки у разі наявності таких захворювань як алкоголізм та наркоманія, а й токсикоманія [115; с. 316]. Внесення таких змін першочергово вирішує питання застосування таких заходів щодо осіб, які мають алкогольну чи наркотичну залежність, і водночас передбачає ще одну хворобу, яка є соціально небезпечною та може призводити до вчинення кримінальних правопорушень токсикоманами. Не менш вдалою є позиція щодо необхідності передбачити добровільне лікування раніше згаданих хвороб, враховуючи положення ст. 3 Конституції України [115; с. 316].

Важливо зауважити, що примусові заходи медичного характеру та примусове лікування є різними заходами кримінально-правового впливу. Зокрема, як

наголошує у своїй роботі А. М. Яценко, А. А. Музика в цьому аспекті зазначає, що примусове лікування застосовується до осіб, що вчинили кримінальне правопорушення та мають психічні порушення, що становлять небезпеку для суспільства, водночас примусові заходи медичного характеру призначаються неосудним та обмежено осудним [126, с. 494]. Важливо додати, що примусове лікування може бути призначене одночасно з покаранням, а при призначенні примусових заходів медичного характеру, покарання водночас не застосовується.

Доволі цікаво, що у разі вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, також в деяких випадках можуть застосовуватись заходи кримінально-правового впливу до юридичних осіб. Зокрема, це можливо у разі вчинення уповноваженою особою юридичної особи від імені та в її інтересах кримінальних правопорушень, передбачених ст. 146, 152-156-1, 301-1-303 КК України. Згідно з приміткою до ст. 96-3 КК України уповноважена особа це службова особа юридичної особи, а також інших осіб, що згідно з законом, установчими документами чи договором мають право діяти від імені юридичної особи. Ці заходи можуть бути призначені тільки в тому випадку, якщо вчинення кримінальних правопорушень, призвело до отримання уповноваженою особою неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, чи спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності. Як було вже досліджено у попередньому Розділі, то згадані кримінальні правопорушення можуть бути злочинами, пов'язаними з домашнім насильством, а отже, у певних випадках може існувати потреба у застосуванні таких заходів до юридичної особи, уповноваженим якої є кривдник.

Відповідно до ст. 96-6 КК України видами заходів кримінально-правового впливу, що застосовуються до юридичних осіб, є штраф, конфіскація майна, ліквідація.

Наступним заходом кримінально-правового впливу, що може бути призначений особі, що вчинила кримінальне правопорушення, пов'язане з

домашнім насильством, є звільнення від кримінальної відповідальності. Загалом цей інститут передбачає такі види звільнення від кримінальної відповідальності: у зв'язку з дійовим каяттям, з примиренням потерпілого та винного, з передачею особи на поруки, із зміною обстановки та із закінченням строків давності. Проте щодо особи, яка вчинила домашнє насильство, можуть бути застосовані не всі.

Як вже зазначалось, то насилля в сім'ї є умисним кримінальним правопорушенням. Згідно з класифікацією, наведеною у чинному кримінальному законодавстві, ст. 126-1 КК України є нетяжким злочином. У зв'язку з вищенаведеним до особи, що вчинила домашній аб'юз, неможливо застосувати звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та примиренням потерпілого з винним, оскільки такі підстави можуть бути використані тільки щодо необережних нетяжких злочинів.

Водночас кривдник може скористатись такими підставами для звільнення від кримінальної відповідальності як: у зв'язку з передачею особи на поруки, зі зміною обстановки та закінченням строків давності.

Відповідно до ст. 47 КК України звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею кривдника на поруки передбачає передачу особи, що вчинила нетяжкий злочин вперше, на поруки колективу підприємства, установи чи організації за їх клопотанням за умови, що така особа щиро покаялась та протягом року виправдає довіру відповідного колективу, не буде ухилятися від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку.

Цікавим питанням у аспекті застосування такої підстави для звільнення від кримінальної відповідальності є необхідність щирого каяття з боку кривдника. Відповідно до п. 2 Постанови Пленуму ВС України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» від 23.12.2005 р. №12 щире розкаяння – це суб'єктивне ставлення винного до скоєного, яке виявляється у тому, що особа визнає свою провину, висловлює жаль та бажання виправити ситуацію [127].

У своїй постанові від 15.11.2021 р. у справі № 199/6365/19 ВС зазначив, що щире каяття – це не формальна вказівка на визнання вини, а відповідне ставлення особи до вчиненого, критична оцінка своєї поведінки, її осуд, бажання виправити ситуацію та загладити вину. Проте все це має бути підтверджено конкретними діями та знайти відображення у матеріалах справи [128]. ВС у постанові від 10.02.2020 р. у справі №643/13256/17 також зазначає про таку ознаку щирого каяття як надання правдивих показань та готовність понести заслужене покарання [129]. У постанові від 23.01.2024 р. у справі №283/2169/19 ВС визначає ще однією ознакою щирого каяття поведінку після вчинення злочину [130].

Чи можна дійсно вважати наявність щирого каяття у випадку систематичного вчинення домашнього насильства – залишається питанням. Систематичність у випадку аб'юзу в сім'ї визначається як щонайменше три епізоди насилля, які відбувались з незначними проміжками (не більше року), відтак, має місце стійкий паттерн поведінки. Тому у питаннях звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею на поруки у разі вчинення насильства в родині, суду необхідно враховувати тільки підтверджені доказами відомості про щирість каяття кривдника.

Згідно зі ст. 48 КК України звільнення від кримінальної відповідальності у разі зміни обстановки можливо, якщо буде визнано, що на час кримінального провадження внаслідок зміни обстановки вчинене діяння втратило суспільну небезпеку або сам кривдник перестав бути суспільно небезпечним. Використання такої підстави можливе виключно у разі, якщо особа вперше вчинила кримінальне правопорушення.

Важливо зауважити, що з огляду на формулювання ст. 47 та 48 КК України «може бути звільнена», а не «звільняється», звільнення від кримінальної відповідальності у разі передачі кривдника на поруки чи у зв'язку зі зміною обстановки, є правом суду, а не його обов'язком.

Відповідно до ст. 49 КК України особа звільняється від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності, якщо з моменту вчинення нею злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, та до дня набрання вироком законної сили минуло три роки. Якщо говорити, про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, відмінні від ст. 126-1 КК України, то інші строки визначені ч. 1 ст. 49 КК України. Цікавим є уточнення, що у разі вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 151-2-156-1, 301-1-303 КК України щодо малолітньої чи неповнолітньої особи, то обчислення строків розпочинається з дня, коли потерпіла досягла повноліття або мала б досягти, у разі її смерті. Цей вид звільнення від кримінальної відповідальності застосовується судом обов'язково у разі наявності підстав.

Під час аналізу відомостей щорічної статистики ДСА України виявлені наступні тенденції застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності у разі вчинення домашнього насильства:

У зв'язку зі зміною обстановки:

- 2019 р. – 0 випадків;
- 2020 р. – 4 випадки;
- 2021 р. – 17 випадків;
- 2022 р. – 7 випадків;
- 2023 р. – 13 випадків (*Додаток 22*).

У зв'язку з передачею на поруки:

- 2019 р. – 0 випадків;
- 2020 р. – 1 випадок;
- 2021 р. – 5 випадків;
- 2022 р. – 1 випадок;
- 2023 р. – 3 випадки (*Додаток 22*).

У зв'язку з дійовим каяттям:

- 2019 р. – 1 випадок;
- 2020 р. – 9 випадків;
- 2021 р. – 0 випадків;
- 2022 р. – 2 випадки;
- 2023 р. – 2 випадки (*Додаток 22*).

У зв'язку з примиренням винної та потерпілої особи

- 2019 р. – 37 випадків;
- 2020 р. – 154 випадків;
- 2021 р. – 37 випадків;
- 2022 р. – 8 випадків;
- 2023 р. – 13 випадків (*Додаток 22*).

Наявність випадків звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку примиренням винного і потерпілої та дійовим каяттям зумовлено тим, що до 01.07.2020 р. у ст. 45 та 46 КК України передбачалось застосування такого заходу кримінально-правового впливу до осіб, що вперше вчинили злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості. Згідно зі ст. 12 КК України станом на 30.06.2020 р. ст. 126-1 КК України належала до злочинів невеликої тяжкості, а тому застосування згаданих заходів до подій, що стались у період до 01.07.2020 р., звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та примиренням потерпілого і винного, є законним. Проте їх використання щодо подій, які мали місце з 01.07.2020 р., суперечить чинному кримінальному законодавству.

Також коротко варто зауважити, що відповідно до ст. 97 КК України до неповнолітнього, що вчинив злочин, передбачений ст. 126-1 КК України не може застосовуватись звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, оскільки це можливо у разі вчинення

необережного нетяжкого злочину, а домашнє насильство є умисним кримінальним правопорушенням.

Останнім заходом кримінально-правового впливу, який може застосовуватись до осіб, що вчинили домашнє насильство, є звільнення від покарання та його відбування. На практиці він достатньо часто використовується, наприклад, при аналізі судової практики виявлено, що у 36% випадків здійснюється звільнення від покарання (*Додаток 18*).

У доктрині кримінального права визначається, що звільнення від покарання та його відбування особи, яка вчинила домашнє насильство, може застосовуватись на різних стадіях кримінального провадження та за такими положеннями чинного законодавства:

- ч. 4 і 5 ст. 74, ч. 2 ст. 84 КК України – підстави звільнення від покарання на етапі ухвалення вироку;
- ст. 75-77, ч. 1–3 ст. 79, ст. 85-86 КК України – підстави звільнення від відбування покарання, тобто від уже призначеного покарання на стадії ухвалення вироку;
- ст. 78, ч. 4-6 ст. 79, ст. 80, 81, ч. 4 ст. 83, ч. 1, 2 і 3 ст. 84, ст. 85, 87 КК України – підстави звільнення від подальшого відбування покарання, тобто на етапі виконання вироку після набрання ним чинності. [105, с. 153].

Перш за все варто зауважити, що мета звільнення від покарання – справедливе застосування положень чинного кримінального законодавства щодо кожного окремого засудженого з урахуванням особливостей справи та особи винного. У таких випадках у суспільства не повинно виникати сумнівів щодо доцільності звільнення засуджених від покарання, застосування цього інституту не може полягати у безпідставному уникненні відповідальності [131].

Згідно з ч. 4 ст. 74 КК України особа, що вчинила домашнє насильство може бути звільнена від покарання, з урахуванням бездоганної поведінки та сумлінного

ставлення до праці станом на час розгляду справи у суді кривдника не можна вважати суспільно небезпечною. Відповідно до ч. 5 ст. 75 КК України за вироком суду особа може бути звільнена від покарання у зв'язку з закінченням строків давності, якщо з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вироком законної сили минуло три роки чи інші строки – у разі вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, але відмінного від передбаченого ст. 126-1 КК України.

В цьому аспекті вважаємо за необхідне також зазначити, що з огляду на те, що суб'єктом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, є фізична особа з 16 років, то варто розглянути і можливість звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Згідно зі ст. 105 КК України неповнолітній, що вчинив нетяжкий злочин, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого каяття та подальшої бездоганної поведінки особа не потребує застосування покарання. У такому разі до неповнолітнього застосовуються наступні заходи виховного характеру:

- Застереження;
- Обмеження дозвілля та встановлення певних вимог до поведінки;
- Передача під нагляд батьків чи осіб, що їх замінюють, педагогічного чи трудового колективу за його згодою, окремих громадян на їх прохання;
- Покладення обов'язку відшкодування заподіяної майнової шкоди у разі наявності заробітку чи майна;
- Направлення до спеціальної навчально-виховної установи для дітей та підлітків.

Одночасно може призначатись як один, так і кілька обов'язків.

Згідно зі ст. 84 КК України від покарання у обов'язковому порядку звільняється особа, яка під час відбування покарання захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або

керувати ними. Також може бути звільнена від покарання та його відбування особа, що захворіла на іншу тяжку хворобу, яка перешкоджає відбувати покарання, після вчинення кримінального правопорушення чи ухвалення вироку. Важливо зазначити, що чинним законодавством закріплений перелік хвороб, які є підставою для подання до суду матеріалів про звільнення засуджених від подальшого відбування покарання у Додатку 13 до Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 р. № 1348/5/572. До таких хвороб, зокрема, відноситься туберкульоз, ВІЛ/СНІД, лепра, новоутворення, хвороби ендокринної системи, психічні розлади, хвороби нервової системи та органів чуття, органів кровообігу, органів дихання, травлення, нирок, кістково-м'язової системи та сполучної тканини, хвороби обміну, анатомічні дефекти внаслідок захворювання чи травми, променева хвороба [132].

У теорії кримінального права визначають, що ця підстава для звільнення від покарання має свої недоліки. Зокрема, таке звільнення може поставити цих осіб у безвихідне становище, якщо вони не мають постійного місця проживання. Тому часто такі особи набувають статус осіб без певного місця проживання, що спричиняє поширення таких захворювань та спонукає до злочинної діяльності [133; с. 23]. Особливо актуальним це зауваження може бути в контексті застосування до правопорушника обмежувальних заходів, передбачених ст. 91-1 КК України.

Проте варто зауважити, що такий вид звільнення від покарання не є остаточним, оскільки у разі одужання особа повинна бути направлена для відбування покарання, якщо не закінчилися відповідні строки давності.

Щодо підстав для звільнення від відбування покарання на стадії ухвалення вироку, розпочнімо зі звільнення від відбування покарання з випробуванням. Згідно зі ст. 75 КК України, якщо з огляду на тяжкість кримінального правопорушення, особу винного та інші обставини справи суд дійде висновку, що виправлення засудженого можливе без відбування покарання, то він може ухвалити

рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням. Застосування такого заходу кримінально-правового впливу можливе і при затвердженні угоди про примирення чи визнання винуватості, якщо сторонами таке питання узгоджене. Суд ухвалює рішення про звільнення від відбування покарання, якщо кривдник протягом визначеного судом іспитового строку не вчинить нове кримінальне правопорушення і виконає визначені обов'язки.

Якщо говорити про правову природу такої підстави, то цікаву позицію М. І. Хавронюка наводять у своїй роботі Г. С. Резніченко, Г. Р. Мурадян, який визначає звільнення від покарання з випробуванням як проміжний захід між покаранням та звільненням від покарання. У чинному КК України такий захід кримінально-правового впливу належить до видів звільнення від покарання, водночас є примусовим, застосовується від імені держави за вироком суду та передбачає певні обмеження прав та свобод засудженого, що відповідає характеристикам покарання [134, с. 157].

Згідно з позицією ВС від 10.08.2021 р. у справі №235/689/20 звільнення від покарання з випробуванням можливе тільки, якщо наявні докази зниження суспільної небезпеки вчиненого та самого засудженого, а також є можливість виправлення правопорушника без ізоляції від суспільства. Але ВС зауважує, що щире каяття не є підставою вважати, що відсутня потреба у виправленні із застосуванням ізоляції [135]. У постанові від 18.01.2023 р. у справі №686/7636/22 ВС також зазначає, що наявність хронічних хвороб, не є підставою для звільнення від покарання з випробуванням, оскільки при установах виконання покарань є медичні частини, які повинні надавати медичну допомогу [136].

Обов'язки, що можуть бути покладені на кривдника при звільненні від відбування покарання з випробуванням, передбачені ст. 76 КК України. Серед обов'язкових: періодична явка до уповноваженого органу з питань пробації та повідомлення цього органу щодо зміни місця проживання, роботи чи навчання. На осіб, засуджених за кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім

насильством, суд може накладати додаткові обов'язки, передбачені ст. 91-1 КК України. Додатково на розсуд суду можуть накладатись з урахуванням усіх обставин справи такі обов'язки:

- Публічно чи в іншій формі перепросити у потерпілого;
- Не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації;
- Працевлаштуватись чи за направленням органу пробації зареєструватись як безробітний та працевлаштуватись у разі наявності пропозиції роботи;
- Виконувати пробаційну програму;
- Пройти курс лікування від розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або захворювання, небезпечні для здоров'я інших осіб;
- Дотримуватись вимог встановлених судом щодо вчинення певних дій, обмеження спілкування, пересування, проведення дозвілля.

Щодо засуджених військовослужбовців нагляд здійснюють командири військових частин.

Згідно з ст. 77 КК України у разі звільнення від відбування покарання з випробуванням можуть призначатись додаткові покарання у виді штрафу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю та позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Відповідно до ст. 79 КК України у разі призначення вагітним чи жінкам, що мають дітей віком до семи років, покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі, такі особи можуть бути звільнені від відбування покарання з встановленням іспитового строку на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною семирічного віку. На

таких жінок покладаються обов'язки, передбачені ст. 76 КК України, про які зазначалось вище.

Кривдники також можуть бути звільнені від покарання на підставі закону України про амністію чи акта про помилування. Згідно зі ст. 86 КК України амністія оголошується законом.

В цьому аспекті важливо зауважити, що амністія та помилування мають певні відмінності, зокрема наступні:

1. *Регламентация*: питання амністії окреслюється Законом України «Про застосування амністії в Україні», а помилування – Положенням про порядок здійснення помилування;
2. *Підстава застосування*: амністія оголошується відповідним Законом, а помилування Указом Президента;
3. *Коло суб'єктів на яких поширюється дія відповідного виду звільнення від покарання*: амністія здійснюється щодо певних категорій осіб (особи з інвалідністю, ветерани війни тощо), а помилування – щодо конкретних осіб [137, 391].

З приводу підстав для звільнення від подальшого відбування покарання, на етапі виконання вироку після набрання ним чинності, то варто розпочати зі звільнення від призначеного покарання з випробуванням. Якщо після закінчення іспитового строку кривдник виконав покладені на нього обов'язки і не вчинив нових кримінальних правопорушень, то така особа звільняється від покарання. У разі невиконання обов'язків та вчинення протиправних діянь, суд направляє засудженого відбувати покарання або призначає покарання за сукупністю вироків та за правилами складання покарань. Аналогічна ситуація щодо вагітних та жінок, що мають дітей до 7 років.

Особа, що вчинила домашнє насильство чи кримінальні правопорушення пов'язані з домашнім насильством, які є нетяжкими або тяжкими, але за які було

призначено покарання не більше як 5 років позбавлення волі, звільняється від відбування покарання, якщо з дня набрання чинності вироком його не було виконано у такі строки:

- 2 роки - у разі засудження до покарання менш суворого, ніж обмеження волі;
- 3 роки - у разі засудження до обмеження волі;
- 5 років - у разі засудження до позбавлення волі за нетяжкий злочин, та за тяжкий злочин при засудженні до позбавлення волі на строк не більше 5 років.

Якщо злочин, пов'язаний з домашнім аб'юзом, є тяжким чи особливо тяжким, то особа звільняється від відбування покарання, якщо з моменту набрання чинності вироком він не був виконаний протягом:

- 10 років - у разі засудження за тяжкий злочин до покарання у виді позбавлення волі на строк понад 5 років, а також за особливо тяжкий злочин при засудженні до позбавлення волі на строк не більше 10 років;
- 15 років - у разі засудження за особливо тяжкий злочин до покарання у виді позбавлення волі на строк більше 10 років.

Згідно зі ст. 81 КК України умовно-дострокове звільнення від відбування покарання може застосовуватись, якщо кривдник сумлінною поведінкою та ставленням до праці довів своє виправлення. Проте використання такої підстави для звільнення від відбування покарання можливе у разі відбуття певного строку покарання. Варто відзначити, що наявність таких оціночних конструкцій як «сумлінна поведінка» та «ставлення до праці» ускладнюють їх застосування, сприяють їх безпідставному використанню та часом спричиняють появу корупції.

Згідно зі ст. 83 КК України у разі засудження до обмеження чи позбавлення волі жінок, що стали вагітні або народили під час відбування покарання, суд може звільнити від відбування покарання у межах строку, на який можуть бути звільнені

жінки від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку.

Вважаємо, що такий вид звільнення від покарання є втіленням справедливості та гуманізму, оскільки вагітність – такий стан жінки, що може значно ускладнити можливість відбування покарання та досягнення його цілей. Застосування такого заходу кримінально-правового впливу створює жінці та дитині сприятливі умови для життя та реалізацію мети покарання без його відбування. Важливо, що застосовується це положення у тих випадках, коли засуджена має родину, яка дала згоду на спільне проживання, або якщо вона має можливість забезпечити належні умови для виховання дитини [138, с. 122].

Після досягнення дитиною трирічного віку або в разі її смерті, суд може звільнити засуджену від покарання чи направити засуджену для відбування покарання, залежно від поведінки такої особи, згідно з ч. 4 ст. 83 КК України.

Відповідно до ст. 84 КК України, якщо під час відбування покарання особа захворіла на певну психічну хворобу, що позбавляє її можливості розуміти свої дії чи бездіяльність та керувати ними, то вона звільняється від покарання.

З огляду на таке різноманіття положень, що регламентують звільнення особи від покарання та його відбування, варто зауважити слушну позицію О. П. Гороха, що у разі встановлення підстав для застосування кількох видів звільнення від покарання, застосуванню підлягає та підстава, що передбачена спеціальною нормою або найбільшим чином поліпшує становище особи [131; с. 87].

Таким чином, існує достатньо велика кількість кримінально-правових заходів, що можуть бути застосовані до кривдника у разі вчинення ним насилля в сім'ї.

Кримінально-правовий вплив можливо розглядати як в широкому, так і вузькому розумінні. Щодо останнього, то кримінально-правовий вплив визначається як діяльність держави щодо застосування кримінально-правових заходів безпосередньо до особи, що вчинила відповідне суспільно небезпечне діяння. До заходів такого впливу належать: покарання, обмежувальні заходи та деякі інші заходи, а саме примусові заходи медичного характеру, лікування, виховного характеру, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, звільнення від кримінальної відповідальності чи від покарання та його відбування.

Покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, які визнана винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, та передбачає обмеження прав та свобод цієї особи. У разі вчинення домашнього насильства до кривдника можуть застосовуватися: громадські роботи, пробаційний нагляд обмеження чи позбавлення волі. До 28.03.2024 р. замість запровадженої новели КК України – пробаційного нагляду призначався арешт. До кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, можуть бути застосовані і інші види покарань. У теорії кримінального права існує позиція щодо запровадження штрафу у разі вчинення насилля в сім'ї, проте є підстави вважати, що така пропозиція містить низку ризиків і є недоцільною. У доктрині побутує позиція щодо недостатнього покарання за аб'юз у родині в порівнянні з іншими положеннями КК України. Під час дослідження виявлено, що санкція за вчинення злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, не виконує належним чином свою службову роль, оскільки є недостатньо суворою.

Також розглянуто питання обмежувальних заходів, що можуть застосовуватись до кривдника одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненням від кримінальної відповідальності та покарання і його відбування, у вигляді покладення на особу певних обов'язків:

заборона перебування у місці спільного проживання з потерпілою, наближення до її місць перебування, заборона контактування будь-якими засобами комунікації та обмеження спілкування з дитиною щодо якої чи на очах якої вчинено насилля в сім'ї, проходження програми для кривдників. Встановлено, що мають місце сумніви щодо раціональності незастосування обмежувальних заходів щодо неповнолітніх кривдників, які є суб'єктами відповідного злочину.

Також визначено та окреслено інші заходи кримінально-правового впливу на особу, що вчинила домашнє насильство: примусові заходи медичного характеру, лікування, виховного характеру, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (застосовні у разі вчинення деяких кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством), звільнення від кримінальної відповідальності чи від покарання та його відбування. Встановлено, що примусові заходи медичного характеру та примусове лікування є відмінними заходами кримінально-правового впливу.

Звільнення від кримінальної відповідальності можливе у зв'язку з передачею особи на поруки, зі зміною обстановки та закінченням строків давності, проте неможливе на підставі дійового каяття та примирення винного з потерпілим. Також як заходи кримінально-правового впливу можуть застосовуватись звільнення від покарання та його відбування, звільнення від відбування покарання з випробування, звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних і жінок, які мають дітей віком до 7 років, звільнення від відбування покарання у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, звільнення від відбування покарання вагітних і жінок, які мають дітей віком до 3 років, звільнення від покарання за хворобою, амністія чи помилування, та з приводу неповнолітнього кривдника – звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

ВИСНОВКИ

1. Домашнє насильство, передбачене ст. 126-1 КК України, може бути вчинено у трьох формах: економічна, психологічна та фізична. Такий же підхід відображений в Проєкті нового КК України. Стамбульською конвенцією визначається ще й сексуальна форма, проте в Україні ці дії окремо кваліфікуються як кримінальні правопорушення проти статевої свободи особи. В практиці ЄСПЛ виокремлено ще й кібернасильство як форма аб'юзу в сім'ї. У США на додаток виділяється ще й вербальна форма насилля.

2. Соціальна обумовленість криміналізації домашнього насильства зумовлена порівняльно-правовим (у зв'язку з ратифікацією Стамбульської конвенції та використанням здобутків іноземного досвіду), кримінологічним (у зв'язку з історичним розвитком криміналізації домашнього насильства на території України та великою кількістю звернень до органів Національної поліції України за 2020-2023 р.), нормативно-правовим факторами (у зв'язку з відсутністю криміналізації деяких форм економічного та психологічного насилля (наприклад, залякування, словесні погрози, тощо) до моменту імплементації положень Стамбульської конвенції).

3. Основним безпосереднім об'єктом за ст. 126-1 КК України є життя (в тому числі гідне життя) та здоров'я особи (фізичне і психологічне благополуччя). Спеціальний потерпілий є одним з подружжя (у тому числі колишнього), іншої особи з якою винний перебуває у сімейних чи близьких відносинах або іншою особою, яка визначена ст. 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Аналогічно визначається і суб'єкт цього злочину. Потерпілі можуть бути жінками, чоловіками, інтерсекс-особами, трансгендерами.

Під час дослідження виявлено, що економічне насильство може проявлятися як позбавлення їжі, житла, самостійне ухвалення фінансових рішень родини, відмова оплачувати комунальні тощо. Психологічний аб'юз може мати такі прояви: погрози, газлайтинг, стоунволінг, розірвання одягу, демонстрація фізичної сили, самовільне проникнення у житло та інші. Фізичний аб'юз характеризується

щипанням, шмаганням, ударами, заподіяння тілесних ушкоджень, заподіяння опіків, кидання різними предметами тощо.

У роботі викладені міркування щодо діянь, які не можуть оцінюватись як домашнє насильство: вимагання власних коштів, конфлікт – як різниця позицій, позбавлення особи наркотичних, бойових отруйних речовин тощо (окрім призначених лікарем наркотичних лікарських засобів), контроль ресурсів особи, яка зловживає спиртними напоями, наркотичними, речовинами, азартними іграми чи має інші залежності, малолітньої дитини, недієздатної чи обмежено дієздатної особи, ізоляція дитини від осіб, що мають девіантну поведінку тощо.

Для кваліфікації діянь особи як домашнє насильство необхідна наявність систематичності – вчинення щонайменше три рази однієї і тієї ж або різних форм насилля в сім'ї з єдиним умислом. Попереднє притягнення особи до адміністративної відповідальності і кваліфікація діянь особи за ст. 126-1 КК України на їх основі, не порушує принцип *non bis in idem*.

Законодавством не надані дефініції наслідків, передбачених ст. 126-1 КК України, на відміну від Проекту КК України. У зв'язку з цим у судовій практиці їх також тлумачать як: порушення соціального функціонування як особистості, суїцидальні думки тощо. Про наявність наслідків психологічного характеру суди часто зазначають без проведення експертиз, що не завжди узгоджується зі стандартом «поза розумним сумнівом».

Суб'єктивна сторона характеризується прямим і непрямим єдиним умислом. Факультативні ознаки не є обов'язковими, але у судових рішеннях зазначаються: мотиви явної неповаги до норм співжиття в сім'ї, на ґрунті неприязних відносин, безпричинно тощо. Провокація визначається як метод ухилення від відповідальності та не враховується при кваліфікації діянь особи.

4. «Домашнє насильство» охоплює тільки ст. 126-1 КК України, водночас як «кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством» застосовується

до низки правопорушень обставини вчинення якого містять хоча б один елемент, визначений ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Категорія «злочини, пов'язані з домашнім насильством» потребує видозміни на «кримінальні правопорушення» з метою дотримання уніфікованого підходу у законодавстві та можливості застосування обмежувальних заходів щодо осіб, які вчинили кримінальні проступки, пов'язані з домашнім насильством.

5. При розмежуванні суміжних зі ст. 126-1 КК України кримінальних правопорушень, варто враховувати кількісний критерій. Встановлено, що ст. 126-1 КК України є загальною щодо ст. 164, 165, 150-1, 304 КК України, і при кваліфікації варто застосовувати спеціальну норму. Виявлено, що часто при розмежуванні існує потреба використання правила порівняння санкцій: якщо санкція спеціального положення при систематичності вчинення є менш суворою, то кваліфікація відбувається за ст. 126-1 КК України (ст. 125, ч. 1 ст. 126, 129, 150, 162, ч. 1 ст. 301 тощо), якщо суворіша, то за сукупністю ст. 126-1 КК України зі ст. 121, 122, 126, 146, ч. 2 ст. 301, 301-1, 301-2 КК України.

Визначено правила кваліфікації домашнього аб'юзу: 1. Встановлення наявності: ознак економічного, психологічного, фізичного насильства, спеціального суб'єкта злочину та потерпілого; систематичність діянь; наслідків; 2. Визначення співвідношення ст. 126-1 КК України та інших складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством: конкуренція чи відмежування. У разі конкуренції скористатись правилами її подолання: загальної та спеціальної норми (*ст. 164/165 та ст. 126-1 КК України*); застосування загальної у разі відсутності ознаки у спеціальній нормі (*ст. 126-1 та 304 КК України, втягнення в участь у лотереях*); кваліфікація як сукупність у разі реальної сукупності (*у разі поєднання ухилення від сплати аліментів та домашнього насильства у формі інших систематичних проявів аб'юзу*); конкуренція частини та цілого з урахуванням правила порівняння санкцій. У разі розмежування виокремити розмежувальні чи відмінні порівнювані ознаки та встановити норму, що найбільш точно враховує обставини справи.

Відмінність ст. 126-1 КК України від ст. 173-2 КУпАП, полягає у наявності ознаки систематичності, відсутності умов щодо діянь, відповідальності у разі настання наслідків, ширший перелік наслідків, відсутності відповідальності за насильство за ознакою статі, невиконання заборонного припису, неповідомлення органам Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування у разі винесення такого припису.

6. Покарання може бути застосовано у вигляді громадських робіт, пробаційного нагляду, обмеження чи позбавлення волі. До 28.03.2024 р. замість пробаційного нагляду застосовувався арешт. Виявлено, що часто покарання призначається з урахуванням укладених у кримінальному провадженні угод: примирення чи визнання винуватості. Існує позиція щодо доповнення переліку видів покарань штрафом, проте така новела матиме більше ризиків, ніж користі. Виявлено також недостатність пеналізації домашнього насильства, отже, існує потреба посилення відповідальності.

7. До кривдника можуть бути застосовані обмежувальні заходи відповідно до ст. 91-1 КК України. Недоліком ст. 91-1 КК України є застосування поняття «злочини, пов'язані з домашнім насильством», «засуджені», можливість їх призначення виключно особам від 18 років, що є абсолютно необґрунтованим, відсутність уточнень у обов'язках (наприклад, відстань), таким чином норма потребує змін, що викладені у дослідженні.

8. Інші заходи кримінально-правового впливу, що можуть застосовуватись до кривдника: примусові заходи медичного характеру, лікування, виховного характеру, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, звільнення від кримінальної відповідальності чи від покарання та його відбування. Щодо кривдника можливе звільнення від кримінальної відповідальності тільки у зв'язку з передачею особи на поруки, зі зміною обстановки та закінченням строків давності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блага А. Б., Тунтула О. С., Кочемировська О. О. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству: навч. посіб. / за заг. ред. А. Б. Благої. Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/504/1/%D0%91%D0%B%D0%B0%D0%B3%D0%B0%20%D0%90.%20%D0%91.%20%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%83.pdf> (дата звернення: 01.02.2024 р.)
2. Case of Opuz v. Turkey, №33401/02, 09 June 2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-92945%22%5D%7D> (дата звернення: 01.02.2024 р.)
3. Case of E.S. and Others v. Slovakia, № 8227/04, 15 September 2009. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805a32ae> (дата звернення: 01.02.2024 р.)
4. Case of N. v. Sweden, № 23505/09, 20 July 2010. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-99992%22%5D%7D> (дата звернення: 01.02.2024 р.)
5. Case of E.M. and Others v. Romania, № 43994/05, 30 October 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-111722%22%5D%7D> (дата звернення: 01.02.2024 р.)
6. Case of M.G. v. Turkey, №646/10, 22 March 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-161521%22%5D%7D> (дата звернення: 01.02.2024 р.)

7. Конституція України: Закон України від 28.06. 1996 р. 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 15.03.2024 р.)
8. Конвенція про згоду на одруження, шлюбний вік і реєстрацію шлюбу від 07.11.1962 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU62K02U> (дата звернення: 01.02.2024 р.)
9. Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. 995_042. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 01.02.2024 р.)
10. Міжнародний пакт ООН про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 03.02.2024 р.)
11. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р. 995_207. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 03.02.2024 р.)
12. Declaration on the Elimination of Violence against Women. General Assembly resolution 48/104. United Nations. 1993. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women> (дата звернення: 03.02.2024 р.)
13. Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence against Women ("Convention of Belem do Para"). Organization of American States (OAS). 1994. URL: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b38b1c.html> (дата звернення: 03.02.2024 р.)
14. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. ст.70. (втратив чинність від 07.12.2017, ВВР, 2018, № 5, ст.35). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14#Text> (дата звернення: 03.02.2024 р.)
15. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису: Закон України від 15.05.2003р. № 759-IV.

Відомості Верховної Ради України, 2003, N 30, ст.244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-15#Text> (дата звернення: 03.02.2024 р.)

16. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР* 1984, додаток до № 51, ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 03.02.2024 р.)

17. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Рада Європи. 11.05.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#n2 (дата звернення: 04.02.2024 р.)

18. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради* . 2018. № 5. ст.35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

19. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII. *Відомості Верховної Ради*, 2018, № 5, ст.34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n41> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

20. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.03.2024 р.)

21. Постанова Верховного суду від 25.02. 2021 р., судова справа № 583/3295/19. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95213443&red=1000033faa38c89ba39fba71a8c4d01ec6e1e0&d=5> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

22. Проєкт нового Кримінального кодексу України від 25.02.2024 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/02/26/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-25-02-2024.pdf> (дата звернення: 04.03.2024 р.)

23. Case of Siliadin v. France, №73316/01, 26 July 2005. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-69891%22%5D%7D> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

24. Case of Buturuga v. Romania, № 56867/15, §74, 11 December 2020. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-211794%22%5D%7D> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

25. Case of Volodina v. russia, №40419/19, 14 September 2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-211794%22%5D%7D> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

26. The Violence Against Women Act. Mar. 15, 2022. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ103/pdf/PLAW-117publ103.pdf> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

27. Пащенко О. О. Соціальна обумовленість кримінально-правових норм: дис. здоб. наук. ступ. доктор. юр. наук: 12.00.08. Харків. 2019 р. 449 с. (дата звернення: 07.02.2024 р.)

28. Острогляд О. Поняття та ознаки кримінально-правової політики. *JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ. НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. NATIONAL LAW JOURNAL: THEORY AND PRACTICE.* 2020. С. 95-99. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2020/4/15.pdf> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

29. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука Вадима Сергійовича, Подгорної Вікторії Валентинівни, Кислої Тетяни Володимирівни про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) від 05.10.2005 р. № 6-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05#Text> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

30. Балобанова Д. О. Динаміка кримінального права України (теоретико-прикладне дослідження): дис. здоб. наук. ступ. доктор юр. наук: 12.00.08. Одеса. 2021. 476 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4902/1/%D0%91%D0%B0%D0%B%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20Disertatsiya_.pdf (дата звернення: 07.02.2024 р.)
31. Борисов В. І., Фріс П. Л. Засади сучасної кримінально-правової політики України. *Засади сучасної кримінально-правової політики України*. 7 с. URL: <http://law-dep.pu.if.ua/conference2014/articles/borysov,%20fris.pdf> (дата звернення: 10.02.2024 р.)
32. Гуторова Н. О., Пономаренко Ю. А. Пеналізація злочинів як напрямок кримінально-правової політики. Вісник Асоціації кримінального права України. 2013. № 1(1). С. 32-49. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/17/n-gutorova-yu-ponomarenko-penalizatsiya-zlochyniv-yak-napryamok-kryminalno-pravovoyi-polityky.pdf> (дата звернення: 30.04.2024 р.)
33. Кудрявцев В. Н. Право и социальная действительность. *Проблемы социологии права*. Вильнюс. 1970. Вып. 1. С. 7–14. (дата звернення: 10.02.2024 р.)
34. Соціологія: підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2010. 224 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Sotsiolohiya-Trebina-M.P.pdf (дата звернення: 10.02.2024 р.)
35. Драгоненко А. О. Соціальна обумовленість норм про кримінальну відповідальність за домашнє насильство. *Аналітично-порівняльне правознавство*. С. 190-193. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264959/260940> (дата звернення: 10.02.2024 р.)
36. Чайка В. В. Соціальна обумовленість криміналізації насильства в родині. *Молодий вчений*. 2018. №4 (56). С. 104-107. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4663/4585> (дата звернення: 10.02.2024 р.)

37. Українська правда. Перша країна Ради Європи вийшла з конвенції про заборону домашнього насильства. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/03/20/7287301/> (дата звернення: 30.04.2024 р.)
38. Сенат Чехії не ратифікував Стамбульську конвенцію, бо є сумніви. *Всі разом!* URL: <https://vsirazom.ua/news/senat-chehiyi-ne-ratyfikuvav-stambulsku-konvencziyu-bo-ye-sumnivy> (дата звернення: 30.04.2024 р.)
39. Domestic Abuse (Scotland) Act. 2018. *Scottish Parliament*. URL: <https://www.legislation.gov.uk/asp/2018/5/part/1/crossheading/engaging-in-course-of-abusive-behaviour/enacted> (дата звернення: 10.02.2024 р.)
40. Мірило правовладдя. Європейська комісія "За демократію через право". 2016. URL: <https://www.venice.coe.int/images/SITE%20IMAGES/Publications/Rule%20of%20Law%20checklist%20UKR.pdf> (дата звернення: 10.02.2024 р.)
41. Андрієвич В. М. Закони царя Хаммурапі як пам'ятка політичної думки стародавнього Сходу. *Гуманітарні і соціальні науки*. С. 609-610. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/14.-gumanitarni-i-sotsialni-nauku.pdf> (дата звернення: 10.02.2024 р.)
42. Цар Хаммурапі Кодекс законів. URL: <https://thales2002.narod.ru/chammuratext.html> (дата звернення: 10.02.2024 р.)
43. Стасюк Н. А. Кримінологічна характеристика домашнього насильства: дис. здоб. наук. ступ доктора філософії. Київ. 2022. 173 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/dis_stasyuk.pdf (дата звернення: 12.02.2024 р.)
44. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваїте, 2019. 288 с. URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/FNOON_Kommentar_A5.pdf (дата звернення: 12.02.2024 р.)
45. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваїте, 2014. 944 с. URL:

<https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/dudorov-o-o-havronyuk-m-i-kryminalne-pravo-navchalnyu-posibnyk-2014.pdf> (дата звернення: 12.02.2024 р.)

46. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.02.2024 р.)

47. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*, 2002. № 21-22. ст.135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 12.02.2024 р.)

48. Постанова Верховного Суду від 07.04.2020 р., справа № 647/1931/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89035028> (дата звернення: 12.02.2024 р.)

49. Харитонова О. В. Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрями реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству : наук.-практ. посібник. Харків : Права людини, 2018.

344 с. URL: https://www.academia.edu/67967432/%D0%9A%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B E%D0%B2%D1%96_%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8_%D 0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97 _%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D 0%B2_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B B%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D 0%B2%D1%96_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B 8_%D1%82%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD% D1%96_%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%B8_%D1 %80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC_%D1%89%D0%BE%D0%B4 %D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1 %97_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82 %D0%B2%D1%83_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0% BD%D0%BE_%D0%B6%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA_%D1%82%D0%B0 %D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D

0%BC%D1%83 %D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%83 (дата звернення: 12.02.2024 р.)

50. Як зрозуміти, що у ваших стосунках є насильство. *pleso*. URL: <https://pleso.me/ua/blog/how-to-recognize-violence-in-your-relationship> (дата звернення: 30.04.2024 р.)

51. Радигін А. Насилля як норма. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.svoboda.org/a/nasilie-kak-norma/32925223.html> (дата звернення: 30.04.2024 р.)

52. В Казахстані ухвалено закон про криміналізацію домашнього насильства. *NEWSru.co.il*. URL: https://www.newsru.co.il/world/15apr2024/kaz_202.html (дата звернення: 30.04.2024 р.)

53. Рішення Рокитнівського районного суду Рівненської області від 31.01.2024 р., справа № 571/2202/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116672860> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

54. Рішення Березівського районного суду Одеської області від 31.01.2024 р., справа № 494/78/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116666847> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

55. Рішення Перемишлянського районного суду Львівської області від 01.02.2024 р., справа № 449/1407/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116746225> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

56. Рішення Обухівського районного суду Київської області від 31.01.2024 р., справа № 372/5821/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116732700> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

57. Посто́л О. І. Сучасні інформаційні технології як засіб вчинення домашнього насильства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 163-168. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=

10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvdduvs_2018_4_36 (дата звернення: 17.02.2024 р.)

58. Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences on online violence against women and girls from a human rights perspective. *General Assembly United Nations*. 18 June 2018. 21 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3847-report-special-rapporteur-violence-against-women-its-causes-and> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

59. Рішення Олександрівського районного суду Донецької області від 16.08.2021 р., справа № 933/412/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99011060> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

60. Рішення Любарського районного суду Житомирської області від 05.07.2021 р., справа № 282/808/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98092739> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

61. Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям: постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 р. № 250. *Офіційний вісник України*. 12.04.2019 р. № 28, стор. 59, стаття 985, код акта 93971/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

62. Постанова Вінницького апеляційного суду від 26.10.2022 р., справа № 141/335/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106974301> (дата звернення: 21.02.2024 р.)

63. Про право власності на окремі види майна: постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. 2471-XII. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 1992. N 35. ст. 517. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text> (дата звернення: 21.02.2024 р.)

64. Європейська конвенція про здійснення прав дітей. Рада Європи. №69-V від 03.08.2006 р. ВВР. 2006. № 41. ст. 354. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text (дата звернення: 21.02.2024 р.)

65. Постанова Верховного Суду від 19.10.2021 р., справа № 552/2540/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100457470> (дата звернення: 21.02.2024 р.)

66. Орлов Ю. В. Проблеми кримінально-правової кваліфікації домашнього насильства. Право і безпека. 2020. № 4 (79). С. 13-19. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9cbc75ea-b4ee-4cd2-bdbe-21903a17d3b0/content> (дата звернення: 21.02.2024 р.)
67. Постанова Верховного Суду від 21.12.2021 р., справа № 236/2450/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102342476> (дата звернення: 21.02.2024 р.)
68. Постанова Верховного Суду від 14.06.2022 р. , справа № 585/3184/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301745> (дата звернення: 21.02.2024 р.)
69. Case of Galović v. Croatia, № 45512/11, 30 November 2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-211592%22%5D%7D> (дата звернення: 21.02.2024 р.)
70. Case of A and B v. Norway, № 24130/11, 29758/11, 15 November 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22001-168972%22%5D%7D> (дата звернення: 25.02.2024 р.)
71. Постанова Верховного Суду від 28.02.2023 р., справа № 725/4683/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109395413> (дата звернення: 25.02.2024 р.)
72. Кримінальне право (Особлива частина): підручник: у 2 т. / А. О. Данилевський, Д. О. Калмиков, М.І. Хавронюк та ін. за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. Т. 1. 780 с. URL: <http://dudorov.com.ua/images/download/kniga-kriminalne-pravo-osobliva-chastina-tom-1.pdf> (дата звернення: 25.02.2024 р.)
73. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text> (дата звернення: 25.02.2024 р.)
74. Рішення Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 25.01.2024 р., справа № 689/3261/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116526496> (дата звернення: 25.02.2024 р.)
75. Мирошниченко Н. А. Особливості у визначенні ознак суб'єктів кримінальних правопорушень. С. 89-92. URL:

<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/13215/%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%20%D0%90.%20%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%83%20%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BA%20%D1%81%D1%83%D0%B1%E2%80%99%D1%94%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 25.02.2024 р.)

76. Комаринська Ю. Б. Мотиви вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Юридична психологія*. 2022. № 1 (30). С. 94-102. URL: <https://psychped.naiu.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/1508/1502> (дата звернення: 25.02.2024 р.)

77. Шепотько М. А. Кримінальна відповідальність за провокацію підкупу: дис. на здоб. наук. ступ. д-ра філософії: спец. 081 «Право». Одеса, 2022. 239 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cb86c304-b6ab-409d-a889-c7b66d67d7a8/content> (дата звернення: 01.03.2024 р.)

78. Рішення Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 16.06.2023 р., справа № 348/481/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111581923> (дата звернення: 01.03.2024 р.)

79. Рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 28.03.2023 р., справа № 607/13407/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109845759> (дата звернення: 01.03.2024 р.)

80. Харитонова О., Тітко І. Злочин, пов'язаний з домашнім насильством: правові проблеми та практичні рекомендації. *LIGA ZAKON. Юрліга*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/192450_zlochyn-povyazaniy-z-domashnm-nasilstvom-pravov-problemi-ta-praktichn-rekomendats (дата звернення: 01.03.2024 р.)

81. Постанова Верховного Суду від 12.02.2020 р., справа № 453/225/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87602679> (дата звернення: 01.03.2024 р.)
82. С. В. Щербак, С. В. Мирославський. Кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством: питання теорії та практики. *Держава та регіони. Право*. 2021 р. № 1 (71). С. 144-149. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2021/25.pdf (дата звернення: 01.03.2024 р.)
83. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019. № 17. ст.71. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#n55> (дата звернення: 01.03.2024 р.)
84. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2006, №30, ст.260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 01.03.2024 р.)
85. Case of Mikhaylyuk and Petrov v. Ukraine, № 11932/02, 10 December 2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_500#Text (дата звернення: 01.03.2024 р.)
86. Степаненко О. В., Хімченко С. А. Економічне домашнє насильство: визначення й питання кваліфікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 45. С. 112-115. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc45/juspradenc45.pdf#page=112> (дата звернення: 07.03.2024 р.)
87. Постанова Верховного Суду від 28.02.2023 р., справа № 496/4142/14-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109303198> (дата звернення: 07.03.2024 р.)
88. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство: актуальні питання теорії та практики. *Форум права*. 2019. № 2. С. 6- 14. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=

10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=FP_index.htm_2019_2_3 (дата звернення: 07.03.2024 р.)

89. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» від 04.06.2010 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

90. Книженко О. Домашнє насильство: проблеми кваліфікації. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. №2. С. 45-52. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/2-2019/knizenko.pdf> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

91. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 04.02.2022 р., справа № 301/72/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102978408> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

92. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 28.04.2022 р., справа № 301/1164/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104106881> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

93. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 25.10.2022 р., справа № 301/2878/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106932895> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

94. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 03.06.2022 р., справа № 301/657/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104605329> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

95. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 21.02.2023 р., справа № 301/564/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109106505> (дата звернення: 07.03.2024 р.)

96. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник 2-ге вид. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 512 с. (дата звернення: 30.04.2024 р.)

97. Постанова Верховного Суду від 12.08.2020 р., справа № 127/31068/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91010407> (дата звернення: 30.04.2024 р.)

98. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність» від 27.02.2004 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text> (дата звернення: 10.03.2024 р.)

99. Мінка Т. Розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства. *JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ. НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. NATIONAL LAW JOURNAL: THEORY AND PRACTICE*. 2019. С. 98-101. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/98-101_8.pdf (дата звернення: 10.03.2024 р.)

100. Науково-практичний коментар КУПАП, НПК Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Мего-Інфо. Юридичний портал №1*. URL: <http://mego.info/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB/%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80-%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%83-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%94%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D1%81%D0%B2-20> (дата звернення: 10.03.2024 р.)

101. Ус О. В. Кримінально-правовий вплив: сутність і зміст. *Актуальні проблеми кримінальної відповідальності*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовт. 2013 р. Харків, 2013. С. 213-217. URL:

https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11475/1/Us_213-217.pdf (дата звернення: 10.03.2024 р.)

102. Степаненко О. В. Теорія і практика кримінально-правової охорони особи від домашнього насильства: дис. здоб. наук. ступ. доктора юр. наук: 12.00.08. Одеса. 2023. 439 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/efcc61bd-aff4-4851-a33e-1445bdeb8a35/content> (дата звернення: 28.03.2024 р.)

103. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с. (дата звернення: 10.03.2024 р.)

104. Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань: Закон України від 23.08.2023 р. №3342-IX. *Офіційний вісник України* від 15.11.2023. 2023 р. № 91, стор. 15, стаття 5272, код акта 120815/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3342-20#Text> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

105. Шинкарчук А. Я. Кримінально-правові заходи реагування на прояви домашнього насильства: дис. здоб. наук. ступ. д-ра філософії : спец. 081 «Право». Харків, 2021. 240 с. URL: <https://d.twirpx.link/file/3894586/grant/> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

106. Братішко Н. А. Окремі кримінально-правові положення щодо каральних властивостей покарання у вигляді громадських робіт. *Jurisprudence. The main directions of the development of scientific research*. С. 137-140. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=OOG9EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA137&dq=%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8+%D1%8F%D0%BA+%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5+%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&ots=6dt2VEhuZ4&sig=XNVWjx1UiOe3N6rRplKZp797XRw&redir_esc=y#v=onepage&q=%D0%B3%D1%80%D

0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&f=false (дата звернення: 16.03.2024 р.)

107. Новікова К. А. Обмеження волі як вид покарання: дис. здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 307 с. (дата звернення: 16.03.2024 р.)

108. Попик С. С. Окремі аспекти виконання покарання у виді обмеження волі. *Інформація і право*. 2016. № 2(17). С. 167-172. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Infpr_2016_2_21 (дата звернення: 16.03.2024 р.)

109. Стаднік В. В. Виконання покарання у виді позбавлення волі щодо неповнолітніх: історико-правовий аспект. *Публічне право*. 2019. № 2. С. 93-100. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/34/pdf/pp-2019-34-11.pdf> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

110. Лисодєд О. В. Правові засади відносин засуджених до позбавлення волі із зовнішнім світом. *Проблеми законності* : збірник наук. праць. Харків, 2012. Вип. 119. С. 192-202. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Pz_2012_119_24 (дата звернення: 16.03.2024 р.)

111. Калашник Н. Г., Калашник Н. С. Пентологія: виконання покарань у світі. Запоріжжя : КСК ; Альянс, 2014. 260 с. (дата звернення: 16.03.2024 р.)

112. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

113. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. №7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

114. Балобанова Д.О. Динаміка кримінального права України (теоретико-прикладне дослідження): дис. здоб. наук. ступ. доктора юр. наук: 12.00.08. Одеса. 2021. 476 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4902/1/%d0%91%d0%b0%d0%bb%d0%be%d0%b1%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b0%20Disertatsiya.pdf> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

115. Музика А. А., Горох О. П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення: монографія: монографія. Київ: Паливода А. В. 2012. 404 с. (дата звернення: 30.04.2024 р.)

116. Пліш Ю. М. Кримінально-правова характеристика окремих обмежувальних заходів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. ПРАВО*. Випуск 63. 2021. С. 251-260. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/08/46.pdf> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

117. Декларація прав дитини ООН. 20.11.1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text (дата звернення: 16.03.2024 р.)

118. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17.10.2018 року, справа №402/428/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77361954> (дата звернення: 16.03.2024 р.)

119. Case of M.S. v. Ukraine, № 2091/13, 11 July 2017. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:\[%22001-175140%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:[%22001-175140%22]}) (дата звернення: 20.03.2024 р.)

120. Про затвердження Типової програми для кривдників: наказ Міністерства соціальної політики України від 01.10.2018 р. № 1434. *Офіційний вісник України* від 28.12.2018. 2018 р., № 100, стор. 287, стаття 3359, код акта 92721/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#n13> (дата звернення: 20.03.2024 р.)

121. Берш А. Я. Примусові заходи медичного характеру: правова природа та види: дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 189 с. (дата звернення: 20.03.2024 р.)

122. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» від 03.06.2005 р. №7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05#Text> (дата звернення: 20.03.2024 р.)

123. Постанова Пленуму ВС України "Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні" від 28.12.1996 р. №15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-96#Text> (дата звернення: 30.04.2024 р.)

124. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1993, № 4, ст.19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 20.03.2024 р.)

125. Перелік особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб (ст. 28 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" від 24.02.94): наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.07.1995 р. № 133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0133282-95#Text> (дата звернення: 20.03.2024 р.)

126. Яценко А. М. Застосування примусового лікування: теоретико-прикладний аспект. *ФП* 2013-4. 2013. С. 489-496. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b50dc3d-7185-4487-8907-ac6860a9f884/content> (дата звернення: 23.03.2024 р.)

127. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» від 23.12.2005 р. №12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05#Text> (дата звернення: 23.03.2024 р.)

128. Постанова Верховного Суду від 15.11.2021 р., справа №199/6365/19.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101138476>(дата звернення: 23.03.2024 р.)

129. Постанова Верховного Суду від 10.02.2020 р., справа № 643/13256/17.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87640666> (дата звернення: 23.03.2024 р.)

130. Постанова Верховного Суду від 23.01.2024 р., справа № 283/2169/19.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116541849> (дата звернення: 23.03.2024 р.)

131. Горох О. П., Коломієць С. Про систему загальних засад звільнення від покарання. *EUROPEAN POLITICAL AND LAW DISCOURSE. Volume 9 Issue 5. 2022.* С. 81-96. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8072e685-fe23-41c3-bee5-5b724614a5bf/content> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

132. Перелік хвороб, які є підставою для подання до суду матеріалів про звільнення засуджених від подальшого відбування покарання. Додаток 13 до Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі (пункт 1 розділу VI): Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 р. № 1348/5/572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-14#n409> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

133. Бурда С. Я. Звільнення від покарання за хворобою: кримінально-правові та кримінально-виконавчі аспекти. *НАУКОВИЙ ВІСНИК З'2023 Львівського державного університету внутрішніх справ.* С. 20-25. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/621/611> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

134. Резніченко Г. С., Мурадян Г. Р. Правова природа звільнення від відбування покарання з випробуванням. *Правова система: теорія і практика. ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС.* С. 154-158. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/85e8927a-6219-4a89-bfb6-5390cc506a0f/content> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

135. Постанова Верховного Суду від 10.08.2021 р., справа № 235/689/20.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99009843> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

136. Постанова Верховного Суду від 18.01.2023 р., справа №686/7636/22.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108526554> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

137. Вонсевич О. В. Амністія і помилування як вид звільнення від покарання і його відбування. С. 389-392. URL: https://www.researchgate.net/profile/Symon-Serbenyuk-2/publication/362830450_SOME_RESULTS_ON_THE_RATIONALITY_OF_CANTOR_SERIES_EXPANSIONS/links/6301c037ceb9764f721147a0/SOME-RESULTS-ON-THE-RATIONALITY-OF-CANTOR-SERIES-EXPANSIONS.pdf#page=389 (дата звернення: 25.03.2024 р.)

138. Даценко В. О. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. С. 122-123. URL: <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/konferentsii/2021/10.pdf#page=122> (дата звернення: 25.03.2024 р.)

139. Рішення Самбірського міськрайонного суду Львівської області від 14.12.2022 р., справа №452/3711/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107849105> (дата звернення: 17.01.2024 р.)

140. Рішення Самбірського міськрайонного суду Львівської області від 10.03.2022 р., справа №452/465/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103634550> (дата звернення: 17.01.2024 р.)

141. Рішення Гусятинського районного суду Тернопільської області від 01.02.2024 р., справа №596/2089/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116694215> (дата звернення: 16. 02. 2024 р.)

142. Рішення Носівського районного суду Чернігівської області від 01.02.2024 р., справа №741/538/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116696500> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

143. Рішення Гайворонського районного суду Кіровоградської області від 31.01.2024 р., справа №385/64/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116652289> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

144. Рішення Маневицького районного суду Волинської області від 31.01.2024 р., справа №164/117/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116671080> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

145. Рішення Турківського районного суду Львівської області від 31.01.2024 р., справа №458/59/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116684834> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

146. Рішення Знам'янського міськрайонного суду Кіровоградської області від 30.01.2024 р., справа №389/3170/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116630821> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

147. Рішення Маневицького районного суду Волинської області від 30.01.2024 р., справа №164/52/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116628624> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

148. Рішення Куликівського районного суду Чернігівської області від 30.01.2024 р., справа №743/1852/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116641972> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

149. Рішення Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 30.01.2024 р., справа №583/147/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116666119> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

150. Рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 30.01.2024 р., справа №202/19253/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116682699> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

151. Рішення Світловодського міськрайонного суду Кіровоградської області від 29.01.2024 р., справа №401/3095/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116584924> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

152. Рішення Куликівського районного суду Чернігівської області від 29.01.2024 р., справа №743/1778/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116602340> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

153. Рішення Київського районного суду м. Одеси від 29.01.2024 р., справа №947/34719/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116622872> (дата звернення: 16.02.2024 р.)

154. Рішення Березнівського районного суду Рівненської області від 28.01.2024 р., справа №555/2191/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116606515> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

155. Рішення Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 26.01.2024 р., справа №185/16262/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116563505> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

156. Рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 26.01.2024 р., справа №346/5978/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116563809> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

157. Рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 26.01.2024 р., справа №234/1194/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116689845> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

158. Рішення Центрального районного суду м. Миколаєва від 25.01.2024 р., справа №490/11928/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116525210> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

159. Рішення Рогатинського районного суду Івано-Франківської області від 25.01.2024 р., справа №349/1430/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116533151> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

160. Рішення Городенківського районного суду Івано-Франківської області від 25.01.2024 р., справа №342/1491/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116533028> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

161. Рішення Черняхівського районного суду Житомирської області від 25.01.2024 р., справа №293/1166/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116542467> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

162. Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 25.01.2024 р., справа №686/30688/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116539405> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

163. Рішення Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 24.01.2024 р., справа №212/9790/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116494002> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

164. Рішення Сколівського районного суду Львівської області від 24.01.2024 р., справа №453/1262/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116497363> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

165. Рішення Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 24.01.2024 р., справа №303/522/24. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116503376> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

166. Рішення Лебединського районного суду Сумської області від 24.01.2024 р., справа №950/2828/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116505301> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

167. Рішення Тетіївського районного суду Київської області від 24.01.2024 р., справа №940/1267/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116492255> (дата звернення: 19.02.2024 р.)

168. Рішення Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 02.02.2024 р., справа №588/2484/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116721191> (дата звернення: 22.02.2024 р.)

169. Рішення Бродівського районного суду Львівської області від 02.02.2024 р., справа №439/2057/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116727216> (дата звернення: 22.02.2024 р.)

170. Рішення Дунаєвецького районного суду Хмельницької області від 02.02.2024 р., справа №674/2056/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116729221> (дата звернення: 22.02.2024 р.)

171. Рішення Рокитнівського районного суду Рівненської області від 02.02.2024 р., справа №571/1518/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116721448> (дата звернення: 22.02.2024 р.)

172. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 31.01.2024 р., справа №301/3592/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116726733> (дата звернення: 02.02.2024 р.)

173. Рішення Хустського районного суду Закарпатської області від 30.01.2024 р., справа №309/5741/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116714764> (дата звернення: 02.02.2024 р.)

174. Рішення Лубенського міськрайонного суду Полтавської області від 24.01.2024 р., справа №541/3602/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116511756> (дата звернення: 02.02.2024 р.)

175. Рішення Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 24.01.2024 р., справа №235/3411/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116523770> (дата звернення: 02.02.2024 р.)

176. Рішення Дзержинського міського суду Донецької області від 24.01.2024 р., справа №225/2265/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116523629> (дата звернення: 02.02.2024 р.)

177. Рішення Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 24.01.2024 р., справа №348/2280/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116494799> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

178. Рішення Іршавського районного суду Закарпатської області від 24.01.2024 р., справа №301/173/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116535111> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

179. Рішення Ладизинського міського суду Вінницької області від 24.01.2024 р., справа №135/1048/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116534400> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

180. Рішення Березнівського районного суду Рівненської області від 24.01.2024 р., справа №555/2533/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116570653> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

181. Рішення Воловецького районного суду Закарпатської області від 23.01.2023 р., справа № 936/1467/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116457318> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

182. Рішення Біляївського районного суду Одеської області від 23.01.2024 р., справа №496/7077/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116466879> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

183. Рішення Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 23.01.2024 р., справа №348/2928/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116463048> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

184. Рішення Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області від 23.01.2024 р., справа №946/8969/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116459277> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

185. Рішення Знам'янського міськрайонного суду Кіровоградської області від 23.01.2024 р., справа № 389/4321/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116472769> (дата звернення: 04.02.2024 р.)

186. Рішення Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 05.02.2024 р., справа № 740/2781/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116755757> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

187. Рішення Кілійського районного суду Одеської області від 05.02.2024 р., справа № 502/65/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116748425> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

188. Рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 02.02.2024 р., справа № 592/16587/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116744929> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

189. Рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 23.01.2024 р., справа № 346/7066/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116502630> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

190. Рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 23.01.2024 р., справа № 748/4821/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116500844> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

191. Рішення Сосницького районного суду Чернігівської області від 23.01.2024 р., справа № 745/884/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116500765> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

192. Рішення Сокирянського районного суду Чернівецької області від 23.01.2024 р., справа № 722/14/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116489395> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

193. Рішення Житомирського районного суду Житомирської області від 23.01.2024 р., справа № 278/3157/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116527222> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

194. Рішення Великомихайлівського районного суду Одеської області від 23.01.2024 р., справа № 498/912/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116633483> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

195. Рішення Гайсинського районного суду Вінницької області від 22.01.2024 р., справа № 129/2771/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116437562> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

196. Рішення Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 22.01.2024 р., справа № 683/1894/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116429551> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

197. Рішення Тернівського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 22.01.2024 р., справа № 215/5432/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116434240> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

198. Рішення Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 22.01.2024 р., справа № 357/356/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116463168> (дата звернення: 07.02.2024 р.)

199. Рішення Кузнецовського міського суду Рівненської області від 08.02.2024 р., справа № 565/2281/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116847365> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

200. Рішення Саратського районного суду Одеської області від 08.02.2024 р., справа № 513/1727/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116853082> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

201. Рішення Красноокнянського районного суду Одеської області від 08.02.2024 р., справа № 506/1372/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116852641> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

202. Рішення Тернівського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 08.02.2024 р., справа № 215/872/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116849176> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

203. Рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 07.02.2024 р., справа № 743/401/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116826794> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

204. Рішення Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 07.02.2024 р., справа № 740/7714/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116826562> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

205. Рішення Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 07.02.2024 р., справа № 709/1/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116831658> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

206. Рішення Гощанського районного суду Рівненської області від 07.02.2024 р., справа № 557/902/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116831190> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

207. Рішення Ківерцівського районного суду Волинської області від 07.02.2024 р., справа № 158/2706/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116845899> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

208. Рішення Косівського районного суду Івано-Франківської області від 06.02.2024 р., справа № 347/2979/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116787768> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

209. Рішення Жовтневого районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 06.02.2024 р., справа № 212/745/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116787036> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

210. Рішення Кегичівського районного суду Харківської області від 06.02.2024 р., справа № 624/1164/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116788217> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

211. Рішення Бобровицького районного суду Чернігівської області від 06.02.2024 р., справа № 729/2045/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116780193> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

212. Рішення Великомихайлівського районного суду Одеської області від 06.02.2024 р., справа № 498/1423/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116790986> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

213. Рішення Збаразького районного суду Тернопільської області від 06.02.2024 р., справа № 598/2214/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116794422> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

214. Рішення Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 06.02.2024 р., справа № 357/1271/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116797380> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

215. Рішення Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 06.02.2024 р., справа № 588/1500/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116814802> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

216. Рішення Рівненського районного суду Рівненської області від 05.02.2024 р., справа № 570/894/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116759390> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

217. Рішення Великомихайлівського районного суду Одеської області від 05.02.2024 р., справа № 498/1893/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116761350> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

218. Рішення Кіцманського районного суду Чернівецької області від 05.02.2024 р., справа № 718/4394/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116760439> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

219. Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 05.02.2024 р., справа № 161/1279/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116796702> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

220. Рішення Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 02.02.2024 р., справа № 206/358/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116776704> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

221. Рішення Володарського районного суду Київської області від 22.01.2024 р., справа № 364/915/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116447198> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

222. Рішення Ленінського районного суду міста Миколаєва від 22.01.2024 р., справа № 489/5980/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116441211> (дата звернення: 20.02.2024 р.)

223. Рішення Тетіївського районного суду Київської області від 22.01.2024 р., справа № 940/1522/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116447422> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

224. Рішення Хустського районного суду Закарпатської області від 22.01.2024 р., справа № 309/2445/23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116495820> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

225. Рішення Тереховлянського районного суду Тернопільської області від 22.01.2024 р., справа № 606/1944/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116498446> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

226. Рішення Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області від 19.01.2024 р., справа № 695/730/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116405300> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

227. Рішення Сколівського районного суду Львівської області від 19.01.2024 р., справа № 453/1321/22 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116412380> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

228. Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 19.01.2024 р., справа № 686/26537/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116443073> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

229. Рішення Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 18.01.2024 р., справа № 683/3220/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116372419> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

230. Рішення Ширяївського районного суду Одеської області від 18.01.2024 р., справа № 518/1226/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116380142> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

231. Рішення Лебединського районного суду Сумської області від 18.01.2024 р., справа № 950/3458/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116378813> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

232. Рішення Арбузинського районного суду Миколаївської області від 18.01.2024 р., справа № 467/718/23 URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116378070> (дата звернення: 23.02.2024 р.)

233. Рішення Голосіївського районного суду м. Києва від 25.03.2021 р., справа № 752/11782/20 -к. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95785559> (дата звернення: 09.01.2023 р.)

234. Рішення Малиновського районного суду м. Одеси від 13.05.2021 р., справа № 521/18945/19 -к. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/96877063> (дата звернення: 09.01.2023 р.)

235. Рішення Петрівського районного суду Кіровоградської області від 29.01.2021 р., справа № 941/1186/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94483860> (дата звернення: 09.01.2023 р.)

236. Рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 16.06.2021 р., справа № 159/4588/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97732179> (дата звернення: 09.01.2023 р.)

237. Рішення Березівського районного суду Одеської області від 10.02.2022 р., справа № 494/154/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103102694> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

238. Рішення Глобинського районного суду Полтавської області від 11.02.2021 р., справа № 527/106/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94808713> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

239. Рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 26.12.2022 р., справа № 346/3500/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108117432> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

240. Рішення Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 24.11.2022 р., справа № 345/2387/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107493795> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

241. Рішення Ямпільського районного суду Вінницької області від 02.11.2022 р., справа № 153/1361/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107074076> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

242. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 17.06.2021 р., справа № 344/7679/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97721967> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

243. Рішення Чутівського районного суду Полтавської області від 18.01.2023 р., справа № 550/911/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108451032> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

244. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 08.04.2021 р., справа № 127/6428/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96121342> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

245. Рішення Мурованокуриловецького районного суду Вінницької області від 20.05.2021 р., справа № 139/342/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97047441> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

246. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 09.06.2022 р., справа № 127/22468/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104709591> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

247. Рішення Деснянського районного суду м.Києва від 29.01.2021 р., справа № 754/9696/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94482531> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

248. Рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 30.11.2022 р., справа № 607/5796/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107641651> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

249. Рішення Дзержинського міського суду Донецької області від 21.09.2021 р., справа № 225/5520/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99767981> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

250. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 09.08.2021 р., справа № 753/22330/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99023631> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

251. Рішення Заліщицького районного суду Тернопільської області від 11.10.2021 р., справа № 597/1248/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100331944> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

252. Рішення Городоцького районного суду Львівської області від 03.12.2021 р., справа № 441/397/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101652610> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

253. Рішення Первомайського міськрайонного суду Миколаївської області від 12.10.2021 р., справа № 484/2894/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100279686> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

254. Рішення Жовтневого районного суду міста Запоріжжя від 10.05.2022 р., справа № 331/2865/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104237467> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

255. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 15.09.2022 р., справа № 753/16024/16 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107027556> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

256. Рішення Галицького районного суду м. Львова від 22.09.2021 р., справа № 461/7039/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99812559> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

257. Рішення Зарічненського районного суду Рівненської області від 14.04.2022 р., справа № 561/187/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103950921> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

258. Рішення Красилівського районного суду Хмельницької області від 01.11.2022 р., справа № 677/1586/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107069239> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

259. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 29.06.2022 р., справа № 755/21611/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105193534> (дата звернення: 16.01.2023 р.)

260. Рішення Володарсько-Волинського районного суду Житомирської області від 22.09.2022 р., справа № 276/1174/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106380734> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

261. Рішення Тетіївського районного суду Київської області від 20.10.2022 р., справа № 940/606/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106847612> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

262. Рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 01.03.2021 р., справа № 159/2232/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95197813> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

263. Рішення Царичанського районного суду Дніпропетровської області від 13.12.2021 р., справа № 196/1145/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101816576> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

264. Рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 28.02.2020 р., справа № 343/219/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87904567> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

265. Рішення Комінтернівського районного суду м.Харкова від 16.01.2020 р., справа № 641/9125/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86947806> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

266. Рішення Іллічівського міського суду Одеської області від 25.05.2021 р., справа № 25.05.2021 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97160936> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

267. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 30.08.2022 р., справа № 755/17383/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105954635> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

268. Рішення Дніпропетровського районного суду Дніпропетровської області від 12.01.2021 р., справа № 175/2618/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102508465> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

269. Рішення Карлівського районного суду Полтавської області від 14.12.2022 р., справа № 531/1272/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107856881> (дата звернення: 18.01.2023 р.)

270. Рішення Першотравенського міського суду Дніпропетровської області від 04.02.2022 р., справа № 186/114/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102961312> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

271. Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської від 03.08.2022 р., справа № 369/11119/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105552704> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

272. Рішення Зарічненського районного суду Рівненської області від 06.12.2022 р., справа № 561/884/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107693870> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

273. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 23.06.2022 р., справа № 522/6570/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106053469> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

274. Рішення Зарічненського районного суду Рівненської області від 13.09.2022 р., справа № 561/484/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106196603> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

275. Рішення Маньківського районного суду Черкаської області від 30.08.2022 р., справа № 701/520/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105954458> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

276. Рішення Ямпільського районного суду Вінницької області від 26.08.2021 р., справа № 153/1283/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99183629> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

277. Рішення Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 22.02.2021 р., справа № 216/3633/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95037722> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

278. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 18.06.2020 р., справа № 127/11107/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89886289> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

279. Рішення Брусилівського районного суду Житомирської області від 26.06.2020 р., справа № 275/570/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90053883> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

280. Рішення Комінтернівського районного суду м.Харкова від 03.06.2020 р., справа № 641/8040/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89676722> (дата звернення: 26.01.2023 р.)

281. Рішення Червоноградського міського суду Львівської області від 30.04.2020 р., справа № 459/2107/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89023614> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

282. Рішення Комінтернівського районного суду м. Харкова від 15.06.2020 р., справа № 641/9901/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89819103> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

283. Рішення Деснянського районного суду м. Києва від 23.07.2020 р., справа № 754/2508/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90633412> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

284. Рішення Любарського районного суду Житомирської області від 02.07.2021 р., справа № 282/624/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98046560> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

285. Рішення Волочиського районного суду Хмельницької області від 08.10.2021 р., справа № 671/477/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100225931> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

286. Рішення Гадяцького районного суду Полтавської області від 01.04.2022 р., справа № 526/2494/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103821500> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

287. Рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 22.04.2022 р., справа № 127/5648/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104059847> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

288. Рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 25.08.2022 р., справа № 607/9979/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106163510> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

289. Рішення Мурованоктуриловецького районного суду Вінницької області від 26.09.2022 р., справа № 139/426/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106423438> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

290. Рішення Ленінського районного суду міста Миколаєва від 18.01.2023 р., справа № 489/5929/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108635782> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

291. Рішення Покровського районного суду Дніпропетровської області від 20.08.2021 р., справа № 189/972/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99111820> (дата звернення: 04.02.2023 р.)

292. Рішення Заводського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 17.11.2021 р., справа № 208/5402/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101712812> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

293. Рішення Кременецького районного суду Тернопільської області від 29.12.2021 р., справа № 601/2489/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102290705> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

294. Рішення Комінтернівського районного суду м.Харкова від 26.03.2020 р., справа № 641/9913/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88445209> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

295. Рішення Могилів-Подільського міськрайонного суду Вінницької області від 19.05.2020 р., справа № 138/3255/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89310171> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

296. Рішення Брусилівського районного суду Житомирської області від 12.05.2020 р., справа № 275/343/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89163991> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

297. Рішення Комінтернівського районного суду м. Харкова від 05.05.2020 р., справа № 641/1760/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89081517> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

298. Рішення Залізничного районного суду м. Львова від 08.02.2023 р., справа № 462/351/23 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108841462> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

299. Рішення Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 27.09.2022 р., справа № 683/1804/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454570> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

300. Рішення Борзнянського районного суду Чернігівської області від 25.08.2021 р., справа № 730/449/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99166886> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

301. Рішення Казанківського районного суду Миколаївської області від 10.09.2020 р., справа № 478/821/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91463424> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

302. Рішення Комінтернівського районного суду м. Харкова від 29.09.2020 р., справа № 641/3383/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91857545> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

303. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 25.09.2020 р., справа № 755/7649/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91798036> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

304. Рішення Дзержинського міського суду Донецької області від 16.08.2020 р., справа № 225/3825/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99010679> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

305. Рішення Олександрівського районного суду Донецької області від 01.11.2021 р., справа № 933/152/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100763806> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

306. Рішення Жовтневого районного суду Миколаївської області від 13.01.2022 р., справа № 477/944/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102551969> (дата звернення: 08.02.2023 р.)

307. Рішення Драбівського районного суду Черкаської області від 08.04.2022 р., справа № 692/278/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103891450> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

308. Рішення Турійського районного суду Волинської області від 05.08.2022 р., справа № 169/61/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105594323> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

309. Рішення Петрівського районного суду Кіровоградської області від 15.04.2021 р., справа № 941/1569/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96319869> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

310. Рішення Брусилівського районного суду Житомирської області від 21.04.2021 р., справа № 275/179/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96434741> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

311. Рішення Оболонського районного суду міста Києва від 27.07.2021 р., справа № 756/6814/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98587383> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

312. Рішення Покровського районного суду Дніпропетровської області від 17.09.2021 р., справа № 189/507/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99688002> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

313. Рішення Заводського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 08.11.2021 р., справа № 208/4267/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101067912> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

314. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 03.05.2022 р., справа № 541/405/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104169969> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

315. Рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 21.10.2022 р., справа № 343/1376/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106881514> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

316. Рішення Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 23.09.2021 р., справа № 682/165/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99873613> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

317. Рішення Ковпаківського районного суду міста Суми від 24.11.2021 р., справа № 592/1900/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101318656> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

318. Рішення Шаргородського районного суду Вінницької області від 11.01.2023 р., справа № 152/1059/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108333367> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

319. Рішення Турківського районного суду Львівської області від 30.11.2022 р., справа № 458/833/22 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107580406> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

320. Рішення Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 14.12.2022 р., справа № 345/2131/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107941777> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

321. Рішення Київського районного суду м. Одеси від 21.04.2022 р., справа № 947/342/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104048553> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

322. Рішення Миколаївського апеляційного суду м. Миколаїв від 25.05.2021 р., справа № 485/1618/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97192424> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

323. Рішення Барського районного суду Вінницької області від 04.06.2021 р., справа № 125/1504/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97948963> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

324. Рішення Амур-Нижньодніпровського районного суду міста Дніпропетровська від 19.08.2021 р., справа № 199/5854/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99082419> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

325. Рішення Шумського районного суду Тернопільської області від 03.03.2022 р., справа № 609/1428/21 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103605483> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

326. Рішення Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області від 24.06.2022 р., справа № 500/1986/15 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104914570> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

327. Рішення Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 31.01.2020 р., справа № 201/8587/19 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87281695> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

328. Рішення Недригайлівського районного суду Сумської області від 25.01.2022 р., справа № 582/518/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102772362> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

329. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 07.12.2020 р., справа № 755/3547/20 -к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93483189> (дата звернення: 12.02.2023 р.)

330. Судова статистика. *Судова влада України.* URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення: 01.03.2024 р.)

ДОДАТКИ

Аналіз судової практики України: домашнє насильство [53-56, 74, 139 - 232]

№	Дата	Номер справи і гіперпосилання	Суд	Вид домашнього насильства та його прояв	Наслідки, спричиненні домашнім насильством	Суб'єктивні ознаки	Стать кривдника, споріднення	Кримінально-правові заходи впливу
1	14.12.2022	<u>№452/3711/22</u>	Самбірський міськрайонний суд Львівської області	<i>Психологічне насильство</i> словесні образи, нецензурні слова, які принижують честь і гідність потерпілої, залякування, погрози фізичною розправою.	психологічні страждання і погіршення якості життя, емоційна невпевненість, нездатність захистити себе, шкода психічному здоров'ю, також фізичний біль.	прямий умисел	Чоловік, колишній чоловік	Угода про примирення Звільнення від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком 1 (один) рік.

				Фізичне наси́льство удар долонею в ділянку лівого плеча				
2	10.03.2022	<u>№452/465/</u> <u>22</u>	Самбірський міськрайонний суд Львівської області	Психологічне наси́льство Словесні образи, нецензурні слова, що принижують честь і гідність особи, приниження, залякування, погрози фізичною розправою	Психологічні страждання і погіршення якості життя, емоційна невпевненість, нездатність захистити себе, що завдало шкоди психічному здоров'ю потерпілої.	прямий умисел	Чоловік Чоловік	Угода про примирення покарання у вигляді 190 (сто дев'яносто) годин громадських робіт

3	01.02.2024	<u>596/2089/2</u> <u>3</u>	Гусятинський районний суд Тернопільської області	<i>психологічне насильство</i> нецензурні слова, погрози фізичною розправою, моральний та психологічний тиск. Демонстрація своєї фізичної переваги.	Приниження честі і гідності та психологічні страждання, погіршення якості її життя, вона перебуває у пригніченому тривожному стані, потребує постійної медичної та психологічної допомоги, хоче захиститись від насильства.	умисно та з мотивів явної неповаги до існуючих норм співжиття в сім'ї, на ґрунті неприязних відносин	Чоловік Співмешканець	Угода про примирення покарання у виді громадських робіт на строк 240 (двісті сорок) годин.
4	01.02.2024	<u>741/538/22</u>	Носівський районний суд Чернігівської області	<i>Психологічне насильство</i> словесні образи погрози, нецензурна	побоювання за свою безпеку та життя, спричинивши емоційну невпевненість,	не маючи підґрунтя, умисно	Чоловік Син	Арешт на строк 5 (п'ять) місяців з відбуванням

				лайка, приниження та залякування. Нецензурна лексика щодо своєї матері погрози фізичною розправою, ламав меблі у будинку	нездатність захистити себе, та завдав шкоду його фізичному та психічному здоров'ю, що виразилося у формі погіршення стану здоров'я, пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій, погіршення якості життя			його на гауптвахті.
5	31.01.2024	<u>385/64/24</u>	Гайворонський районний суд Кіровоградської області	<i>психологічне насильство</i> словесні образи, висловлювання нецензурною лайкою, погрози	Погіршення якості життя, стійке відчуття страху, розгубленість, набуте відчуття безпорадності (виникає при систематичному негативному	діючи умисно, з мотивів явної неповаги до існуючих норм	Чоловік син	Угода про визнання винуватості Звільнення від відбування покарання з призначенням

					впливі), психологічний дискомфорт	співмешкання		іспитового строку 2 роки.
6	31.01.2024	<u>494/78/24</u>	Березівський районний суд Одеської області	психологічне насильство висловлювання нецензурною лайкою, погрози фізичною розправою, штовхання	шкода її психічному здоров'ю, остання почувала себе емоційно невпевнено та схвильовано, погіршення якості її життя, що виразилось у зміні в психоемоційному стані та соціальному функціонуванні, психологічні страждання	усвідомлюючи перевагу у фізичному розвитку, з мотивів явної неповаги до існуючих норм співжиття, маючи прямий умисел	Чоловік співмешканець	Угода про примирення покарання у виді громадських робіт на строк сто п'ятдесят (150) годин
7	31.01.2024	<u>164/117/24</u>	Маневицький районний суд	Фізичне насильство	фізичний біль без тілесних ушкоджень.	на ґрунті тривалих	Чоловік Чоловік	Угода про примирення

			Волинської області	<p>один удар кулаком лівої руки в ділянку шиї потерпілої, а саме в проекцію щитовидного хряща</p> <p><i>психологічне насильство</i></p> <p>образи нецензурними словами та погрози фізичною розправою</p>	<p>Побоювання за свою безпеку й призвели до її психологічних страждань та погіршення якості життя, що зокрема, виразились у втомі, фізичному дискомфорті, негативних переживаннях та емоційній напруженості, а також втраті енергійності, повноцінного сну, відпочинку, самооцінки та позитивних емоцій.</p>	<p>особистих неприязних відносин, з метою спричинення їй фізичного болю</p>	<p>150 (сто п'ятдесят) годин громадських робіт.</p>
--	--	--	--------------------	--	--	---	---

8	31.01.2024	<u>571/2202/2</u> <u>3</u>	Рокитнівський районний суд Рівненської області	<i>фізичне насильство</i> штовханина руками та нанесення тілесних ушкоджень	Легкі тілесні ушкодження, що спричинили короткочасний розлад здоров`я	Умисно	Чоловік Колишній співмешканець	Угода про примирення Звільнення від відбування покарання з випробування м, встановивши йому іспитовий строк терміном один рік.
9	31.01.2024	<u>458/59/24</u>	Турківський районний суд Львівської області	<i>психологічне насильство</i> словесні образи, погрози фізичною	психологічні страждання, погіршення якості життя, побоювання за свою безпеку,	Умисно	Чоловік Брат	Угода про примирення 3 (три) місяці арешту

				розправою, висловлювання нецензурною лайкою в її бік і приниження, крик та вигнання з дому,	емоційна невпевненість, нездатність захистити себе, шкода психологічному здоров'ю наявний висновок судово-психіатричної експертизи			
10	30.01.2024	<u>389/3170/2</u> <u>3</u>	Знам'янський міськрайонний суд Кіровоградської області	Фізичне насильство Постійне побиття, удар в обличчя, легкі тілесні ушкодження Психологічне насильство психологічний	зберігання напруги, страху, почуття приниження, патологічне фіксування на спогадах про психотравматичну ситуацію, почуття незахищеності та ураження гідності, висока тривожність та	на ґрунті особистих неприятних відносин	чоловік співмешканець	Громадські роботи на строк 150 (сто п'ятдесят) годин та штраф в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів

				тиск, словесні образи, приниження та погрози, нецензурна лайка	внутрішня напруженість яка полягає, зокрема, в ознаках серйозної емоційної травматизації, психологічні та фізичні страждання, ураження гідності. Наявний висновок судово-психіатричної експертизи			доходів громадян Штраф призначено у зв'язку з додатковою кваліфікацією за ст. 125 КК України
11	30.01.2024	<u>164/52/24</u>	Маневицький районний суд Волинської області	<i>психологічне насильство</i> образи нецензурними словами, залякування,	побоювання за свою безпеку та призвело до її психологічних страждань та погіршення якості життя, що зокрема,	на ґрунті неприязни х відносин, з метою спричинення її	Чоловік чоловік	6 місяців арешту з відбуванням на гауптвахті

				<p>пошкодження майна, погрози фізичною розправою та моральні образи, самовільно проник у житло</p> <p>фізичне насильство</p> <p>удар, легкі тілесні ушкодження, в тому числі, що спричинили короточасний розлад здоров`я</p>	<p>виразились у втомі, фізичному дискомфорті, негативних переживаннях та емоційній напруженості, а також втраті енергійності, повноцінного сну, відпочинку, самооцінки та позитивних емоцій.</p> <p>Висновок судово-психіатричної експертизи наявний</p>	<p>фізичного болю</p>		
--	--	--	--	---	--	-----------------------	--	--

12	30.01.2024	743/1852/2 <u>3</u>	Куликівський районний суд Чернігівської області	<p><i>психологічне насильство</i></p> <p>словесні образи, погрози, висловлювання словами нецензурної лайки, приниження та залякування</p> <p><i>фізичне насильство</i></p> <p>стусани, штовхання</p>	<p>психологічні страждання та погіршення якості життя.</p> <p>Побоювання за свою безпеку та життя, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдали шкоди її психічному здоров'ю, що виразилося у формі пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій та погіршило якість життя потерпілої особи, що призвело до</p>	не маючи підґрунтя	Чоловік Колишній чоловік	позбавлення волі на строк 1 (один) рік.
----	------------	------------------------	---	--	---	--------------------	-----------------------------	---

					втоми, фізичного дискомфорту, негативних переживань, втрати повноцінного сну та відпочинку.			
13	30.01.2024	<u>583/147/24</u>	Охтирський міськрайонний суд Сумської області	<i>психологічне насильство</i> словесні образи нецензурними словами, погрози фізичною розправою	Психологічні страждання, погіршення якості життя, шкода психологічному здоров'ю, саме втрати енергійності, втоми, втрати повноцінного сну та відпочинку, у тому числі втрати самооцінки, позитивних емоцій, тощо.	усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку, з мотивів явної неповаги до існуючих норм співжиття в сім'ї, на	Чоловік Син	сто п'ятдесят годин громадських робіт.

						грунті неприятни х відносин		
14	30.01.2024	<u>202/19253/23</u>	Індустріальний районний суд м. Дніпропетровська	Психологічне насильство ображав нецензурною лайкою свою матір, приниження гідності, погрози фізичною розправою фізичне насильство штовхань, бив по голові	психологічні страждання, шкода психологічному та фізичному здоров'ю, нездатність захистити себе та призвели до погіршення якості життя, оскільки потерпіла вимушена себе обмежувати у вільному пересуванні за місцем свого проживання, у користуванні необхідними речами для нормальної	усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку, з мотивів явної неповаги до існуючих норм співжиття, на ґрунті неприємних відносин	Чоловік Син	громадські роботи строком 160 (сто шістдесят) годин.

					життєдіяльності, не має змоги вести звичний уклад життя.			
15	29.01.2024	<u>401/3095/2</u> <u>3</u>	Світловодський міськрайонний суд Кіровоградської області	фізичне насильство не конкретизована форма заподіяння психологічне насильство словесні образи нецензурними словами та погрози фізичною розправою, залякування	Приниження честі і гідності та неприємні відчуття у вигляді емоційного дискомфорту, негативних емоцій та переживань, втрати повноцінного сну та відпочинку, психологічних страждань, причинив їй емоційну невпевненість, нездатність захистити себе. Заподіяно емоційну залежність ,	з метою приниження та залякування, з особистих мотивів, маючи прямий умисел, усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку, з мотивів	Чоловік Співмешканець	150 годин громадських робіт; обмежувальний захід – пройти пробаційну програму «Подолання агресивної поведінки» строком 1 (один) місяць.

					відчуття сорому перед сусідами та односельцями.	явної неповаги до існуючих норм співжиття, на ґрунті особистих неприязних відносин		
16	29.01.2024	<u>743/1778/2</u> <u>3</u>	Куликівський районний суд Чернігівської області	Психологічне насильство дії, виражені у словесних образах, погрозах, висловлюванні в її адресу словами грубої	побоювання за свою безпеку та життя, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдали шкоди її психічному здоров'ю, що виразилося у формі	не маючи підґрунтя	Чоловік Син	арешт строком на 5 (п'ять) місяців.

				нецензурної лайки, приниженні та залякуванні, погрози фізичною розправою	пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій та погіршило якість життя потерпілої особи, що призвело до втоми, фізичного дискомфорту, негативних переживань, втрати повноцінного сну та відпочинку.			
17	29.01.2024	<u>947/34719/23</u>	Київський районний суд м. Одеси	<i>психологічне насильство</i> виразилось у словесних образах, погрозах, висловлюваннях	психологічні страждання та суттєве погіршення якості життя	на ґрунті особистих неприязних відносин	Чоловік Колишній чоловік	обмеження волі строком 1 (один) рік 6 (шість) місяців.

				<p>нецензурною лайкою в її бік, приниженні, образах, погрози фізичною розправою</p> <p>фізичне насильство</p> <p>Штовхання</p>				
18	28.01.2024	<u>555/2191/2</u> <u>з</u>	Березнівський районний суд Рівненської області	<p>психологічне насильство</p> <p>словесні образи, вислови нецензурною лайкою, погрожував фізичною розправою</p>	побоювання за свою безпеку, призвело до психологічних страждань, емоційної залежності та погіршення якості життя потерпілої.	умисел	Чоловік Чоловік	громадські роботи на строк 200 (двісті) годин.

19	26.01.2024	<u>185/16262/23</u>	Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області	Психологічне насильство словесні образи та погрози, зокрема фізичною розправою, висловлювання нецензурною лайкою (зокрема у формі листування в соціальних мережах) фізичне насильство удар	Психологічні страждання, почуття незахищеності, що призвело до погіршення якості її життя, оскільки остання не мала змоги вести звичайний уклад життя	з мотивів явної неповаги до норм моралі та здоров'я, існуючих норм співжиття	Чоловік Співмешканець	Звільнення від відбування призначеного покарання з іспитовим строком на 1 (один) рік Обмежувальні заходи - пройти програму для кривдників строком на 2 місяці.
----	------------	---------------------	--	---	---	--	--------------------------	---

20	26.01.2024	346/5978/2 <u>3</u>	Коломийський міськрайонний суд Івано-Франківської області	<p>Психологічне насильство</p> <p>На місці роботи лаявся нецензурною лайкою в її сторону та погрожував фізичною розправою, постійно переслідує</p> <p>Фізичне насильство</p> <p>Штовхав, удари, вилив гарячий чай на живіт</p>	<p>погіршення якості життя, фізичні та психологічні страждання, що виразилось у втраті енергійності та позитивних емоцій, втомі, фізичному дискомфорті та негативних переживаннях.</p> <p>Внаслідок вказаних дій піднявся тиск, вона перенесла мікроінсульт, перебуває постійно на нервах та не може спокійно вийти на</p>	<p>мотив - намагання відновити сімейні стосунки та зберегти сім'ю</p>	<p>Чоловік Чоловік</p>	<p>громадські роботи на строк 180 (сто вісімдесят) годин.</p>
----	------------	------------------------	---	--	--	---	----------------------------	---

					вулицю, переживає страх			
21	26.01.2024	<u>234/1194/2</u> <u>2</u>	Індустріальний районний суд м. Дніпропетровська	психологічне насильство погрожував їй фізичною розправою, ображав грубою нецензурною лайкою, вимагав гроші, принижував, штовхав.	викликає психічний та фізичний дискомфорт, зумовивши тривалі та інтенсивні психічні та фізичні страждання, які існують до даного часу. Шкода фізичному та психічному здоров'ю. існують підстави для констатації надлишкових перешкод, які утворилися у її життєдіяльності, які зумовили порушення звичного стереотипу її	на ґрунті неприязних відносин, маючи прямий умисел	Чоловік Онук	звільнення від відбування призначеного покарання з іспитовим строком на

					життєвого процесу, завдали утиску фундаментальним особистим цінностям та потребам в особистому благополуччі, в продуктивному життєвому тонусі. Наявна судово психологічна експертиза			
22	25.01.2024	<u>689/3261/2</u> <u>3</u>	Ярмолинецький районний суд Хмельницької області	Психологічне насильство кричав на дружину та ображав її нецензурною лайкою	психологічні страждання у вигляді зниженого настрою, підвищеної фіксованості на ситуації що склалася, емоційної вразливості,	умисел	Чоловік Чоловік	громадські роботи на строк 240 годин.

					<p>підвищеного рівня тривожності та страху, почутті образи, зниженого рівня стресостійкості.</p> <p>розлад адаптації, змішана тривожно-депресивна реакція.</p> <p>судово-психіатрична експертиза проводилась</p>			
23	25.01.2024	<u>490/11928/23</u>	Центральний районний суд м. Миколаєва	<i>психологічне насильство</i> висловлювався на її адресу нецензурною лайкою, погрожував	призвело до психологічних страждань останньої, яке виразилось у формі втоми, втрати повноцінного побуту та відпочинку, у тому	на ґрунті ревнощів	Чоловік Чоловік	громадські роботи на строк 150 (сто п'ятдесят) годин.

				фізичною розправою, хапав за волосся на голові, принижував, звинувачення у зраді, вдарив її у вухо, побиття	числі втрати самооцінки, позитивних емоцій, негативних переживань, тощо, погіршення якості життя потерпілої особи.			
24	25.01.2024	<u>349/1430/2</u> <u>3</u>	Рогатинський районний суд Івано-Франківської області	Психологічне насильство яке виразилося в образах у формі висловлювань нецензурними словами, погрозах фізичною розправою, заподіяні	завдано психологічних страждань, що призвело до втоми, фізичного дискомфорту, втрати повноцінного сну, відпочинку, позитивних емоцій та появи негативних переживань. високий рівень ситуативної	Умисел, на побутовом у ґрунті	Чоловік Батько	Звільнення від відбування покарання у виді позбавлення волі на строк 1 (один) рік з випробуванням з іспитовим строком на 1 (один) рік

				<p>морального та психологічного тиску, приниженні її честі та гідності, лихословить у вигляді прокльонів</p>	<p>тривожності, що пов'язано з останніми подіями у її житті. У неї спостерігається стресовий стан, перенапруга, нестійкість психічних процесів, сенситивність та боязливість. Також спостерігається стурбованість власною безпекою у сім'ї та внутрішній неспокій через неприємні моменти пов'язані з батьком, у зв'язку з чим у потерпілої виникли побоювання</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					за свою безпеку. Все це спричинило емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдало шкоди психічному здоров'ю здійснено комплексне психологічне дослідження			
25	25.01.2024	<u>342/1491/2</u> <u>3</u>	Городенківський районний суд Івано-Франківської області	Психологічне насильство сварки, нецензурна лайка, образи, крик,	психологічні страждання, що виразилось у втраті енергійності, втомі, фізичному дискомфорті, втраті повноцінного сну та відпочинку, втраті самооцінки, позитивних емоцій та	умисел	Чоловік зять	громадські роботи на строк 180 (сто вісімдесят) годин. обмежувальний захід - проходження програми для

					негативних переживаннях.			кривдників строком 3 (три) місяці.
26	25.01.2024	<u>293/1166/2</u> <u>3</u>	Черняхівський районний суд Житомирської області	Психологічне насильство ображає словами брутальної лайки та погрожує фізичною розправою, залякує	шкода її психологічному та фізичному здоров'ю, погіршення якості життя	умисел	Чоловік співмешканець	обмеження волі на строк 1 (один) рік 4 (чотири) місяці.
27	25.01.2024	<u>686/30688/</u> <u>23</u>	Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області	Психологічне насильство висловлювання нецензурною лайкою, погрозами фізичною	шкода психологічному та фізичному здоров'ю	умисел	Чоловік Син	обмеження волі строком на 1 (один) рік.

				розправою, відібрання мобільного телефону Фізичне насильство Штовхання, удар рукою в ділянку передпліччя, шарпання за одяг				
28	24.01.2024	<u>212/9790/2</u> <u>3</u>	Жовтневий районний суд міста Кривого Рогу Дніпропетровс ької області	психологічне насильство у формі лайки, нецензурних висловлювань, словесних образ на адресу потерпілої, тим	Психологічні та фізичні страждання, що виразилося у погіршенні самопочуття, погіршенні якості життя потерпілої, проявів головних і	умисел	Чоловік Чоловік	Угода про визнання винуватості Звільнення від відбування покарання з випробування м, визначивши

				самим вчинив психологічний тиск <i>фізичне насильство</i> , яке виражалось у штовханні, хапанні за руки, тим самим завдав фізичного болю, удар долонею по щоці	серцевих болів, втраті повноцінного сну та відпочинку, відчутті хронічного страху за своє життя.			іспитовий строк 1 (один) рік
29	24.01.2024	<u>453/1262/2</u> <u>2</u>	Сколівський районний суд Львівської області	<i>психологічне насильство</i> яке виразилось у словесних образах, погрозах,	психологічні страждання останньої, а також погіршило якість життя потерпілої, зокрема, викликало в неї	умисел	Чоловік Чоловік Вітчим	1(один) рік позбавлення волі

				висловлюваннях нецензурною лайкою в її бік, приниженні	побоювання за свою безпеку, спричинило емоційну напруженість, втому та негативні переживання.			
30	24.01.2024	<u>303/522/24</u>	Мукачівський міськрайонний суд Закарпатської област	<i>психологічне насильство</i> виразилось у нецензурних словесних образах, лайках, погрозі фізичною розправою, принижував її та ображав	призвело до її психологічних страждань, емоційної залежності та погіршило якість життя	на побутовом у підґрунті	Чоловік Співмешканець	Угода про примирення 150 годин громадських робіт.

				<i>фізичне насильство</i> один удар по обличчю,				
31	24.01.2024	<u>950/2828/2</u> <u>3</u>	Лебединський районний суд Сумської області	<i>Психологічне насильство</i> ображав брутальною лайкою та словесно погрожував фізичною розправою	психологічні страждання, що призвело до погіршення якості життя останньої	умисел	Чоловік Брат	Угода про визнання винуватості від відбуття основного покарання звільнити з випробування м на два роки,
32	24.01.2024	<u>940/1267/2</u> <u>3</u>	Тетіївський районний суд Київської області	<i>Психологічне насильство</i> виразилось у словесних образах,	зміни в психоемоційному стані у вигляді лабільності емоційних переживань,	Умисел	Чоловік Співмешканець	Угода про примирення Звільнення від відбування

				приниженні, висловлюваннях нецензурною лайкою, шарпав її за одяг та намагався вчинити бійку, стукав у двері	накопичення емоційних переживань, образливості, приниження гідності та розгубленості почуттів, які перешкоджають її соціальному функціонуванню як особистості, психологічні (моральні) страждання.			призначеного покарання з випробування м 1 рік
33	02.02.2024	<u>588/2484/2</u> <u>3</u>	Охтирський міськрайонний суд Сумської області	Психологічне насильство висловлювання нецензурною лайкою та	шкода психічному здоров'ю, легкі тілесні ушкодження, фізичні та психологічні страждання	з мотивів явної неповаги до існуючих	Чоловік Чоловік	з застосуванням ч.1 ст. 69 КК України у виді штрафу в

				погрози фізичною розправою, штовхання фізичне насильство завдання удару дерев`яною палицею в ділянку лівої лобової частини голови		норм співжиття в сім`ї, на ґрунті неприязни х відносин, з метою заподіяння тілесних ушкоджень		розмірі п`ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 850,00 грн.
34	02.02.2024	<u>439/2057/2</u> <u>3</u>	Бродівський районний суд Львівської області	Психологічне насильство Нецензурна лайка, не впускав дружину	шкода психологічному здоров`ю, зазнав зміни її емоційний стан у вигляді тривоги, напруженості, пригніченості		Чоловік Чоловік	Звільнення від відбування призначеного покарання 1 рік

				в будинок, голосні крики,	настрою, послабленні емоційно-вольової регуляції.			
35	02.02.2024	<u>674/2056/2</u> <u>3</u>	Дунаєвецький районний суд Хмельницької області	Психологічне насильство штовхав, ображав нецензурними словами, погрожував фізичною розправою, ображає її, б'ється, обзиває, виганяє з хати, зловживає спиртними напоями	психологічні страждання у вигляді зниженого настрою, підвищеної фіксованості на ситуації, що склалися, емоційної вразливості, почуття тривожних очікувань, порушеного почуття власної безпеки, почуття образи, зниженого рівня самооцінки	Умисел	Чоловік Чоловік	арешт на строк 3 (три) місяці.

					Наявний висновок судово-психіатричного експерта			
36	02.02.2024	<u>571/1518/2</u> <u>3</u>	Рокитнівський районний суд Рівненської області	фізичне насильство яке виразилось в киданні гумовим чоботом в сторону потерпілої та штовхання потерпілої руками, що призвело до падіння на підлогу, легкі тілесні ушкодження,	фізичні страждання та завдало фізичної шкоди,	Умисел	Чоловік Син	150 годин громадських робіт.

37	31.01.2024	<u>301/3592/2</u> <u>3</u>	Іршавський районний суд Закарпатської області	<i>Психологічне насильство</i> Не зазначено прояв насильства	погіршення якості життя, психологічні страждання,	Умисел	Чоловік Зять	Звільнення від відбування призначеного покарання, якщо він протягом іспитового строку,
38	31.01.2024	<u>372/5821/2</u> <u>3</u>	Обухівський районний суд Київської області	<i>психологічне насильство, яке виразилось у словесних образах, погрозах, погрозах фізичною розправою, висловлюваннях нецензурною</i>	Психологічні страждання, шкода психологічному здоров'ю, виникли зміни у психоемоційному стані у вигляді лабільності емоційних переживань, накопичення емоційних переживань	умисно та безпричинно	Чоловік Співмешканець	Звільнення від призначеного покарання з іспитовим строком – 1 рік обмежувальний захід – заборона перебувати в місці

				лайкою в її бік, приниженні її честі і гідності, штовханнях, намагався вчинити бійку, розірвав одяг та вигнав її з будинку, ляпаси по обличчю, голові, тулубу,	образливості, приниженої гідності та розгубленості почуттів, які перешкоджають її соціальному функціонуванню як особистості. Наявний висновок судово-психологічної експертизи			спільного проживання строком три місяці.
39	30.01.2024	<u>309/5741/2</u> <u>3</u>	Хустський районний суд Закарпатської області	Психологічне насильство Висловлювання нецензурними словами та штовхання, принижуючи її	призвело до її психологічних страждань та погіршило якість життя потерпілої, із супроводженням відчуття глибокого	на ґрунті неприязни х відносин	Чоловік Син	240 (двісті сорок) годин громадських робіт

				честь та гідність, голосно кричав	душевного страждання, поєднаного формуванням внутрішнього психологічного конфлікту.	3			
40	24.01.2024	<u>541/3602/2</u> <u>3</u>	Лубенський міськрайонний суд Полтавської області	фізичне насильство у вигляді штовхання та завданні ударів руками, хапав з силою за руки, ноги психологічне насильство полягали у	призвело до психологічних та фізичних страждань останньої та погіршення якості її життя, яке зокрема виразилось у втомі, фізичному дискомфорті, негативних переживаннях та емоційній	на ґрунті особистих неприятних х відносин	Чоловік Співмешканець	Угода про примирення 200 годин громадських робіт	

				<p>висловлюванні у її сторону нецензурною лайкою та погрозах фізичною розправою, у вигляді словесних образ, криків на неї, погроз, яке супроводжувалося приниженням її гідності, залякування, вигнання з квартири,</p>	<p>напруженості, а також у втраті позитивних емоцій, відпочинку, енергійності, шкода фізичному та психічному здоров'ю, легкі тілесні ушкодження, а також виразилось у пониженні самооцінки, та нездатності захистити себе та емоційній залежності.</p>			
41	24.01.2024	<u>235/3411/2</u> <u>3</u>	Красноармійський	Психологічне насильство	Психологічні страждання,	Умисел	Чоловік Син	Угода про примирення

			міськрайонний суд Донецької області	нецензурною лайкою принижувачість та гідність	порушення звичного стереотипу життєдіяльності, завдали утиску фундаментальним особистим цінностям та потребам останньої в особистому благополуччі, продуктивній життєдіяльності			остаточне покарання визначити у виді 5 (п'яти) місяців арешту та штрафу в розмірі 850 (вісімсот п'ятдесят) гривень (за сукупністю злочинів)
42	24.01.2024	<u>225/2265/2</u> <u>3</u>	Держинський міський суд Донецької області	<i>психологічне насильство</i> , а саме сімейна сварка, в ході якої висловлювався	порушення звичного стереотипу життєдіяльності, завдали утиску фундаментальним особистим цінностям	усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку та те, що в	Чоловік Співмешканець	Угода про примирення Звільнення від відбування покарання з

43	24.01.2024	<u>348/2280/2</u> <u>3</u>	Надвірнянський районний суд Івано-Франківської області	психологічне насильство нецензурна лайка, погрози, фізичною розправою в тому числі, штовхання, шарпання,	шкода психологічному здоров'ю, психологічні страждання, погіршення якості її життя, що виразилося у формі втоми, втрати енергійності, повноцінного сну, позитивних емоцій, посилення негативних переживань та емоційної напруженості.	умисел	Чоловік Співмешканець	150 (сто п'ятдесяти) годин громадських робіт. обмежувальні заходи - направлення для проходження пробаційної програми.
44	24.01.2024	<u>301/173/24</u>	Іршавський районний суд Закарпатської області	психологічне насильство сварив,	психологічні страждання та погіршення якості життя	умисел	Чоловік Чоловік	Звільнення від відбування призначеного покарання, якщо він

								протягом іспитового строку, який суд визначає в один рік,
45	24.01.2024	<u>135/1048/2</u> <u>3</u>	Ладижинський міський суд Вінницької області	<i>психологічне насильство</i> образив її словами брутальної лайки, нецензурними словами та погрожував фізичною розправою, принижував, перешкоджав їй залишити	призвело до її психологічних страждань, погіршення якості її життя, що виразилося у втраті енергійності, втомі, у тому числі негативних переживаннях, розлади здоров'я,	умисел	Чоловік син	обмеження волі строком 1 (один) рік 6 (шість) місяців.

				квартиру, кричав, погрожував і хапав її за руки, закривав двері.				
46	24.01.2024	<u>555/2533/2</u> <u>3</u>	Березнівський районний суд Рівненської області	<i>психологічне насильство</i> , принижуючи гідність, ображав нецензурною лайкою, погрожував фізичною розправою, ногами завдав декілька ударів по дверям однієї з кімнат будинку	сильне душевне хвилювання, психологічні страждання, погіршення якості життя, легкі тілесні ушкодження	без наявних причин, на ґрунті раптово виниклих неприязних відносин	Чоловік Син	Звільнення від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком 2 (два) роки

				<i>фізичне насильство</i> удар по обличчю				
47	23.01.2024	<u>936/1467/2</u> <u>з</u>	Воловецький районний суд Закарпатської області	<i>психологічне насильство</i> словесні образи нецензурними словами, погрожувала фізичною розправою та бували випадки заподіяння побоїв, як їй так і малолітнім дітям	побоювання за свою безпеку, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдали шкоди її психічному здоров'ю.	умисел	Жінка Мати чоловіка	Звільнення від відбування призначеного покарання, з іспитовим строком 2 роки
48	23.01.2024	<u>496/7077/2</u> <u>з</u>	Біляївський районний суд	<i>Психологічне насильство</i>	призвело до змін в емоційному стані, індивідуально-	з мотивів явної неповаги	Жінка Співмешканка та мачуха	Звільнення від відбування покарання з

			Одеської області	словесні образи та погрози, нецензурна лайка, принижуючи честь та гідність	психологічних проявах, які перешкоджають активному соціальному функціонуванню, як особистості і виникли внаслідок вчиненого відносно нього систематичного домашнього насильства, є психотравмувальними для малолітніх і призвели до психологічних страждань та погіршення якості життя дітей.	до існуючих норм життя,	іспитовим строком (один) рік	1
--	--	--	------------------	--	---	-------------------------	------------------------------	---

49	23.01.2024	<u>348/2928/2</u> <u>3</u>	Надвірнянський районний суд Івано-Франківської області	<i>психологічне насильство</i> словесні образи, нецензурні слова, погрози застосування фізичного насильства <i>фізичне насильство</i> шарпання за верхній одяг та завдання удару в обличчя	призвело до психологічних страждань, а також погіршення якості життя потерпілого, а саме: посилення негативних переживань та емоційної напруженості, втраті позитивних емоцій, погіршення психоемоційного стану та стану здоров'я	Умисел	Чоловік Син	громадські роботи на строк 200 (двісті) годин обмежувальний захід у виді направлення для проходження програми для кривдників на строк 1 (один) місяць
50	23.01.2024	<u>946/8969/2</u> <u>3</u>	Ізмаїльський міськрайонний суд Одеської області	<i>Психологічне насильство</i> висловлювався на її адресу	психологічні страждання, що виразилось у емоційному	на ґрунті неприязних відносин	Чоловік Колишній співмешканець	Звільнення від відбування покарання з випробування

				нецензурною лайкою, ображав, принижував її честь і гідність	виснаженні потерпілої, побоюванні за свою безпеку, втрати сну, перебування у постійному пригніченому стані та втомі, тобто погіршення якості життя потерпілої			м строком на 1 рік. Обмежувальний захід - направити для проходження програми для кривдників строком на три місяці.
51	23.01.2024	<u>389/4321/2</u> <u>3</u>	Знам'янський міськрайонний суд Кіровоградської області	<i>психологічне насильство</i> приниження через ревності та погрози, словесні образи, приниження гідності	призвело до тривожності та внутрішньої напруженості, яка полягає, зокрема, в ознаках емоційної травматизації, легкі тілесні ушкодження	на ґрунті особистих неприязних відносин, ревності	Чоловік Співмешканець	угода про примирення громадські роботи на строк 150 (сто п'ятдесят) годин.

				<p><i>фізичне насильство</i></p> <p>застосування фізичної розправи, удари, легкі тілесні ушкодження</p>				
52	05.02.2024	<u>740/2781/2</u> <u>3</u>	Ніжинський міськрайонний суд Чернігівської області	<p><i>Психологічне насильство</i></p> <p>словесні образи, погрози, висловлювання словами нецензурної лайки, приниження та залякування, штовхав її,</p>	психологічні страждання, побоювання за свою безпеку та життя, нездатність захистити себе та завдав шкоду її психічному здоров'ю.		Чоловік Співмешканець	звільнення від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком тривалістю 2 (два) роки обмежувальний захід -

				вдарив по обличчю та зачепив нижню губу, хватав за одяг та погрожував фізичною розправою, розбив віконне скло в будинку,				направлення для проходження програми для кривдників на строк 3 (три) місяці.
53	05.02.2024	<u>502/65/24</u>	Кілійський районний суд Одеської області	психологічне насильство виражалася на його адресу грубою нецензурною лайкою	виразилось у емоційній невпевненості через нездатність захистити себе та в побоюваннях за свою безпеку, а також у негативних переживаннях та	на ґрунті особистих неприятних х відносин, з метою завдання останньом у фізичних та	Жінка Дочка	Звільнення від відбування покарання з іспитовим строком на 1 (один) рік

				<i>фізичне насильство</i> виражалася на його адресу грубою нецензурною лайкою	емоційній напруженості.	психологічних страждань		
54	02.02.2024	<u>592/16587/23</u>	Ковпаківський районний суд м. Суми	<i>психологічне насильство</i> ображав, висловлювався нецензурною лайкою, погрожував фізичною розправою <i>фізичне насильство</i>	стан психоемоційної напруги, що супроводжується підвищеною тривожністю, страхом за свою безпеку, побоювання та очікування постійних конфліктів з сином, що зумовлює порушення його нормальної	умисел	Чоловік Син	обмеження волі на строк 1 (один) рік.

				наси́льство,	життєдіяльності та відпочинку літньої особи, тривале погіршення умов повсякденного функціонування, наявність постійних конфліктних умов, необхідність систематичного залучення додаткових ресурсів для відновлення самовладання, чим істотно знижується загальна якість життя, ушкоджується його соціальне функціонування,			
--	--	--	--	--------------	--	--	--	--

					шкода психологічному здоров'ю, фіксація негативних психоемоційних змін			
					висновок експертизи наявний			
55	01.02.2024	<u>449/1407/2</u> <u>3</u>	Перемишлянський районний суд Львівської області	<i>психологічне насильство</i> у вигляді словесних образ, криків і нецензурної лайки <i>економічне насильство</i> у вигляді обмеження	психологічні страждання і емоційна залежність та значне зниження рівня життя.	Умисел	Жінка Співмешканка	150 годин громадських робіт.

				доступу до житла шляхом пошкодження замка у вхідних дверях житлового будинку				
56	23.01.2024	<u>346/7066/2</u> <u>3</u>	Коломийський міськрайонний суд Івано-Франківської області	Фізичне насильство шарпання за одяг, удари рукою по голові, виганяв з будинку, штовхав психологічне насильство	завдано фізичних та психологічних страждань, що виразилося у втраті енергійності, втомі, фізичному дискомфорті, негативних переживаннях та втраті позитивних емоцій, погіршилася якість життя	на ґрунті ревнощів	Чоловік Співмешканець	покарання у виді громадських робіт на строк 200 (двісті) годин.

				образи нецензурними словами, погрози фізичною розправою	потерпілої, пригнічення, негативні переживання, хвилюється за власне життя та здоров'я, відчуває знервованість.			
57	23.01.2024	<u>748/4821/2</u> <u>3</u>	Чернігівський районний суд Чернігівської області	<i>психологічне</i> <i>насильство</i> виражене у словесних образах, погрозах, висловлюванні в її адресу словами нецензурної лайки, приниженні та	психологічні страждання та погіршення якості життя, побоювання за свою безпеку та життя, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдали шкоди її психічному здоров'ю, що	не маючи підґрунтя	Чоловік Брат	покарання у виді громадських робіт строком на 180 (сто вісімдесят годин).

				заякуванні, виганяв 3 будинку	виразилося у формі пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій та погіршило якість життя потерпілої особи, що призвело до втоми, фізичного дискомфорту, негативних переживань, втрати повноцінного сну та відпочинку, завдав шкоди фізичному та психологічному здоров'ю			
58	23.01.2024	<u>745/884/23</u>	Сосницький районний суд	Психологічне насильство	побоювання за свою безпеку та життя, спричинив емоційну	безпричин но	Чоловік Чоловік	Звільнення від відбування призначеного

			Чернігівської області	Виражене у словесних образах, погрозах, висловлюваннях в її адресу нецензурної лайки, залякуванні, погрози фізичною розправою, штовхання фізичне насильство шляхом хапання за руки	у невпевненість, нездатність захистити себе, завдавши шкоду її психічному здоров'ю, що виразилось у формі пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій.			покарання з іспитовим строком 1 рік
--	--	--	-----------------------	---	---	--	--	-------------------------------------

59	23.01.2024	<u>722/14/24</u>	Сокирянський районний суд Чернівецької області	<i>психологічне насильство</i> висловлювався нецензурною лайкою та образами,	Психологічні страждання,		Чоловік Син	Звільнення від відбування призначеного покарання з випробувальним строком 1 рік
60	23.01.2024	<u>278/3157/2</u> <u>з</u>	Житомирський районний суд Житомирської області	<i>психологічне насильство</i> виразилось у демонстрації своєї фізичної переваги, словесних образах, погрозах, в тому числі фізичною розправою, приниженні,	Психологічні страждання, викликало накопичення емоційних переживань, образливості, приниженої гідності та розгубленості почуттів, погіршення якості її життя, вона перебуває	усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку, діючи умисно та з мотивів явної неповаги до	Чоловік Син	Покарання у виді 1 (одного) року 1 (одного) місяця позбавлення волі

				висловлюваннях нецензурною лайкою в її бік, вимаганні та позбавленні можливості користуватися грошовими коштами на власний розсуд	безпорадному, навіюваному, підкорюваному, розгубленому стані, висловлює суїцидальні думки, потребує постійної медичної та психологічної допомоги, хоче захиститись від насильства свого сина.	існуючих норм співжиття в сім'ї, на ґрунті неприязни х відносин		
61	23.01.2024	<u>498/912/23</u>	Великомихайлівський районний суд Одеської області	Психологічне насильство вирішив створювати їй нестерпні умови проживання, нецензурна лайка,	психологічні страждання, погіршення якості життя потерпілої, психологічний дискомфорт	усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку, діючи умисно та з мотивів	Чоловік Чоловік	Покарання у вигляді 200 (двохсот) годин громадських робіт.

				принижуючи та ображаючи особисту гідність, систематичні погрози застосування фізичного насильства, була вимушена покидати будинок з метою збереження себе від реалізації погроз		явної неповаги до існуючих норм співжиття в сім'ї, на ґрунті неприязних відносин,		
62	22.01.2024	<u>129/2771/2</u> <u>3</u>	Гайсинський районний суд Вінницької області	<i>Психологічне насильство</i> виразилося у висловлюваннях	Психологічні та фізичні страждання, погіршення якості життя, що виразилося	на ґрунті побутових сімейних конфлікті	Чоловік Співмешканець	Звільнення від відбування призначеного покарання

				словами нецензурної лайки	у втраті енергійності, втомі, у тому числі негативних переживаннях.			протягом дворічного іспитового строку
63	22.01.2024	<u>683/1894/2</u> <u>3</u>	Старокостянтинівський районний суд Хмельницької області	Психологічне насильство виразились у висловлюванні на її адресу нецензурною лайкою та погрозах фізичної розправи над нею	шкоди її психологічному здоров'ю, яке проявилось у психічному дискомфорті, негативних переживаннях, стану напруженості, страху, пригнічення та призвело до психологічних страждань та	умисел	Чоловік Син	4 місяців арешту.

					погіршення її стану здоров`я.			
64	22.01.2024	<u>215/5432/23</u>	Тернівський районний суд міста Кривого Рогу Дніпропетровської області	Психологічне насильство ображав її нецензурною лайкою, на зауваження не реагував, голосно кричав	призвело до психологічних страждань останньої та погіршення якості її життя, перебуває у пригніченому стані, хоче захиститися від насильства	умисел	Чоловік Син	угода про визнання винуватості звільнення від відбування покарання з випробувальним терміном один рік
65	22.01.2024	<u>357/356/24</u>	Білоцерківський міськрайонний суд Київської області	психологічне насильство яке виражалось у словесних образах, погрозах, висловлюваннях	призвело до психологічних (моральних) страждань останньої, а також погіршило якість життя потерпілої, а саме,	умисел	Чоловік Колишній чоловік	Угода про примирення звільнення від відбування покарання, іспитовий

				<p>нецензурною лайкою в її бік, приниженні</p> <p>фізичне насильство</p> <p>бив подушками, давав стусани, штовхав,</p>	<p>викликало в неї зміни в психоемоційному стані у вигляді лабільності емоційних переживань, накопичення емоційних переживань образливості, приниженої гідності та розгубленості почуттів, які перешкоджають її соціальному функціонуванню як особистості, зміни в психоемоційному стані у вигляді лабільності емоційних переживань,</p>			<p>строк тривалістю 1 (один) рік.</p>
--	--	--	--	---	--	--	--	---------------------------------------

					<p>накопичення емоційних переживань образливості, приниженої гідності та розгубленості почуттів, які перешкоджають її соціальному функціонуванню як особистості. Нестабільний емоційний стан</p> <p>Наявний висновок експертизи</p>			
66	08.02.2024	565/2281/2 3	Кузнецовський міський суд	фізичне насильство шарпав за одяг	спричинив психологічні страждання, а також	з прямим умислом	Чоловік Чоловік	Звільнення від відбування покарання з

			Рівненської області	<i>психологічне насильство</i> словесно ображав нецензурними висловлюваннями, погрожував, принижував людську честь та гідність, була змушена виїхати з дому	призвів до погіршення якості її життя			випробуванням, іспитовий строк тривалістю 1 рік обмежувальний захід – пройти пробаційну програму «Подолання домашнього насильства».
67	08.02.2024	513/1727/23	Саратський районний суд Одеської області	<i>Психологічне насильство</i> висловлювався грубою нецензурною	Психологічні страждання, погіршення якості життя, зміни в емоційному стані,	з метою завдання психологічних страждань,	Чоловік Син	200 (двохсот) годин громадських робіт.

				лайкою, погрози фізичною розправою,	індивідуально-психологічних проявах, які перешкоджають активному соціальному функціонуванню її як особистості	з мотиву неприязни х відносин та неповаги до існуючих норм спільного проживання		
68	08.02.2024	506/1372/2 3	Красноокнянський районний суд Одеської області	Психологічне насильство висловлював словесні образи та погрози, ображав грубою нецензурною лайкою, крики	призвів її до психологічних страждань та спровокував почуття незахищеності, яке супроводжувалося при ниженням її гідності, що призвело до	з мотивів явної неповаги до норм моралі та здоров'я, існуючих норм	Чоловік Співмешканець	200 годин громадських робіт.

					негативних змін у її психоемоційному стані, психологічних страждань та погіршення якості її життя, шкода психічному здоров'ю. зміни в емоційному стані ,індивідуально-психологічних проявах, які перешкоджають активному соціальному функціонуванні її як особистості.	співжиття, безпричинно, з особистих мотивів		
69	08.02.2024	215/872/23	Тернівський районий суд міста Кривого Рогу	Психологічне насильство вчинив сварку, в ході якої ображав	Психологічні страждання, перебуває у пригніченому стані та	безпричинно	Чоловік Син	шість місяців арешту

			Дніпропетровс ької області	нецензурної лайкою, погрожував, словесні образи, принижував честь та гідність, на зауваження не реагував, підвищував голос, вимагав у неї грошові кошти для придбання спиртних напоїв	хоче захиститися від наси́льства, завдано шкоди психічному здоров`ю та якості життя потерпілої.			
70	07.02.2024	743/401/23	Чернігівський районний суд Чернігівської області	Психологічне наси́льство виражене у словесних образах,	призвело до психологічних страждань та погіршення якості життя, побоювання за	не маючи підґрунтя	Чоловік Співмешкане ць	звільнення від призначеного судом покарання з випробування

				<p>погрозах, в тому числі фізичною розправою, висловлюванні в її адресу словами нецензурної лайки, приниженні та залякуванні, штовхав її, виганяв з будинку</p>	<p>свою безпеку та життя, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдали шкоди її психічному та фізичному здоров'ю, що виразилося у формі пониження самооцінки, втрати позитивних емоцій та емоційної впевненості, що призвело до втоми, фізичного дискомфорту, негативних переживань, втрати повноцінного сну та відпочинку.</p>			<p>м, з іспитовим строком 2 (два) роки</p>
--	--	--	--	---	---	--	--	--

71	07.02.2024	740/7714/2 3	Ніжинський міськрайонний суд Чернігівської області	<i>психологічне насильство</i> виражене у словесних образах, погрозах, у тому числі фізичною розправою, висловлюваннях в її бік словами нецензурної лайки, приниженні та залякуванні	призвело до психологічних страждань та погіршення якості життя, викликав у неї побоювання за свою безпеку та життя, спричинивши емоційну невпевненість, нездатність захистити себе та завдав шкоду її психічному здоров'ю, що виразилося у формі втрати позитивних емоцій та погіршення якості життя, емоційної невпевненості.	не маючи підгрунтя	Чоловік співмешканець	Звільнення від відбування покарання з випробування м з іспитовим строком на один рік. обмежувальни й захід – направлення для проходження програми для кривдників на строк два місяці.
----	------------	---	--	---	--	-----------------------	--------------------------	--

72	07.02.2024	709/1/24	Чорнобаївськи й районний суд Черкаської області	<i>Психологічне насильство</i> , що проявилися в гучному стуканні у вікна її будинку, від`єднанні електронного дроту електропостачан ня будинку, виражався в її бік нецензурними словами та погрожував фізичною розправою,	завдано потерпілій психологічних страждань, емоційного пригнічення, погіршення психологічного та фізичного самопочуття, погіршення якості життя в силу постійних стресів та побоювання за свою безпеку, шкода її фізичному та психічному здоров`ю, зміни в емоційному стані, індивідуально - психологічних проявах, які	умисел	Чоловік Колишній чоловік	покарання у виді громадських робіт на строк 200 (двісті) годин.
----	------------	--------------------------	--	---	---	--------	--------------------------------	--

					перешкоджають активному соціальному функціонуванню її як особистості			
					наявний висновок експертизи			
73	07.02.2024	557/902/23	Гощанський районний суд Рівненської області	Психологічне насильство погрожував, ображав, нецензурно виражався, образливо чіплявся, голосно кричав, розлив воду в кімнаті, шарпав	шкода психічному здоров`ю,	умиел	Чоловік Колишній чоловік	обмеження волі на строк 1 (один) рік 3 (три) місяці (сукупність правопорушень)

				за одяг, виганяв з будинку,				
74	07.02.2024	158/2706/2 3	Ківерцівський районний суд Волинської області	Психологічне насильство що проявилось у словесних образах нецензурними словами, погрозах фізичною розправою Фізичне насильство шарпання за одяг, наносив удари, умисно кинув кухонним	призводило до фізичних психологічних страждань та погіршення якості життя, емоційну невпевненість та побоювання за власну безпеку, фізичний біль, легкі тілесні ушкодження,	з метою заподіяння тілесних ушкоджень іншій людині, на ґрунті особистих неприязних відносин	Чоловік Син	5 (п'ять) місяців арешту.

				ножем, удар сковорідкою, штовхання, кинув у матір ручкою				
75	06.02.2024	347/2979/2 3	Косівський районний суд, Івано- Франківської області	Психологічне насильство Нецензурна лайка, образи, словесні конфлікти, гучні крики, Фізичне насильство Насильницькі дії, фізичний біль, шарпання, удари,	призвело до її психологічних та фізичних страждань, що виразилось у втраті енергійності, втомі, фізичному дискомфорті, втраті повноцінного сну та відпочинку, у тому числі, втраті самооцінки, позитивних емоцій та негативних переживаннях.	на побутовом у ґрунті	Чоловік Син	штраф у розмірі 200 (двісті) неоподатковув аних мінімумів доходів громадян, що становить 3400 грн (три тисячі чотириста гривень).

					Погіршення якості життя.			
76	06.02.2024	212/745/24	Жовтневий районний суд міста Кривого Рогу Дніпропетровської області	<i>психологічне насильство</i> у формі лайки, нецензурних висловлювань та словесних образ, погрози фізичною розправою <i>Економічне насильство</i> почав вимагати грошові кошти	вчинив психологічний тиск, що призвело до психологічних та економічних страждань, виразилося у погіршенні самопочуття, розладів здоров'я погіршенні якості життя потерпілої, проявів головних і серцевих болів, втраті повноцінного сну та відпочинку, погіршенні якості життя потерпілої.	Умисел	Чоловік Син	Угода про визнання винуватості покарання у виді 2 (двох) років 4 (чотирьох) місяців обмеження волі (за сукупністю)

77	06.02.2024	624/1164/2 <u>3</u>	Кегичівський районний суд Харківської області	Психологічне насильство у вигляді словесних образ, грубої нецензурної лайки,	приниження гідності потерпілої, утиску особистим цінностям, призвели до психологічних страждань, створення умов для погіршення якості її життя.	Умисел	Чоловік Син	Звільнення від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком 1 (один) рік.
78	06.02.2024	729/2045/2 <u>3</u>	Бобровицький районний суд Чернігівської області	психологічне насильство що полягало у словесних образах, погрозах, висловлюваннях в її бік словами нецензурної лайки, погрозах	побоювання за свою безпеку та життя, нездатність захистити себе та завдав шкоду її психічному здоров'ю.	умисел	Чоловік Чоловік	покарання у виді ста п'ятдесяти годин громадських робіт

				фізичною розправою				
79	06.02.2024	498/1423/23	Великомихайлівський районний суд Одеської області	психологічне насильство, яке полягало в нецензурній лайці на адресу матері, принижуючи та ображаючи її особисту гідність, систематично погрожував застосуванням фізичного насильства, створення тим самим	психологічний дискомфорт, зазнавши при цьому психологічного приниження, погіршення якості життя, психологічні страждання	усвідомлюючи свою перевагу у фізичному розвитку, діючи умисно та з мотивів явної неповаги до існуючих норм співжиття в сім'ї, на ґрунті неприязни	Чоловік Син	240 (двісті сорок) годин громадських робіт.

				нестерпних умов для спільного перебування у будинку, змушена покидати будинок		х відносин, нехтуючи її честю і гідністю		
80	06.02.2024	598/2214/2 3	Збаразький районний суд Тернопільської області	фізичне насильство легкі тілесні ушкодження із короткочасним розладом здоров`я	призвело до фізичних страждань, розладів здоров`я та погіршення якості життя потерпілої особи.	умисел на заподіяння фізичних страждань, розладів здоров`я	Чоловік Співмешканець	2 роки обмеження волі
81	06.02.2024	357/1271/2 4	Білоцерківський міськрайонний суд Київської області	психологічне насильство , яке виражалось у словесних образах,	призвело до психологічних (моральних) страждань останньої, а також погіршило	Умисел	Чоловік Колишній чоловік	Звільнення від відбування призначеного покарання з випробування

				<p>погрозах, у тому числі фізичною розправою, висловлюваннях нецензурною лайкою в її бік, приниженні, агресивно поведився</p> <p>фізичне насильство</p> <p>наніс декілька ударів</p>	<p>якість життя, а саме, викликало в неї зміни в психоемоційному стані у вигляді лабільності емоційних переживань, накопичення емоційних переживань образливості, приниженої гідності та розгубленості почуттів, які перешкоджають її соціальному функціонуванню як особистості, легкі тілесні ушкодження</p>			<p>м, встановити іспитовий строк 1 рік.</p>
--	--	--	--	---	---	--	--	---

					Наявний висновок експертизи			
82	06.02.2024	588/1500/23	Охтирський міськрайонний суд Сумської області	психологічне насильство що виразилось у систематичних словесних образах і нецензурними словами, погрозах фізичною розправою та застосуванні фізичної сили фізичне насильство штовхання	зазнала психологічних та фізичних страждань, у тому числі негативних переживань, фізичний біль, шкоди і психологічному здоров'ю	Умисел	Чоловік Співмешканець	Угода про примирення Покарання у виді 150 годин громадських робіт.

83	05.02.2024	570/894/23	Рівненський районний суд Рівненської області	<i>психологічне насильство</i> , яке виразилось у словесних образах, криках, виразах нецензурною лайкою, погрозах застосувати фізичне насильство	призвело до її психологічних страждань, погіршення самопочуття, якості життя, яке виразилося у формі втоми, фізичного дискомфорту, негативних переживань, втрати повноцінного сну, відпочинку, позитивних емоцій, побоювань за свою безпеку, емоційну невпевненість, що погіршило якість життя потерпілої.	умисел на заподіяння психологічних страждань	Чоловік Співмешканець	покарання у виді громадських робіт на строк двісті сорок годин
----	------------	----------------------------	--	--	--	--	-----------------------	--

84	05.02.2024	498/1893/2 3	Великомихайлівський районний суд Одеської області	Психологічне насильство яке виражалось у словесних образах, висловлюваннях нецензурною лайкою в її бік та приниження її людської гідності	призвело до психологічних страждань, психологічний дискомфорт	Умисел	Чоловік Колишній чоловік	покарання у вигляді 200 (двохсот) годин громадських робіт.
86	05.02.2024	718/4394/2 3	Кіцманський районний суд Чернівецької області	Психологічне насильство вчинив сварку під час якої ображав її нецензурними словами, ображав її	призвело до психічного розладу у формі розладу адаптації з переважним порушенням інших емоцій, тобто, ознаки психічних порушень	з метою приниження своєї матері, з особистих мотивів	Чоловік Син	покарання у виді двох місяців арешту.

					невротичного рівня, як психогенної реакції особистості, що виник внаслідок наявної психотравмуючої ситуації. принижував її гідність, спричинив психічний дискомфорт, зумовивши інтенсивні психічні страждання			
87	05.02.2024	161/1279/24	Луцький міськрайонний суд Волинської області	<i>психологічне насильство</i> яке виразилося у висловлюванні нецензурної лайки, образ, принижував, морально	призводило до фізичних психологічних страждань та погіршення якості життя потерпілої, дало підстави потерпілій побоюватися за власну	керуючись метою заподіяння тілесних ушкоджень	Чоловік Чоловік	звільнення від відбування призначеного покарання з випробуванням, якщо він протягом іспитового

				<p>ображав, погрози фізичною розправою</p> <p>фізичне насильство яке виразилося у штовханнях, нанесенні ударів долонею руки по обличчі, ляпасах</p>	<p>безпеку, спричинило фізичного болю та страждань, емоційні розлади, негативні переживання, емоційну невпевненість</p>			<p>строку тривалістю 1 (один) рік</p> <p>обмежувальні заходи строком на 3 (три) місяці та покласти обов'язок - направлення для проходження програми для кривдників</p>
--	--	--	--	--	---	--	--	--

88	02.02.2024	206/358/24	Самарський районний суд м. Дніпропетровська	Психологічне насильство висловлювався нецензурною лайкою та погрожував фізичною розправою	призвело до психологічних страждань, принизив її гідність, спричинив побоювання за своє життя та здоров'я, емоційну невпевненість	Умисел	Чоловік Співмешканець	угода про визнання винуватості звільнення від відбування покарання, якщо вона протягом іспитового строку в 1 (один) роки
89	22.01.2024	364/915/23	Володарський районний суд Київської області	психологічне насильство , яке виражалось у словесних образах, висловлюваннях нецензурною	призвело до психологічних страждань останньої, погіршення якості життя, до змін в психоемоційному стані у вигляді	Умисел	Чоловік Син	покарання у виді 240 (двісті сорок) годин громадських робіт.

				лайкою в бік потерпілої, приниженні її честі та гідності, поведився агресивно	лабільності емоційних переживань, накопичення емоційних переживань образливості, приниженої гідності, розгубленості почуттів та виникнення у неї психологічних страждань.			
90	22.01.2024	489/5980/23	Ленінський районний суд міста Миколаєва	<i>психологічне насильство</i> ображав та висловлювався нецензурною лайкою <i>фізичне насильство</i>	призвело до психологічних та фізичних страждань, погіршилась якість їх життя, що виразилось у втраті енергійності, втоми, втраті повноцінного сну та відпочинку, у тому	Умисел	Чоловік Син	покарання у вигляді громадських робіт строком 240 (двісті сорок) годин.

				вдарив	числі втраті самооцінки, позитивних емоцій на підставі постійних негативних переживань.			
91	22.01.2024	940/1522/2 3	Тетіївський районний суд Київської області	<i>психологічне насильство</i> , яке виразилось у словесних образах, погрозах, приниженні, висловлюваннях нецензурною лайкою, крику	призвело до психологічних страждань останньої, а саме викликало в неї побоювання за свою безпеку, безпеку власних малолітніх дітей, спричинило емоційну невпевненість, втому та негативні переживання, призвело до	Умисел	Чоловік Чоловік	арешт на строк 5 (п'ять) місяців з відбуванням його на гауптвахті.

					психологічних страждань, які супроводжувались накопиченням емоційних переживань образливості, приниженої гідності та розгубленості почуттів, які перешкоджають її соціальному функціонуванню як особистості			
92	22.01.2024	309/2445/2 3	Хустський районний суд Закарпатської області	<i>психологічне насильство</i> полягало у висловлюванні в її адресу нецензурними	призвело до її психологічних страждань та погіршило якість життя потерпілої, із супроводженням	на ґрунті неприязних відносин	Жінка Дочка	покарання у виді 150 (сто п'ятдесят) годин громадських робіт

				словами, погрозами, в тому числі застосуванням сили, принижуючи честь та гідність	відчуття глибокого душевного страждання, поєднаного з формуванням внутрішнього психологічного конфлікту.			
93	22.01.2024	606/1944/2 3	Теребовлянськ ий районний суд Тернопільської області	<i>психологічне насильство</i> , яке проявилось у тому, що він виражався нецензурними словами, ображав її, чинив моральний та психологічний	завдав шкоди психологічному здоров`ю, погіршення якості життя.	на ґрунті особистих неприятних відносин,	Чоловік Колишній чоловік	Звільнення від відбування призначеного покарання з випробування м із встановлення м іспитового строку тривалістю 1 (один) рік.

				<p>тиск, принижував</p> <p>фізичне насильство, яке проявилось у тому, що він умисно наніс їй декілька ударів в область голови, спричинивши їй лише фізичну біль та страждання</p>				
94	19.01.2024	695/730/23	Золотоніський міськрайонний суд Черкаської області	<p>психологічне насильство, яке виразилось у словесних образах,</p>	призвело до сильних душевних страждань та погіршило стан здоров'я потерпілої, а саме: викликало у неї	з мотивів явної неповаги, на ґрунті	Чоловік Співмешканець	<p>угода про примирення</p> <p>покарання у вигляді 150</p>

				погрозах, висловлюваннях нецензурною лайкою в її бік, приниженні її честі та гідності, погрози позбавити житла	побоювання за свою безпеку, спричинило емоційну напруженість та негативні переживання, шкоди психологічному здоров'ю, зазнала розладів адаптації у вигляді пролонгованої, тривожної і депресивної реакції, які знаходяться в причинному зв'язку з тривалою психотравмуючою ситуацією	неприятних відносин		(ста п'ятдесяти) годин громадських робіт.
--	--	--	--	--	--	---------------------	--	---

					висновок експертизи наявний			
95	19.01.2024	453/1321/2 2	Сколівський районний суд Львівської області	Фізичне насильство наніс їй один удар, схопив правою рукою за шию та сильно стискуючи штовхнув від себе психологічне насильство , яке виразилось у словесних образах, висловлюваннях нецензурною	відчуття фізичного болю, але не завдало потерпілій тілесних ушкоджень, призвело до психологічних страждань, втраті повноцінного сну та відпочинку, негативних переживаннях та емоційної напруженості.	на ґрунті раптово виниклих неприязних відносин,	чоловік колишній чоловік	Звільнення від відбування покарання з випробувальним строком на 1 (один) рік.

				лайкою, приниженні та залякуванні				
96	19.01.2024	686/26537/23	Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області	психологічне насильство що полягали у висловлюванні в її сторону нецензурною лайкою та агресивній поведінці, погрозах фізичною розправою економічне насильство	призвело до її психологічних страждань, шкода психічному здоров'ю, спричинено психологічні страждання у вигляді заниженого настрою, пригніченості, підвищеної фіксованості на ситуації, що склалася, емоційної вразливості, підвищеного рівня тривожності, почуття приниження,	Умисел	Чоловік Брат	Звільнення від відбування покарання з випробування м з іспитовим строком 1 (один) рік.

				<p>полягали у умисному позбавленні грошових коштів в сумі 10 тис. грн.</p>	<p>заниження рівня стресостійкості, розлад адаптації, змішану тривожно-депресивну реакцію.</p> <p>Наявний висновок експертизи</p>			
97	18.01.2024	683/3220/23	<p>Старокостянтинівський районний суд Хмельницької області</p>	<p>психологічне насильство що полягали у висловлюванні в її сторону нецензурною лайкою та погрозах фізичною розправою</p>	<p>призвело до психологічних страждань останньої, емоційної залежності, а також погіршення якості її життя, шкода її психологічному здоров'ю, яке проявилось у психічному дискомфорті,</p>	Умисел	Чоловік Співмешканець	<p>звільнення від відбування покарання з випробуванням і встановити йому іспитовий строк тривалістю 1 (один) рік.</p>

					негативних переживаннях, стану напруженості, страху, пригніченні та призвело до психологічних страждань, проявилась у психічному дискомфорті, негативних переживаннях, стану напруженості, страху, пригніченні, яке проявилось у негативних психоемоційних змінах, що призвели до формування емоційної залежності від			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					кривдника, високого та стійкого рівня тривожності, низької самооцінки та психосоматичних проявах, що перешкоджає активному соціальному функціонуванню її як особистості			
98	18.01.2024	518/1226/2 3	Ширяївський районний суд Одеської області	<i>психологічне насильство</i> , а саме: виражався нецензурною лайкою на її адресу, ображав та принижував її	завдало шкоди її самооцінці, самоповазі та гідності, що призвело до її психологічних страждань та погіршило якість життя потерпілої. У	безпринчинно	Чоловік Чоловік	покарання у вигляді громадських робіт строком на сто вісімдесят годин

					зв`язку з неодноразовим приниженням честі і гідності, має зміни в емоційному стані, індивідуально- психологічних проявах, які перешкоджають активному соціальному функціонуванню її, як особистості			
99	18.01.2024	950/3458/23	Лебединський районний суд Сумської області	<i>психологічне насильство</i> висловлювався в його адресу брутальною лайкою,	завдав психологічних страждань, що призвело до погіршення якості життя	Умисел	Чоловік Брат	покарання у виді громадських робіт на строк 150 (сто

				погрожував фізичною розправою, не причинивши фізичного болю				п'ятдесят) годин.
100	18.01.2024	467/718/23	Арбузинський районний суд Миколаївської області	психологічне насильство словесні образи, нецензурні слова, принижував економічне насильство вигнання з дому, спалив її речі та документи	шкода психічному здоров'ю, психологічні страждання, погіршення якості її життя, що виявилось у формі втоми, дискомфорту, негативних переживань.	на фоні ревнощів	Чоловік Колишній чоловік	Звільнення від відбування основного покарання з випробуванням, встановивши іспитовий строк тривалістю 1 (один) рік.

**Аналіз судової практики України: прояви економічного насильства, як форми
домашнього насильства [233-329]**

№	Дата рішення	Номер справи	Суд	Посилання	Вияв економічного насильства	Стать правопорушника
1	25.03.2021	752/11782/20	Голосіївський районний суд м. Києва	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/95785559	Викинув собаці продукти харчування з холодильнику, які назначалися для сім'ї, позбавлення їжі	чоловік
2	13.05.2021	521/18945/19	Малиновський районний суд м. Одеси	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/96877063	Вимагання грошових коштів	чоловік
3	29.01.2021	941/1186/20	Петрівський районний суд Кіровоградської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/94483860	Вигнання з будинку, вимагання коштів на придбання алкогольних напоїв	чоловік
4	16.06.2021	159/4588/20	Ковельський міськрайонний суд Волинської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/97732179	Вимагання грошових коштів, пошкодження майна - зламав ручку дверей та знищив ногами продукти харчування	чоловік
5	10.02.2022	494/154/22	Березівський районний суд Одеської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/103102694	Вигнання з будинку	чоловік

6	11.02.202 1	527/106/2 1	Глобинський районний суд Полтавської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/94808713	Продаж майна потерпілої	чоловік
7	26.12.202 2	346/3500/ 22	Коломийський міськрайонний суд Івано-Франківської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/108117432	Вигнання з будинку дружини та дитини (власність потерпілої), ненадання коштів на проживання, а потерпіла перебуває у відпустці по догляду за дитиною	чоловік
8	24.11.202 2	345/2387/ 22	Калуський міськрайонний суд Івано-Франківської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/107493795	Позбавлення потерпілої її грошових коштів, вимагання грошей	чоловік
9	02.11.202 2	153/1361/ 22	Ямпільський районний суд Вінницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/107074076	Вигнання з будинку дружини (власність потерпілої)	чоловік
10	17.06.202 1	344/7679/ 21	Івано-Франківський міський суд Івано-Франківської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/97721967	Відмова оплачувати комунальні послуги та купівлі продуктів харчування	чоловік
11	18.01.202 3	550/911/2 2	Чутівський районний суд	https://reyest.r.court.gov.ua	Вигнання з будинку	чоловік

			Полтавської області	a/Review/108451032		
12	08.04.2021	127/6428/21	Вінницький міський суд Вінницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/96121342	Вимагання грошей з метою придбання алкогольних напоїв	чоловік
13	20.05.2021	139/342/21	Мурованокурилловецький районний суд Вінницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/97047441	Винесення з будинку продуктів харчування, скрутне становище вдома, позбавлення потерпілої майна, яке належало їй на праві власності	чоловік
14	09.06.2022	127/22468/20	Вінницький міський суд Вінницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/104709591	Вигнання потерпілої роздягнутою з будинку на вулицю та недання змоги повернутись до будинку	чоловік
15	29.01.2021	754/9696/20	Деснянський районний суд м.Києва	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/94482531	Позбавлення грошових коштів, усвідомлюючи при цьому похилий вік потерпілої, відмова платити за комунальні послуги, таємно взяв грошові	чоловік

					кошти потерпілої, вигнання з дому потерпілої, позбавлення можливості взяти ліки, суб'єкт кримінального правопорушення не працює та живе за рахунок матері і молодшого брата.	
16	30.11.2022	607/5796/20	Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107641651	Перешкоджання в доступі до житла, відібрання телефону обмеження потерпілої в грошах	чоловік
17	21.09.2021	225/5520/21	Держинський міський суд Донецької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/99767981	Вигнання з дому та перешкоджання в доступі житла	чоловік
18	09.08.2021	753/22330/20	Дарницький районний суд м. Києва	https://reyestr.court.gov.ua/Review/99023631	Вигнання з кухні, позбавлення доступу до кімнати та їжі, пошкодження майна (скло дверей), пошкодження вхідних дверей до квартири	чоловік

19	11.10.202 1	597/1248/ 21	Заліщицький районний суд Тернопільської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 0331944	Неправомірна вимога покинути місце прожвання, пошкодження продуктів харчування, пошкодження майна та вигнання з будинку	чоловік
20	03.12.202 1	441/397/2 1	Городоцький районний суд Львівської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 1652610	Розпорядження спільно набутим під час шлюбу майном без узгодження	чоловік
21	12.10.202 1	484/2894/ 21	Первомайський міськрайонний суд Миколаївської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 0279686	Вигнання з дому, перешкоджання в доступі до житла	чоловік
22	10.05.202 2	331/2865/ 21	Жовтневий районний суд міста Запоріжжя	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 4237467	Перебування на повному забезпеченні потерпілої, продаж майна (дачу, гараж), не сплата за комунальні послуги, відбирання грошей, відмова в утриманні матері, яка є непрацездатною,	чоловік

					витрати сімейних коштів, відібрання телефону	
23	15.09.2022	753/16024/16-к	Дарницький районний суд м. Києва	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/107027556	Відібрання майна та продаж, пошкодження майна	чоловік
24	22.09.2021	461/7039/20	Галицький районний суд м. Львова	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/99812559	Пошкодження майна (двері), потерпіла не могла потрапити додому, проник до її помешкання	чоловік
25	14.04.2022	561/187/22	Зарічненський районний суд Рівненської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/103950921	Вигнання з дому	чоловік
26	01.11.2022	677/1586/21	Красилівський районний суд Хмельницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/107069239	Вимагання грошей	чоловік
27	29.06.2022	755/2161/21	Дніпровський районний суд м. Києва	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/105193534	Безоплатне користування комунальними послугами, задоволення побутових життєвих потреб, потреб щодо підтримання стану свого здоров'я за	Жінка

					кошти потерпілої, вживання продуктів харчування, що були придбані за кошти потерпілої, відібрання грошових коштів, особистих речей	
28	22.09.2022	276/1174/22	Володарсько-Волинський районний суд Житомирської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/106380734	Вигнання з дому	чоловік
29	20.10.2022	940/606/22	Тетіївський районний суд Київської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/106847612	Розкидання та руйнування речей в будинку, вигнання з будинку	чоловік
30	01.03.2022	159/2232/20	Ковельський міськрайонний суд Волинської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/95197813	Вимагання грошових коштів, створення перешкод у користуванні житлом	чоловік
31	13.12.2022	196/1145/21	Царичанський районний суд Дніпропетровської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/101816576	Пошкодження майна (вікна та телефону) вимагання коштів, відібрання майна та продаж (два відра кукурудзи)	чоловік
32	28.02.2022	343/219/20	Долинський районний суд	https://reyestr.court.gov.ua	Примус виплатити за себе штраф,	чоловік

			Івано-Франківської області	a/Review/87904567	позбавлення можливості користування своїм майном (переселив потерпілу на кухню)	
33	16.01.2020	641/9125/19	Комінтернівський районний суд м.Харкова	https://reyestr.court.gov.ua/Review/86947806	Вимагання грошей, придбання цигарок, а також примус залишити своє помешкання потерпілими	жінка
34	25.05.2021	501/487/21	Іллічівський міський суд Одеської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/97160936	Позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, вимагання коштів, позбавлення потерпілої можливості купити продукти харчування	чоловік
35	30.08.2022	755/17383/21	Дніпровський районний суд м. Києва	https://reyestr.court.gov.ua/Review/105954635	Вимагання грошових коштів	чоловік
36	12.01.2021	175/2618/21	Дніпропетровський районний суд Дніпропетровської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/102508465	Погрози вимкнення комунальних послуг	чоловік

37	14.12.202 2	531/1272/ 22	Карлівський районний суд Полтавської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107856881	Відібрання телефону, щоб потерпіла повернула кошти, витрачені на лікування, заволодів ліками потерпілої шляхом обману та не віддавав їй їх	чоловік
38	04.02.202 2	186/114/2 2	Першотравенський міський суд Дніпропетровської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/102961312	Позбавлення доступу залишити/покинути місце проживання, примус до виконання дій побутового характеру, всупереч волі потерпілої	чоловік
39	03.08.202 2	369/11119 /21	Києво-Святошинський районний суд Київської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/105552704	Пошкодження майна в кімнатах житлового будинку за місцем проживання	чоловік
40	06.12.202 2	561/884/2 2	Зарічненський районний суд Рівненської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/107693870	Відібрання продуктів харчування, позбавивши можливості приготувати їжу потерпілій та дітям	чоловік

41	23.06.202 2	522/6570/ 22	Приморський районний суд м. Одеси	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/106053469	Систематичне без дозволу відбирання їжі яку потерпіла купляла для себе, постійне вимагання від матері, щоб потерпіла її утримувала та надавала грошові кошти для забезпечення власних потреб, без дозволу винесення для перепродажу побутових речей з квартири, які їй не належали, придбання на отримані кошти речей для власного задоволення	жінка
42	13.09.202 2	561/484/2 2	Зарічненський районний суд Рівненської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/106196603	Перешкода у доступі до житла	жінка
43	30.08.202 2	701/520/2 2	Маньківський районний суд, Черкаської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/105954458	Перешкода у доступі до житла	жінка
44	26.08.202 1	153/1283/ 21	Ямпільський районний суд	https://reyest.r.court.gov.ua	Пошкодження вхідних дверей	чоловік

			Вінницької області	a/Review/99183629		
45	22.02.2021	216/3633/20	Центрально-Міський районний суд м. Кривого Рогу Дніпропетровської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/95037722	Позбавлення грошових коштів, неодноразове відібрання майна та його збут	чоловік
46	18.06.2020	127/11107/20	Вінницький міський суд Вінницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/89886289	Позбавлення майна потерпілої та вимоги передати грошові кошти з метою придбання собі горілчаних виробів, здача майна в ломбард	чоловік
47	26.06.2020	275/570/20	Брусилівський районний суд Житомирської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/90053883	Пошкодив вікно в прохолодну пору року потерпілій, яка доглядає дитину-інваліда та отримує державну соціальну допомогу по догляду за дитиною – інвалідом; пошкодження велосипеда потерпілої та пошкодження	чоловік

					телефону неповнолітнього сина	її
48	03.06.2020	641/8040/19	Комінтернівський районний суд м.Харкова	https://reyestr.court.gov.ua/Review/89676722	Вимагання грошей на алкоголь	чоловік
49	30.04.2020	459/2107/19	Червоноградський міський суд Львівської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/89023614	Вигнання з дому	чоловік
50	15.06.2020	641/9901/19	Комінтернівський районний суд м.Харкова	https://reyestr.court.gov.ua/Review/89819103	Вимагання грошей на алкоголь	чоловік
51	23.07.2020	754/2508/20	Деснянський районний суд м. Києва	https://reyestr.court.gov.ua/Review/90633412	Ніде не працює, зловживає алкогольними напоями, на які постійно вимагає кошти, фактично проживає за рахунок потерпілої, ухиляється від утримання неповнолітніх дітей.	чоловік
52	02.07.2021	282/624/21	Любарський районний суд Житомирської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/98046560	Зняття коштів з рахунку потерпілої, і забрав собі, залишив потерпілу без засобів	чоловік

					для нормального існування. Зіпсував майно (двері)	
53	08.10.202 1	671/477/2 1	Волочиський районний суд Хмельницької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/100225931	Спроба позбавити житла потерпілу	чоловік
54	01.04.202 2	526/2494/ 21	Гадяцький районний суд Полтавської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/103821500	Пошкодження майна (кидав цеглини по вхідних дверях та вікнах житлового будинку)	чоловік
55	22.04.202 2	127/5648/ 21	Вінницький міський суд Вінницької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/104059847	Вимагання грошових коштів на спиртне	чоловік
56	25.08.202 2	607/9979/ 22	Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/106163510	Вигнання з житла	чоловік
57	26.09.202 2	139/426/2 2	Мурованокурилловецький районний суд Вінницької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/106423438	Погрози не впустити додому, перешкоджання у доступі додому	чоловік

58	18.01.202 3	489/5929/ 21	Ленінський районний суд міста Миколаєва	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 8635782	Погрози позбавлення житла	чоловік
59	20.08.202 1	189/972/2 1	Покровський районний суд Дніпропетровсь кої області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/99 111820	Вигнання з житла	чоловік
60	17.11.202 1	208/5402/ 21	Заводський районний суд м. Дніпродзержин ська Дніпропетровсь кої області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 1712812	Вимагання грошових коштів на спиртне, пропивання пенсії, крадіжка майна потерпілої	чоловік
61	29.12.202 1	601/2489/ 21	Кременецький районний суд Тернопільської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 2290705	Зазначено, що застосовано економічне насильство, але не розкрито якими саме діями	чоловік
62	26.03.202 0	641/9913/ 19	Комінтернівськ ий районнийсуд м.Харкова	https://reyest r.court.gov.u a/Review/88 445209	Погрози та приниження потерпілої для отримання грошових коштів	чоловік
63	19.05.202 0	138/3255/ 19	Могилів- Подільський міськрайонний	https://reyest r.court.gov.u a/Review/89 310171	Винесення з дому майна, позбавлення потерпілої майна, що	чоловік

			суд Вінницької області		їй належить на праві власності	
64	12.05.2020	275/343/20	Брусилівський районний суд Житомирської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/89163991	Пошкодження майна (вікна) потерпілої, яка не була офіційно працевлаштованою, і яка змушена була купувати матеріали та склити вікна, оскільки була прохолодна пора року	чоловік
65	05.05.2020	641/1760/20	Комінтернівський районний суд м.Харкова	https://reyestr.court.gov.ua/Review/89081517	Вимагання коштів на спиртне	чоловік
66	08.02.2023	462/351/23	Залізничний районний суд м. Львова	https://reyestr.court.gov.ua/Review/108841462	Пошкодження майна, вимагання коштів	чоловік
67	27.09.2022	683/1804/22	Старокостянтинівський районний суд Хмельницької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454570	Вимагання грошей та створення перешкод у доступі до житла	чоловік
68	25.08.2021	730/449/21	Борзнянський районний суд Чернігівської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/99166886	Наказ збирати речі та йти до дитячого будинку	чоловік

69	10.09.2020	478/821/20	Казанківський районний суд Миколаївської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/91463424	Відібрання коштів та використання їх у своїх інтересах, а також вимагання грошей	чоловік
70	29.09.2020	641/3383/20	Комінтернівський районний суд м. Харкова	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/91857545	Вимагання коштів	чоловік
71	25.09.2020	755/7649/20	Дніпровський районний суд м. Києва	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/91798036	Вимагання коштів на спиртне, безоплатне Користування комунальними послугами, задоволення побутових життєвих потреб, потреб щодо підтримання стану свого здоров'я, за кошти потерпілої, вживанні продуктів харчування, що були придбані за кошти потерпілої, а також відсутності з його боку жодної матеріальної підтримки щодо спільної дитини	чоловік

72	16.08.2020	225/3825/20	Держинський міський суд Донецької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/99010679	Вигнання з дому вночі на вулицю малолітньої дитини, позбавлення їжі, примус дітей збирати порожні пляшки, щоб здати та отримати кошти, позбавляють нормального місця сну (кладуть спати на підлозі)	чоловік та жінка
73	01.11.2021	933/152/21	Олександрівський районний суд Донецької області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/100763806	Вимагання грошей на цигарки, залишення потерпілої без засобів до існування, продаж майна потерпілої та його пошкодження, вигнання з дому	чоловік
74	13.01.2022	477/944/20	Жовтневий районний суд Миколаївської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/102551969	Вигнання з дому	чоловік
75	08.04.2022	692/278/22	Драбівський районний суд Черкаської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/103891450	Пошкодження майна	чоловік
76	05.08.2022	169/61/22	Турійський районний суд Волинської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/105594323	Вигнання з будинку, що належав потерпілій без одягу та грошей	чоловік

77	15.04.202 1	941/1569/ 20	Петрівський районний суд Кіровоградсько ї області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/96 319869	Вимагання коштів	чоловік
78	21.04.202 1	275/179/2 1	Брусилівський районний суд Житомирської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/96 434741	Відібрання банківської картки з коштами, використовуючи усі кошти на власні потреби	чоловік
79	27.07.202 1	756/6814/ 21	Оболонський районний суд міста Києва	https://reyest r.court.gov.u a/Review/98 587383	Вимагання грошей	чоловік
80	17.09.202 1	189/507/2 1	Покровський районний суд Дніпропетровсь кої області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/99 688002	Вигнання з дому	чоловік
81	08.11.202 1	208/4267/ 20	Заводський районний суд м. Дніпродзержин ська Дніпропетровсь кої області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 1067912	Вигнання з будинку, що належить потерпілій, пошкодження майна	чоловік
82	03.05.202 2	541/405/2 2	Миргородський міськрайонний суд Полтавської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 4169969	Вигнання з будинку	чоловік

83	21.10.202 2	343/1376/ 22	Долинський районний суд Івано-Франківської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/106881514	Вигнання з будинку	чоловік
84	23.09.202 1	682/165/2 1	Шепетівський міськрайонний суд Хмельницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/99873613	Пошкодження майна (двері)	чоловік
85	24.11.202 1	592/1900/ 21	Ковпаківський районний суд міста Суми	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/101318656	Вимагання коштів	чоловік
86	11.01.202 3	152/1059/ 22	Шаргородський районний суд Вінницької області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/108333367	Вимагання коштів, вигнання з дому	чоловік
87	30.11.202 2	458/833/2 2	Турківський районний суд Львівської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/107580406	Вигнання з будинку позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом	чоловік
88	14.12.202 2	345/2131/ 21	Калуський міськрайонний суд Івано-Франківської області	https://reyest.r.court.gov.ua/Review/107941777	Вимагання коштів, пошкодження майна	чоловік

89	21.04.202 2	947/342/2 1	Київський районний суд м. Одеси	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 4048553	Вигнання з дому	чоловік
90	25.05.202 1	485/1618/ 20	Миколаївський апеляційний суд	https://reyest r.court.gov.u a/Review/97 192424	Пошкодження майна, Позбавлення доступу до житла та можливості користуватися ним	чоловік
91	04.06.202 1	125/1504/ 19	Барський районний суд Вінницької області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/97 948963	Відібрання майна та продаж	жінка
92	19.08.202 1	199/5854/ 21	Амур- Нижньодніпров ський районний суд міста Дніпропетровсь ка	https://reyest r.court.gov.u a/Review/99 082419	Вимагання коштів	чоловік
93	03.03.202 2	609/1428/ 21	Шумський районний суд Тернопільської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 3605483	Пошкодження майна	чоловік
94	24.06.202 2	500/1986/ 15-к	Ізмаїльський міськрайонний суд Одеської області	https://reyest r.court.gov.u a/Review/10 4914570	Відібрання речей та здача їх на металобрухт, гроші витратили на свої потреби	чоловік

95	31.01.2020	201/8587/19	Жовтневий районний суд м. Дніпропетровська	https://reyestr.court.gov.ua/Review/87281695	Вивезення речей, вимога обміняти речі потерпілої на техпаспорт авто, вигнання з дому	чоловік
96	25.01.2022	582/518/20	Недригайлівський районний суд Сумської області	https://reyestr.court.gov.ua/Review/102772362	Вигнання з дому з дитиною	чоловік
97	07.12.2020	755/3547/20	Дніпровський районний суд м. Києва	https://reyestr.court.gov.ua/Review/93483189	Безоплатне користування комунальними послугами, вживання продуктів харчування, що були придбані за кошти потерпілої, а також відсутності з його боку матеріальної підтримки матері та проживання повністю за її рахунок.	чоловік

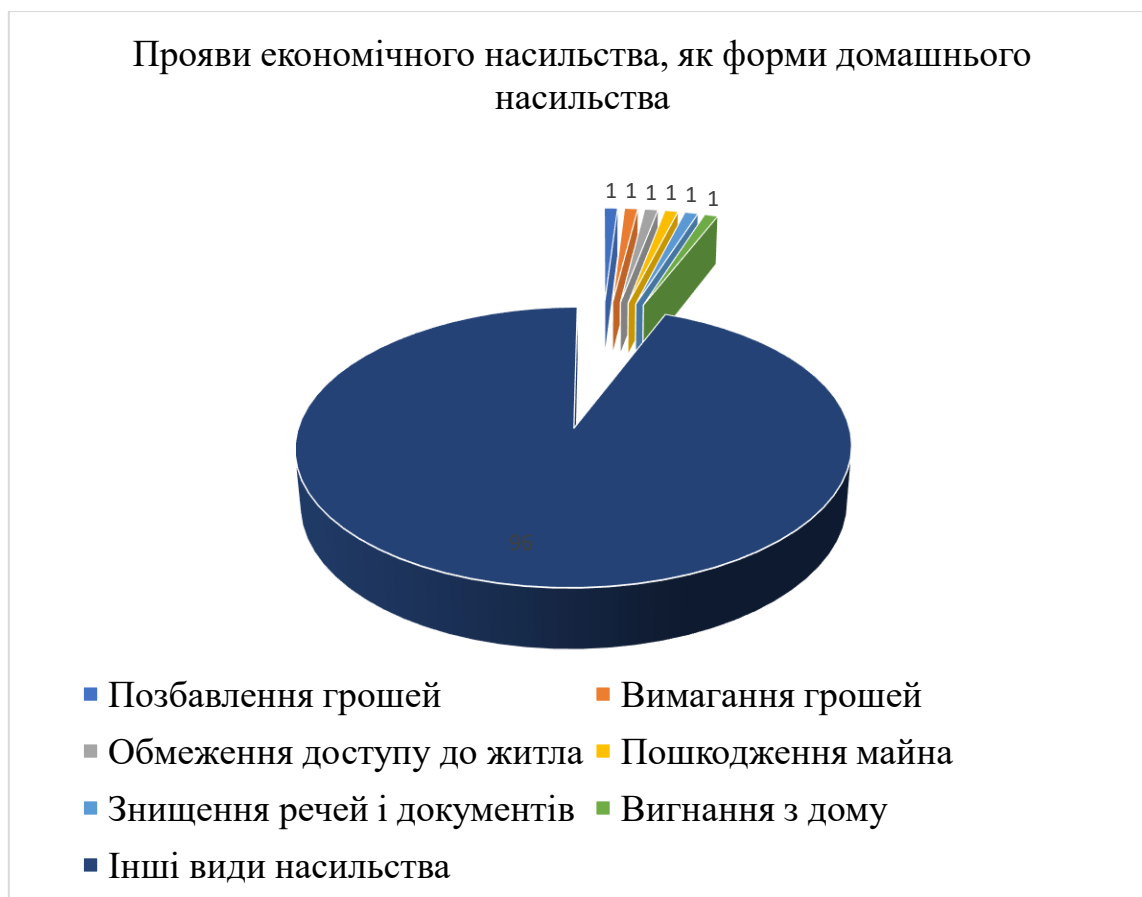
Частота вчинення різних форм домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

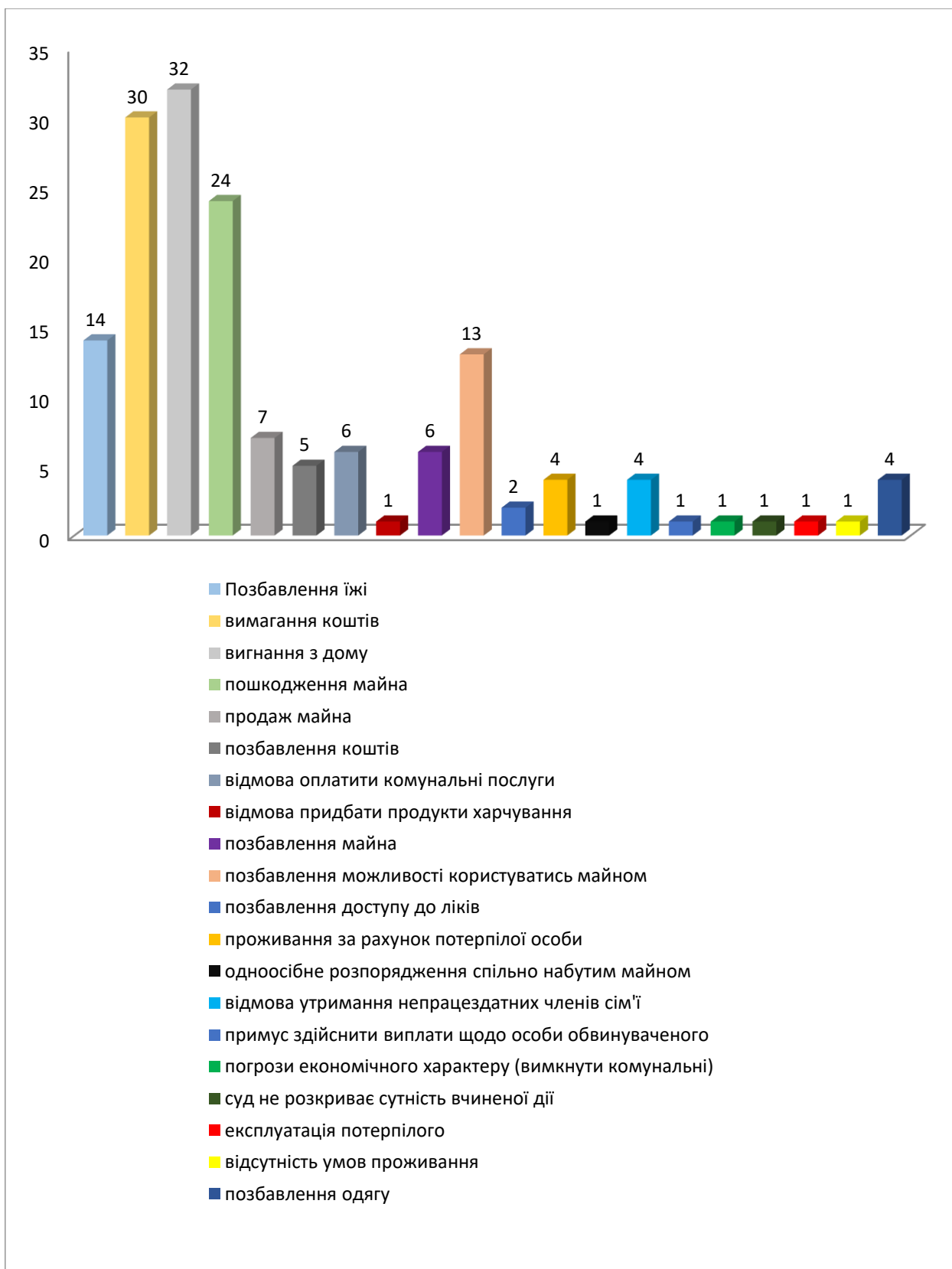
Прояви економічного насильства, як форми домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

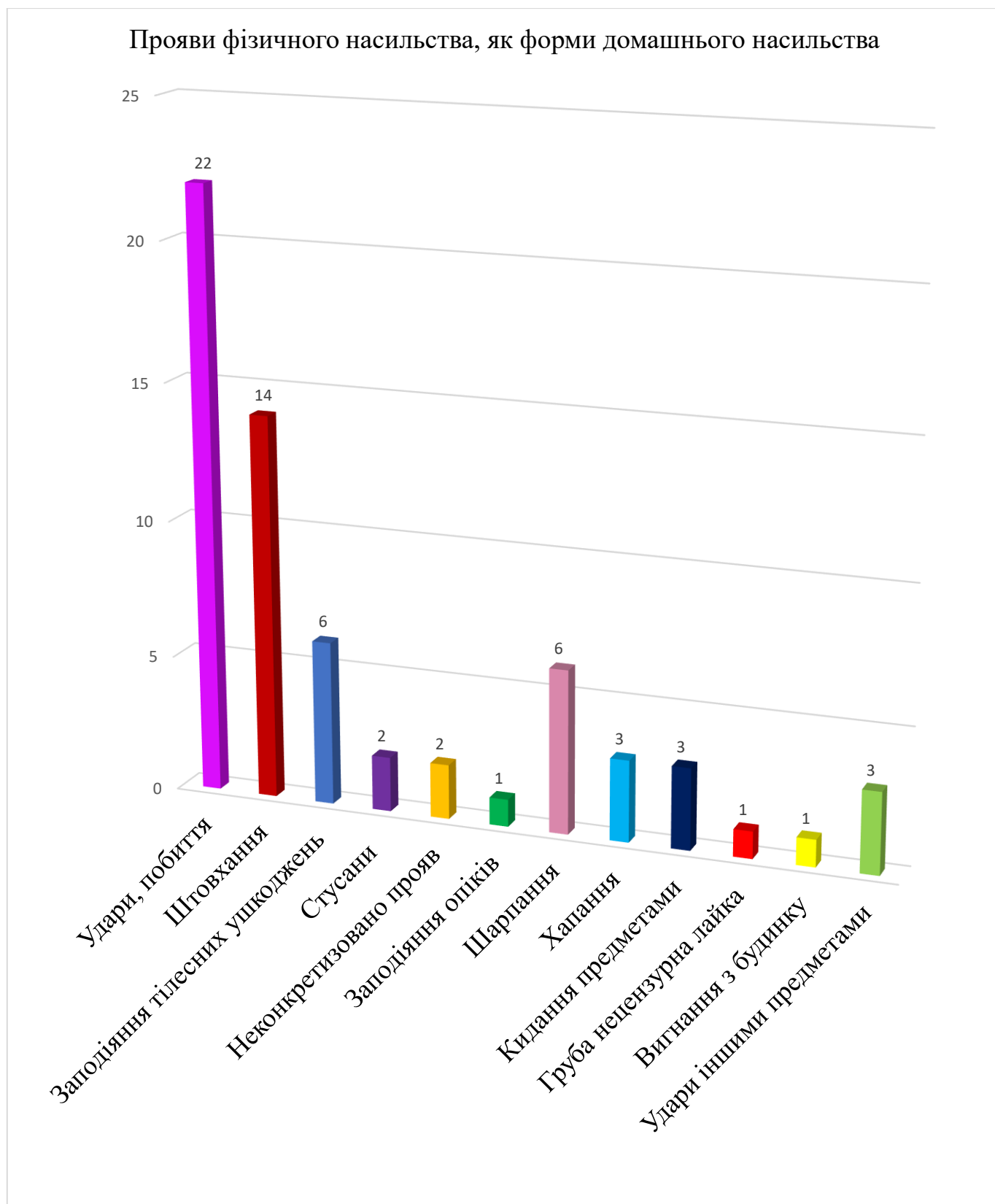
Прояви економічного насильства, як форми домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 2)

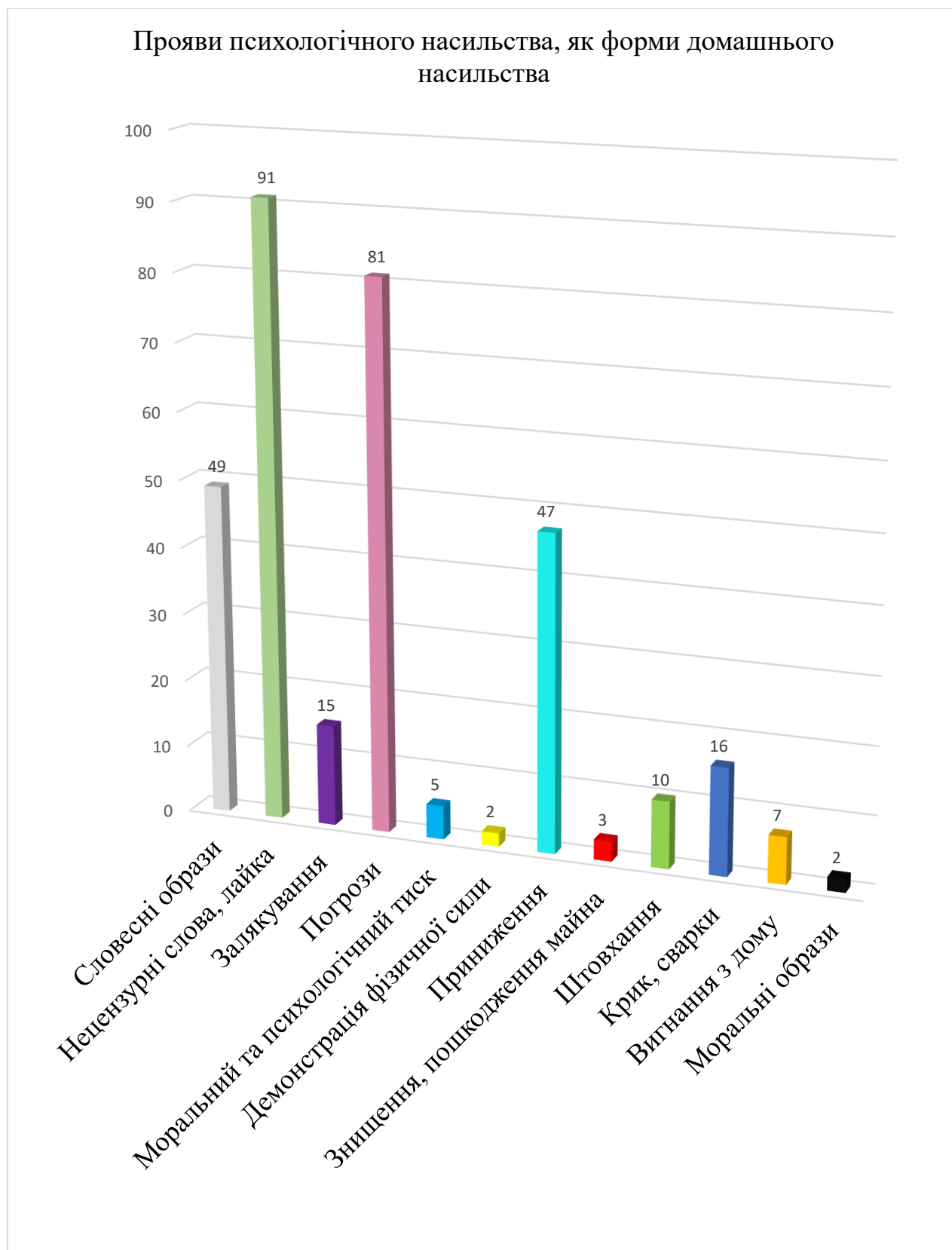
Прояви фізичного насильства, як форми домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

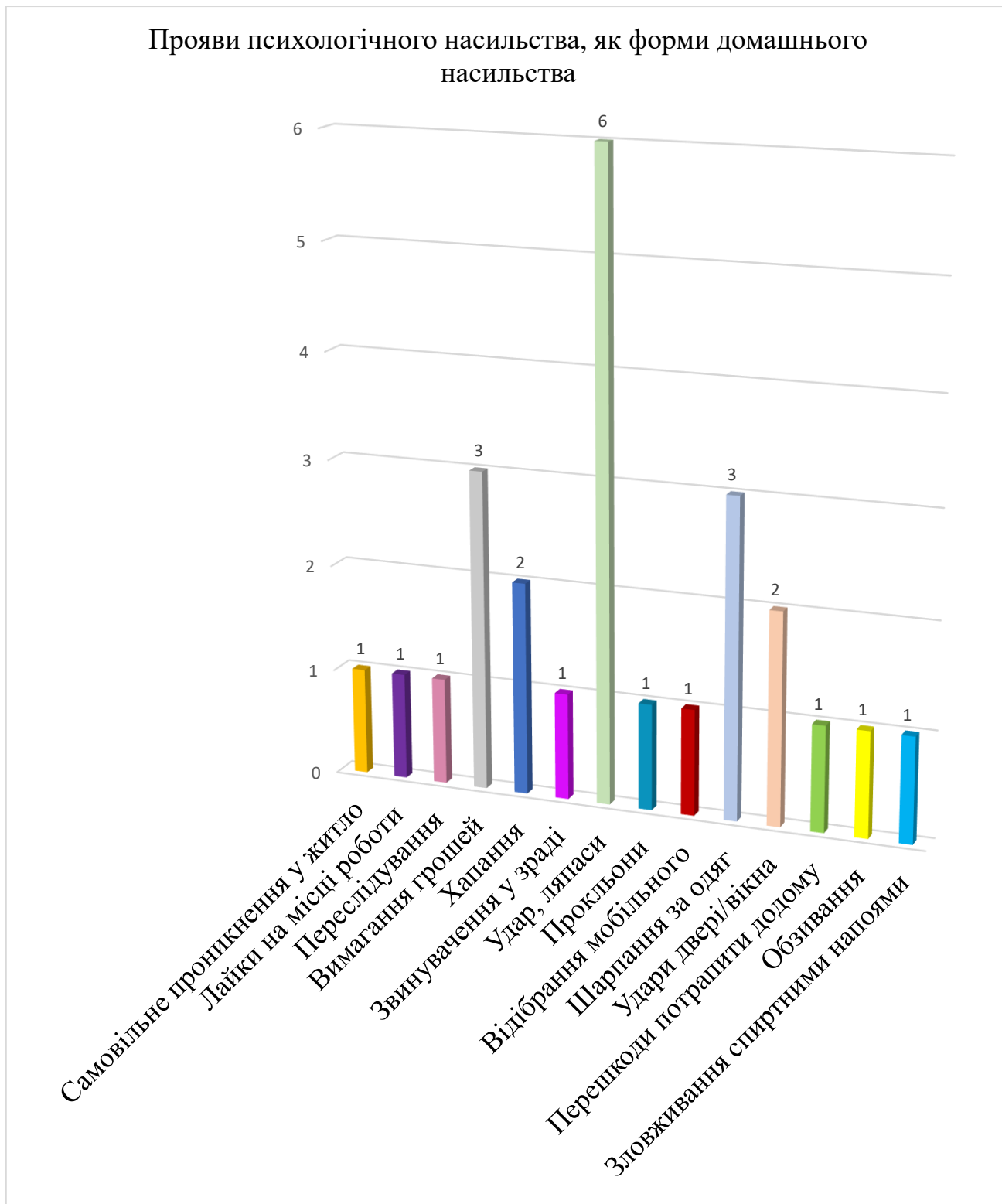
Прояви психологічного насильства, як форми домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

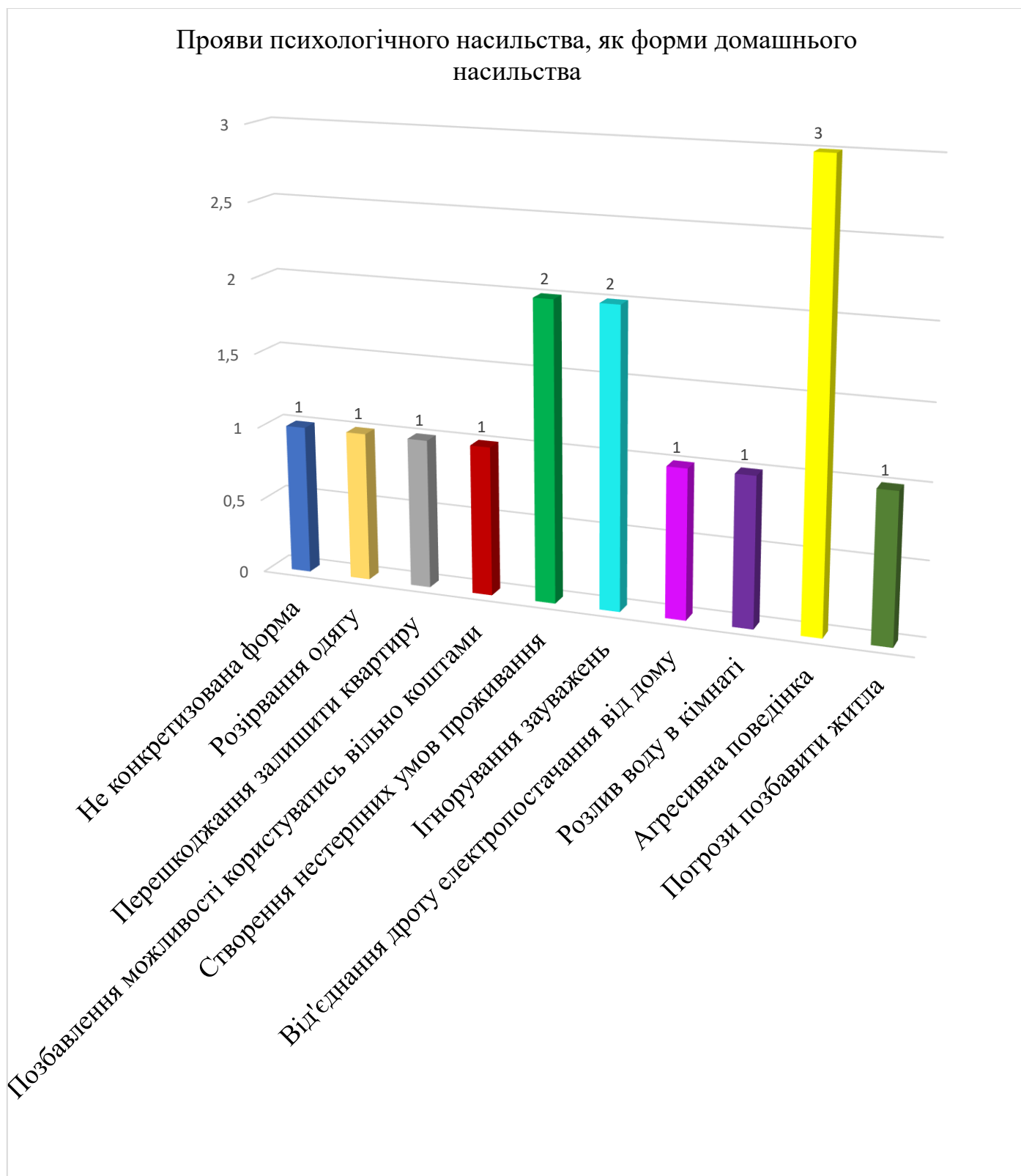
Прояви психологічного насильства, як форми домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

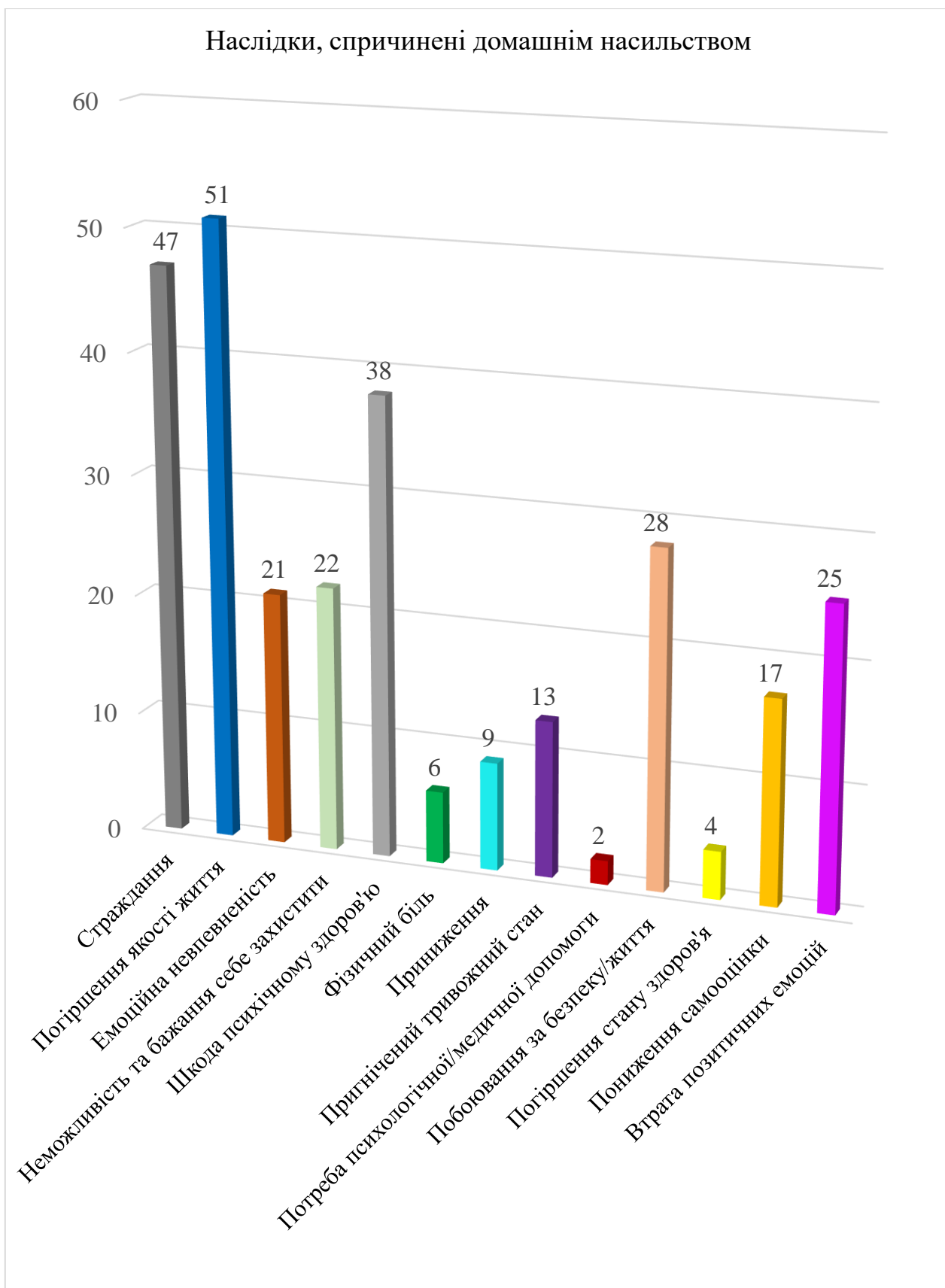
Прояви психологічного насильства, як форми домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

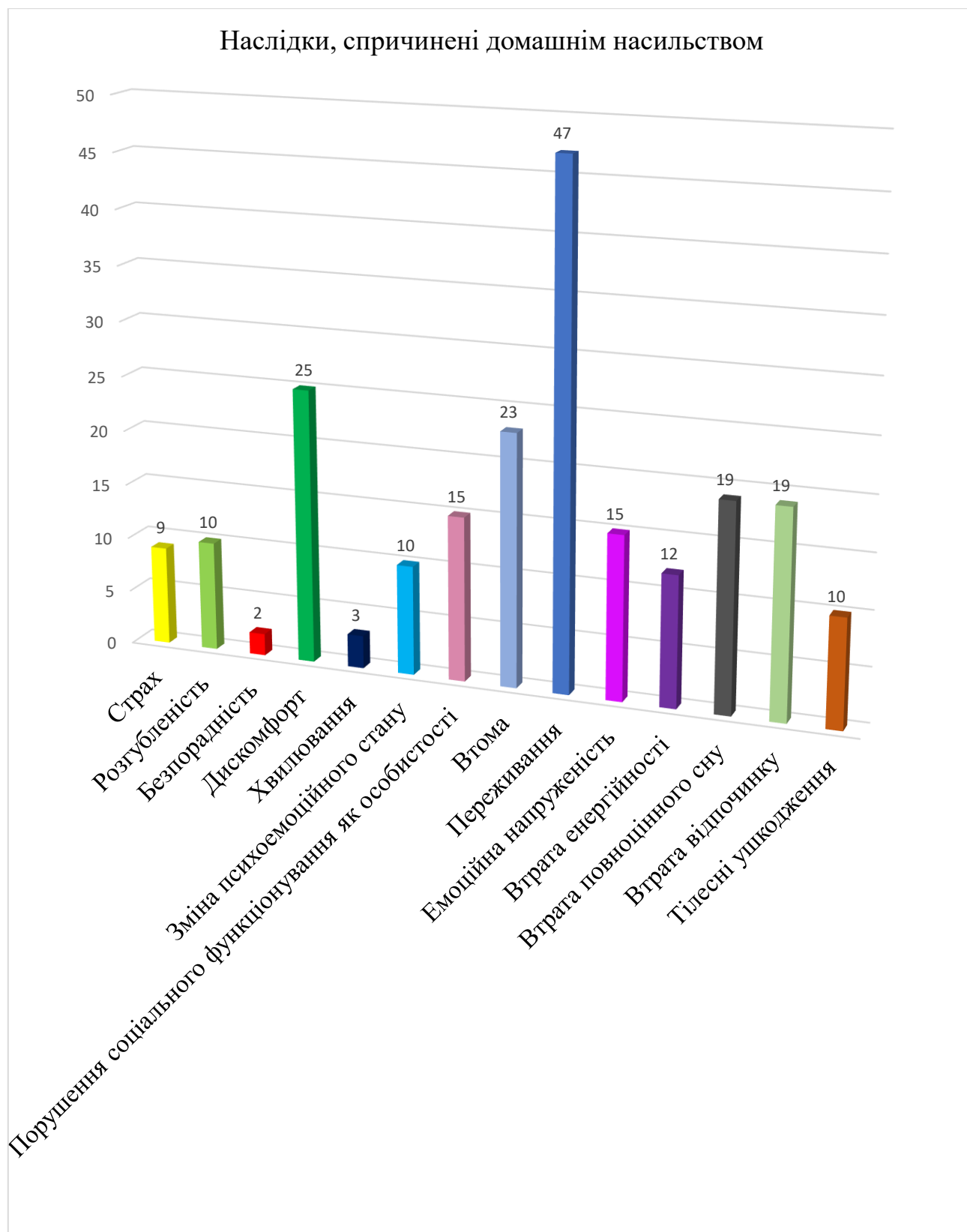
Наслідки спричинені потерпілому домашнім насильством

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

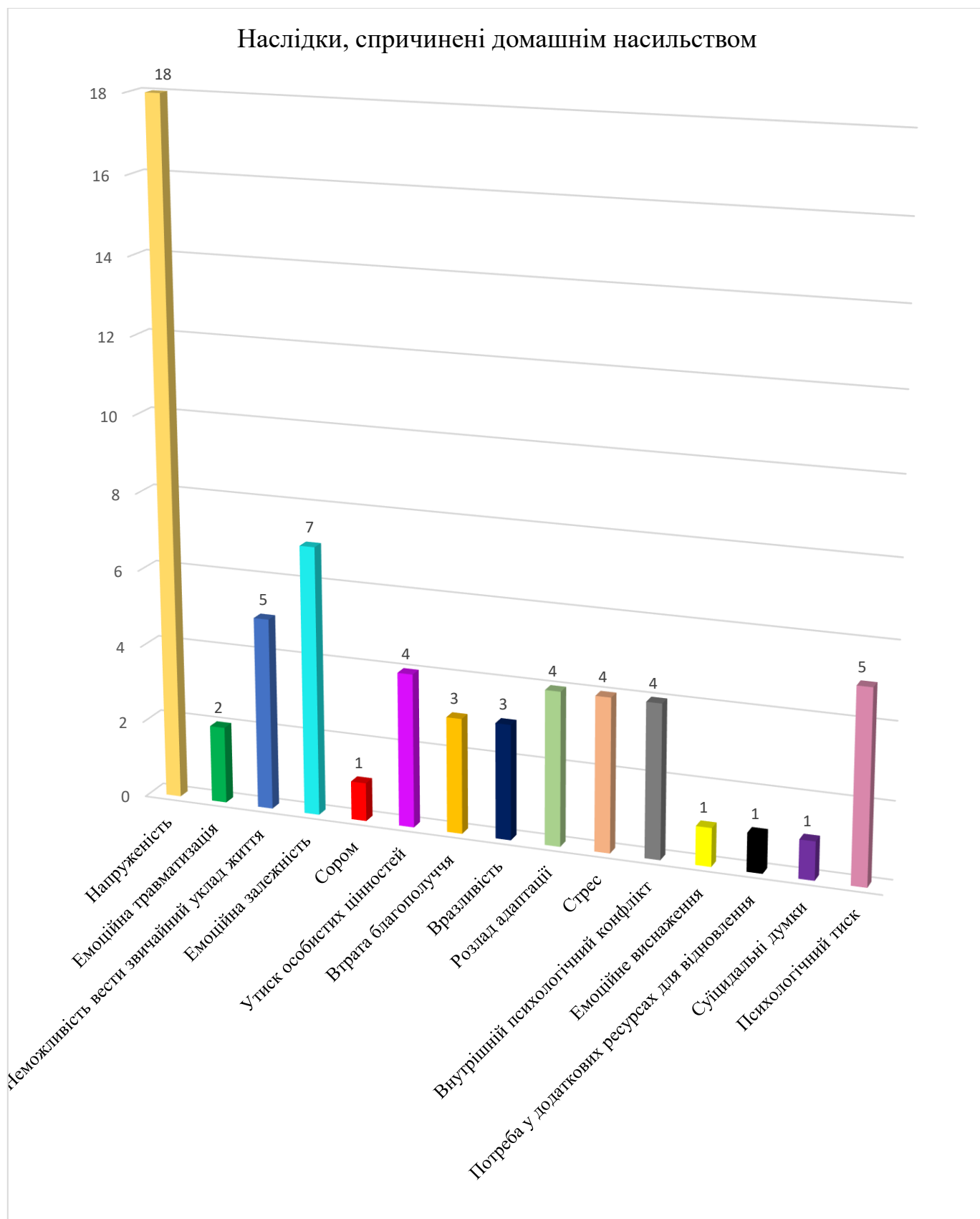
Наслідки спричинені потерпілому домашнім насильством

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

Наслідки спричинені потерпілому домашнім насильством

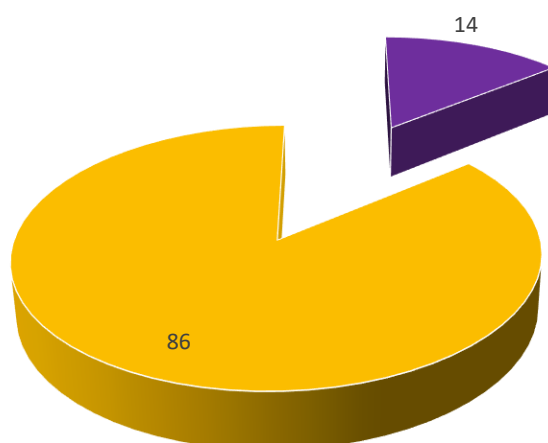
Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

Статистика підтвердження наслідків психологічного характеру висновком експертизи

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

У якій кількості випадків наявність наслідків психологічного характеру були підтверджені висновком експертизи?

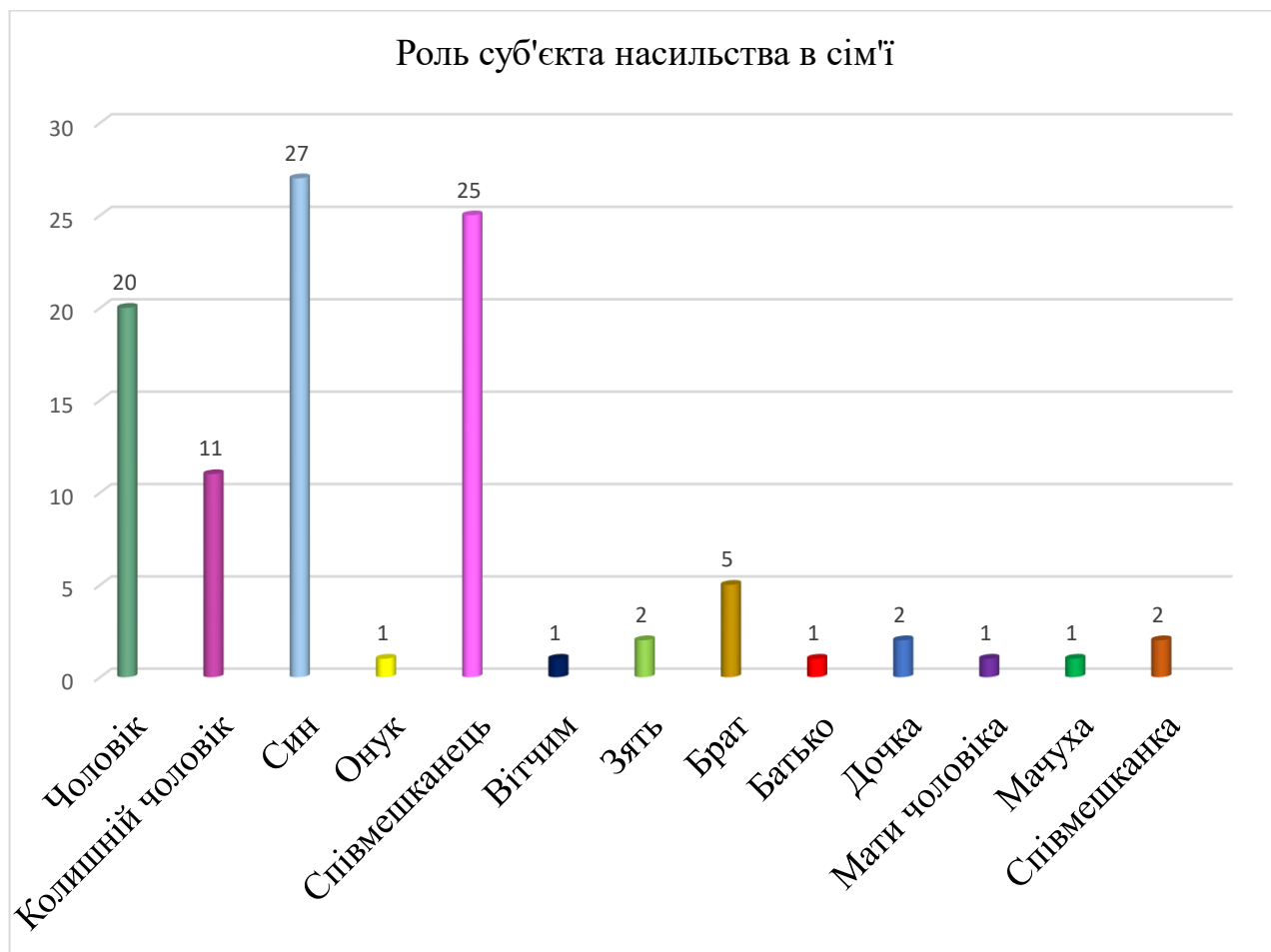

- Висновок експертизи був наявний
- Висновок експертизи був відсутній

Частота вчинення домашнього насильства за критерієм статі*Результати аналізу судової практики (Додаток 1)*

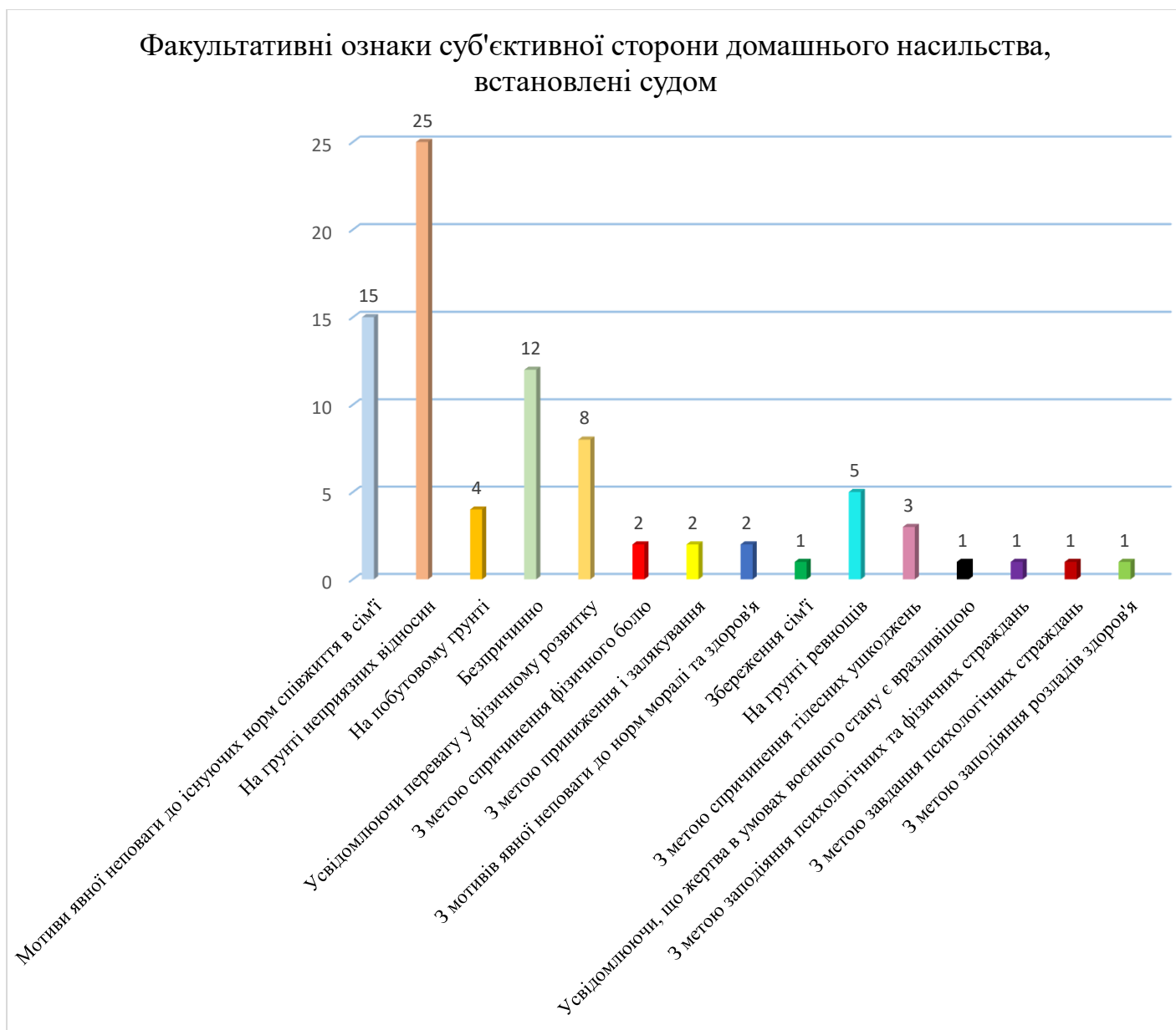
**Частота вчинення домашнього насильства за критерієм ролі в сімейних чи
близьких відносинах**

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

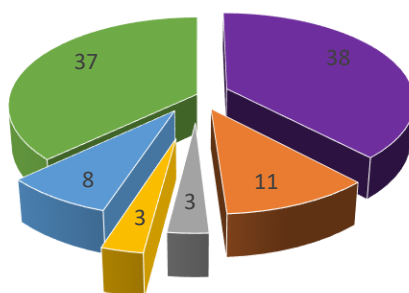
Факультативні ознаки суб'єктивної сторони домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

Види покарання, призначені особам, що вчинили домашнє насильство*Результати аналізу судової практики (Додаток 1)*

Види покарання, призначені особам, що вчинили домашнє насильство

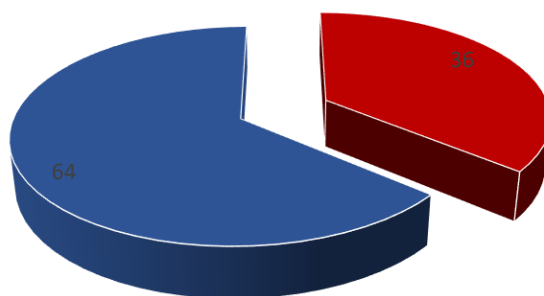

- Громадські роботи
- Арешт
- Арешт з відбуванням на гауптвахті
- Позбавлення волі
- Обмеження волі
- Покарання не було призначено

Частота звільнення від покарання та його відбування?

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

В якій кількості випадків мало місце звільнення від покарання та його відбування?

- Застосовувалось звільнення від покарання та його відбування
- Звільнення від відбування покарання не мало місця

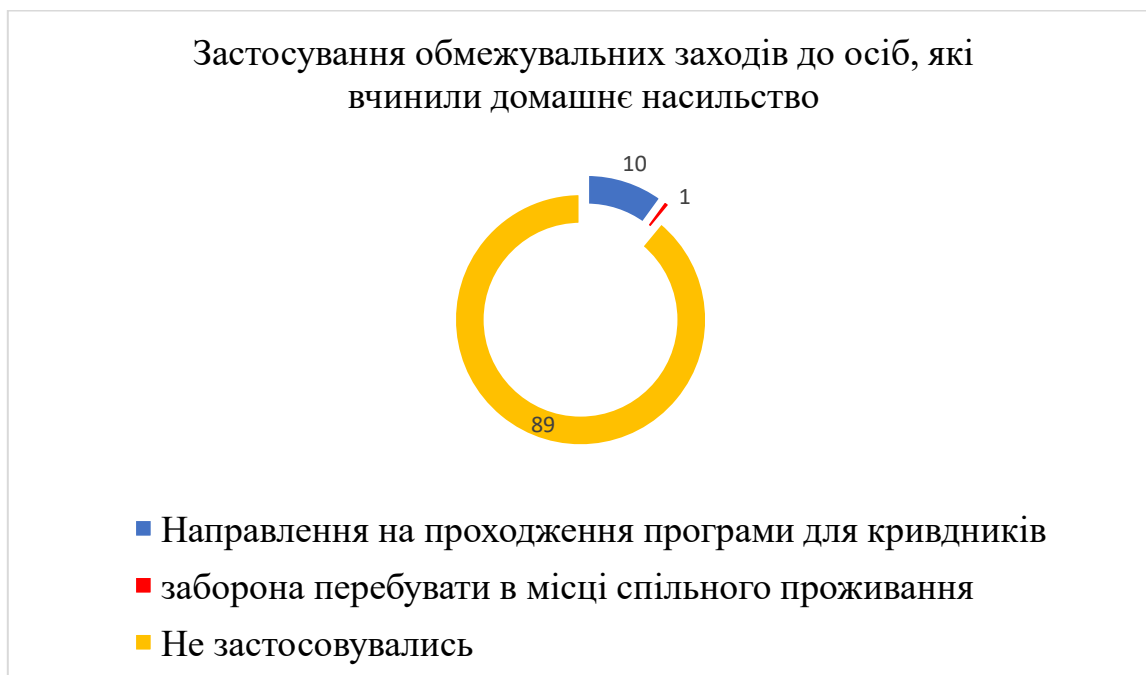
Статистика укладення угод у кримінальному провадженні щодо домашнього насильства

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

Статистика застосування обмежувальних заходів до осіб, які вчинили домашнє насильство

Результати аналізу судової практики (Додаток 1)

Додаток 21

Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності за домашнє насильство у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Кількість осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили у звітному періоді	У тому числі			
		засуджених	виправданих	неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру	матеріали кримінального провадження у відношенні яких закрито
2019	231	159		2	70
2020	1008	778		4	226
2021	1354	1231	3	8	112
2022	912	848		4	60
2023	1362	1254	1	16	91

Додаток 22

Статистика закриття кримінального провадження щодо домашнього насильства у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Кількість осіб, матеріали кримінального провадження щодо яких закрито							
Рік	у зв'язку з дійовим каяттям	у зв'язку з примиренням винного з потерпілим	у зв'язку зі зміною обстановки	у зв'язку з передачею особи на поруки	у зв'язку з відмовою прокурора або потерпілого, його представника від обвинувачення в кримінальному провадженні	у зв'язку зі смертю	З інших підстав
2019	1	37			23	8	1
2020	9	154	4	1	25	32	1
2021		37	17	5	6	45	2
2022	2	8	7	1	7	29	6

2023	2	13	13	3	7	35	18
-------------	---	----	----	---	---	----	----

Додаток 23

Статистика призначення покарання у разі вчинення домашнього насильства у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Призначене покарання												
Кількість засуджених осіб, до яких застосовано												
Рік	позбавлення волі на певний строк						обмеження волі	тримання в дисциплінарному батальйоні	арешт	службове обмеження для військовослужбовців	громадські роботи	штраф
	усього	у тому числі										
		1 рік включно	понад 1 рік до 2 років включно	понад 2 роки до 3 років включно	понад 3 роки до 5 років включно	понад 5 років до 10 років включно						
2019	5	2		2	1		5		26		86	1
2020	38	13	11	6	7	1	33		119		410	6

2021	87	23	39	6	17	2	42		153		656	8
2022	48	10	19	9	7	3	51		93		443	8
2023	69	31	23	3	7	5	40	1	158	1	602	12

Додаток 24

Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності за домашнє насильство у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Кількість засуджених осіб, яких звільнено від покарання			Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів	Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків	Кількість осіб, яким призначено покарання із застосуванням статті 69 КК України
	з випробуванням	унаслідок акта амністії	з інших підстав			
2019	36			6	13	1
2020	172			42	66	5
2021	284		1	62	124	7
2022	205			26	96	3
2023	368	1	2	38	103	6

Додаток 25

Звіт про склад засуджених за домашнє насильство у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Кількість засуджених осіб, од	з них							
		громадян України	громадян іншої держави	жінок	вчинили злочин у				
					складі			стані алкогольного сп'яніння	стані наркотичного сп'яніння
					груп	організованої групи	злочинної організації		
2019	159	159		8				81	
2020	778	776	2	20	1			315	1
2021	1231	1222	6	37	3			430	1
2022	848	844	3	27	3			253	
2023	1254	1252	2	46			1	322	1

Додаток 26

Звіт про засуджених за домашнє насильство за критерієм віку у період з 2019 до 2023 р.*Результати аналізу судової статистики ДСА [330]*

Вік засуджених на момент вчинення злочину							
Рік	від 14 до 16 років	від 16 до 18 років	від 18 до 25 років	від 25 до 30 років	від 30 до 50 років	від 50 до 65 років	від 65 років і старше
2019			3	15	108	32	1
2020			13	49	515	195	6
2021			32	82	859	235	23
2022			17	60	599	162	10
2023		1	38	68	821	298	28

Додаток 27

Звіт про склад засуджених за критерієм заняття на час вчинення домашнього насильства у період з 2019 до 2023 р.

(ч. 1)

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Заняття засуджених на момент вчинення злочину										
Рік	робітники	державні службовці	судді	прокурори	інші службовці	військово службовці	лікарі, фармацевти	вчителі, викладачі	працівники засобів масової інформації	приватні підприємці
2019	8									
2020	45									
2021	76				5	2		1		
2022	61				2	4		2		

2023	79					12				
------	----	--	--	--	--	----	--	--	--	--

Додаток 28

Звіт про склад засуджених за критерієм заняття на час вчинення домашнього насильства у період з 2019 до 2023 р.

(ч. 2)

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	працівники господарських товариств	учні шкіл, ліцеїв, коледжів, гімназій	студенти навчальних закладів	інші заняття	пенсіонери, у т.ч. інваліди	безробітні	працездатні, які не працювали і не навчалися	неповнолітні і до 16 років, які не працювали і не навчалися	утримувалися в установі виконання покарань, під вартою
2019				2	4	2	143		
2020	1			19	45	6	662		
2021	5			36	68	10	1028		

2022	3			43	41	8	684		
2023	2			76	63	11	1010		1

Додаток 29

Звіт про склад засуджених за критерієм освіти на час вчинення домашнього насильства у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Освіта на час вчинення злочину						
	повна вища	базова вища	професійно- технічна	повна загальна середня	базова загальна середня	початкова загальна	без освіти
2019	5	1	37	86	29		1
2020	14	5	190	364	200	2	3
2021	39	13	282	275	607	12	3
2022	14	15	191	186	437	3	2

2023	27	14	232	347	625	9	
-------------	----	----	-----	-----	-----	---	--

Додаток 30

Звіт про склад засуджених, які вже мали судимість станом на час вчинення домашнього насильства у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Кількість осіб, які мають судимість за злочини (з гр.47)			
	проти життя чи здоров'я особи	проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи	проти власності	проти безпеки руху та експлуатації транспорту
2019	10		18	
2020	67	1	65	2
2021	131		72	1
2022	83	2	48	2

2023	115	2	58	1
-------------	-----	---	----	---

Додаток 31

Звіт про склад потерпілих від домашнього насильства за критерієм віку та статі у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Кількість потерпілих фізичних осіб		Вік потерпілих			
	усього	з них жінок	до 18 років	з них дівчаток (з гр. 3)	від 18 років і старше	з них жінок (з гр. 5)
2019	156	151	2	2	154	149
2020	649	597	6	3	643	594
2021	985	908	6	3	6	5
2022	608	549	2		5	3

2023	955	865	3	1	8	4
------	-----	-----	---	---	---	---

Додаток 32

Звіт про склад потерпілих від домашнього насильства за критерієм заподіяної шкоди у період з 2019 до 2023 р.

Результати аналізу судової статистики ДСА [330]

Рік	Кількість фізичних осіб, яким заподіяно шкоди			Заподіяно моральної та матеріальної шкоди на суму, грн	
	життю	здоров'ю	матеріальної та моральної	усього	фізичним особам
2019		143	13	1000	1000
2020	1	598	50		25933
2021	7	889	89		174 295
2022	15	548	45		130002

2023	4	891	60		54001
-------------	---	-----	----	--	-------

Додаток 33

**Відповідь на запит на доступ до публічної інформації від 26.01.2024 р. щодо кількості звернень до органів
Національної поліції щодо вчинення домашнього насильства за період 2020-2023 роки**

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ**

**Департамент превентивної
діяльності**

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 256-1620, dpd@police.gov.ua

___ січня 2024 року № _____

На № _____ від _____

Юлії Засоби
juliazasoba195@gmail.com

Про надання інформації

У Департаменті превентивної діяльності за дорученням керівництва Національної поліції України в межах компетенції розглянуто запит на інформацію від 26.01.2024 щодо надання інформації про кількість звернень до органів Національної поліції щодо вчинення домашнього насильства за 2020 – 2023 роки.

За результатами розгляду повідомляємо, що упродовж 2023 року до Національної поліції України надійшло 291 428 (у 2022 році – 244 381, у 2021 році – 325 599, у 2020 році – 208 784) заяв і повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством, з яких 51 451 (у 2022 році – 65 841, у 2021 році – 74 460, у 2020 році – 205 351) – подані дорослими, які постраждали, у тому числі жіночої статі 41 507 (у 2022 році – 52 189, у 2021 році – 58 856, у 2020 році – 182 088). Подано дітьми, що постраждали – 2160 (у 2022 році – 2101, у 2021 році – 1792, у 2020 – 3433).

Перший заступник начальника

Анатолій СЕРЕДИНСЬКИЙ
